

Официален вестник

С 54

на Европейския съюз

Издание
на български език

Информация и известия

Година 54
19 февруари 2011 г.

Известие №	Съдържание	Страница
I	<i>Резолуции, препоръки и становища</i>	
	СТАНОВИЩА	
	Европейски икономически и социален комитет	
	467-а пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г.	
2011/C 54/01	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Енергийна стратегия за периода 2011—2020 г.“	1
2011/C 54/02	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Исландия като страна кандидатка“ (проучвателно становище)	8
2011/C 54/03	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Съвета относно държавната помощ за улесняване на закриването на неконкурентоспособни въглищни мини“ (становище по собствена инициатива)	15
2011/C 54/04	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Сигурност на доставките в селското стопанство и хранителната промишленост в ЕС“ (становище по собствена инициатива)	20
2011/C 54/05	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Отношенията между ЕС и Русия“ (становище по собствена инициатива)	24
III	<i>Подготвителни актове</i>	
	Европейски икономически и социален комитет	
	467-а пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г.	
2011/C 54/06	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета за сближаване на законодателствата на държавите-членки относно мерните единици“ COM(2010) 507 окончателен — 2010/0260 (COD)	31

BG

Цена: 4 EUR

(Продължава на вътрешната корица)

2011/C 54/07	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно допустимото ниво на шума и изпускателната уредба на моторни превозни средства“ COM(2010) 508 окончателен — 2010/0261 (COD)	32
2011/C 54/08	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно задно монтирани защитни конструкции при преобръщане на селскостопански и горски колесни трактори с тясна колея“ COM(2010) 510 окончателен — 2010/0264 (COD)	33
2011/C 54/09	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно означенията или маркировките, идентифициращи партидата, към която принадлежи даден хранителен продукт“ COM(2010) 506 окончателен — 2010/0259 (COD)	34
2011/C 54/10	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 460/2004 относно създаване на Европейската агенция за мрежова и информационна сигурност, по отношение на срока на съществуване на агенцията“ COM(2010) 520 окончателен — 2010/0274 (COD)	35
2011/C 54/11	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за решение на Европейския парламент и на Съвета относно реда и условията за достъпа до публично регулираната услуга, предоставяна от глобалната навигационна спътникова система, създадена по програмата „Галилео““ COM(2010) 550 окончателен — 2010/0282 (COD)	36
2011/C 54/12	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 1060/2009 относно агенциите за кредитен рейтинг“ COM(2010) 289 окончателен — 2010/0160 (COD)	37
2011/C 54/13	С Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за Регламент (ЕС) № .../... на Европейския парламент и на Съвета относно одобряването на селскостопански или горски превозни средства“ COM(2010) 395 окончателен — 2010/0212 (COD)	42
2011/C 54/14	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно извънборсовите деривати, централните контрагенти и регистрите на трансакции“ COM(2010) 484 окончателен — 2010/0250 (COD)	44
2011/C 54/15	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно правото на информация в наказателните производства“ COM(2010) 392 окончателен — 2010/0215 (COD)	48
2011/C 54/16	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 2001/18/ЕО по отношение на възможността на държавите-членки да ограничават или забраняват отглеждането на ГМО на своя територия“ COM(2010) 375 окончателен — 2010/0208 (COD)	51
2011/C 54/17	Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Програма в областта на цифровите технологии за Европа („Digital Agenda for Europe“)“ COM(2010) 245 окончателен	58

I

(Резолюции, препоръки и становища)

СТАНОВИЩА

ЕВРОПЕЙСКИ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ

467-а ПЛЕНАРНА СЕСИЯ, ПРОВЕДЕНА НА 8 И 9 ДЕКЕМВРИ 2010 Г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Енергийна стратегия за периода 2011—2020 г.“

(проучвателно становище)

(2011/С 54/01)

Докладчик: г-н HERNANDEZ-BATALLER

На 12 май 2010 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Енергийна стратегия за периода 2011-2020 г.“

(проучвателно становище).

Специализирана секция „Транспорт, енергетика, инфраструктури, информационно общество“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 16 ноември 2010 г.

На 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г. (заседание от 9 декември 2010 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 138 гласа „за“, 40 гласа „против“ и 21 гласа „въздържал се“.

1. Въведение и обобщение

1.1 Европейската комисия планира да приеме енергийна стратегия за периода 2011-2020 г. и Пътна карта за енергийна система с ниски въглеродни емисии за периода до 2050 г. Тя възложи на Комитета да изготви проучвателни становища по тези два въпроса като принос към нейната работа.

1.2 Комитетът изразява задоволство, че тези две теми се разработват заедно. Инвестициите в енергийния сектор имат дълъг живот и е много важно стратегията за следващите десет години да работи в посока на постигане на по-дългосрочните цели за 2050 г.

1.3 Като основа за консултации Комисията публикува „Към нова енергийна стратегия за Европа 2011-2020 г.“ – документ, в който се прави преглед на текущото състояние. В настоящото становище, в първия раздел се обобщават нашата позиция и препоръки. Във втори раздел са представени в общи линии някои общи въпроси, които следва да бъдат обхванати от стратегията. В трети раздел се коментират конкретните въпроси, поставени за обсъждане в документа на Комисията.

1.4 През изминалите 200 години за енергия и за транспорт светът разчиташе основно на изкопаеми горива. През този период бяха на разположение за добив изобилни източници на изкопаеми горива на сравнително ниски цени, които позволиха на развитите страни да постигнат огромно увеличение на производителността и покачване на жизнения стандарт.

1.5 За периода на следващите 40 години обаче сред повечето експерти съществува консенсус, че запасите на нефт и газ ще намаляват и ще има голяма конкуренция и по-високи цени за оставащите ресурси. Запасите от въглищата вероятно ще продължат да бъдат относително изобилни и през следващия век е вероятно да има по-малка опасност от сериозно ограничаване на доставките. Но светът трябва също така спешно да намали равнището на емисиите на CO₂ от изгарянето на изкопаеми горива, за да избегне катастрофално изменение на климата. Това важи в същата степен за въглищата, колкото и за нефта и газа.

1.6 Ето защо до 2050 г. светът трябва да трансформира енергийната си база и използването си на енергия. Трябва възможно най-бързо да се постигне напредък по всички възможни алтернативни източници на енергия. Там, където изкопаемите горива продължат да се използват, ще бъде необходимо да се улавят повечето от техните въглеродни емисии при източника за съхранение или за повторна употреба, така че да се избегне изпускането им в атмосферата. Освен това енергията във всеки сектор трябва да се използва по много по-ефективен начин от сегашния.

1.7 Ефективното управление на този преход е едно от най-големите предизвикателства, пред които са изправени обществото и правителствата през XXI век. Това ще изисква нов подход към определянето на цената на енергията и енергийните услуги, за да се гарантира по-специално, че използването на изкопаеми горива отразява в пълна степен всички разходи, свързани с бремето, наложено от емисиите на CO₂ в световен план, значителните инвестиции в нови технологии, силните нови партньорства между индустрията и правителствата, за да се създаде необходимата инфраструктура, и трансформирането на обществените нагласи по отношение на използването на енергията и свързаните с нея разходи.

1.8 Държавите ще трябва да си сътрудничат тясно, за да постигнат необходимите промени. Едновременно с това процесът на трансформация ще се характеризира с интензивна конкуренция. Ще има жестока конкуренция за достъп до оставащите източници на нефт и газ, паралелно с появата на нови области на конкуренция при разработването на алтернативни енергийни източници и енергийнонеэффективни продукти и услуги. Държавите и регионите, които отбележат на ранен етап напредък в посока на по-значителна енергийна ефективност и ефективното използване на алтернативна енергия, ще засилят своята конкурентна позиция. Онези, които изостават по пътя и забавят трансформацията, ще установят, че тяхната конкурентна позиция е отслабена.

1.9 Европа и Европейският съюз понастоящем са на критичен етап от това развитие. ЕС има убедителни основания да продължава по пътя на трансформацията, тъй като е в голяма степен зависим от вноса на нефт и газ от трети страни и е уязвим спрямо всякакви евентуални ограничения във връзка с тези доставки. ЕС също така е водещ по отношение на осъзнаването сред обществото и политиките на заплахата от изменението на климата и е пионер в областта на разработването на някои необходими алтернативни енергийни източници и мерки за увеличаване на енергийната ефективност в някои основни сектори.

1.10 Европа не може обаче да си позволи да бъде самодоволна. Процесът на трансформация все още не е натрупал достатъчно динамика, за да продължи със собствени сили, и лесно може да бъде върнат сериозно назад от сегашните икономически трудности и породеното от тях мислене в краткосрочна перспектива. Междувременно други страни и региони като Китай и САЩ предприемат спешни мерки с ускорено темпо. По-специално е вероятно Китай да се превърне в извънредно силен конкурент при разработването на алтернативни източници.

1.11 От жизненоважно значение е Европа да развие нова динамика на енергийната трансформация. Новата енергийна стратегия на ЕС може и следва да предостави рамка за това. В нея следва да се набележат целите и да бъдат представени в общ план мерките и структурите, които ще бъдат необходими за нейното постигане. Приемането на стратегията от Съвета и институциите трябва да е повод за мобилизиране на обединената воля на политиката, бизнеса и обществото в полза на необходимите промени. Това е възможност, която не трябва да бъде пропусната или пропиляна.

2. Основни елементи на стратегията

2.1 Новата енергийна стратегия за Европа за периода 2011-2020 г. трябва да се основава най-малко на три крайъгълни камъка: сигурност на доставките, икономика с ниски въглеродни емисии и енергийна конкурентоспособност. Комитетът подкрепя усилията за стартиране на прехода към икономика с ниски въглеродни емисии и подобряване на сигурността на доставките, но изразява съжаление, че Комисията е отделила твърде малко внимание на въпроса за енергийната конкурентоспособност в аналитичния си документ от май 2010 г. „Към нова енергийна стратегия за периода 2011-2020 г.“ В средносрочен план самото постигане на икономика с ниски въглеродни емисии би трябвало да превърне Европа в по-конкурентоспособна в света. Ако обаче незабавно не бъдат предприети подходящи мерки, съществува реален риск от изтичане на въглерод и загуба на работни места в резултат от кумулативните разходи за всички енергийни политики.

2.2 ЕИСК счита, че основните елементи на стратегията биха могли да бъдат обобщени в следните точки:

- излъчване на подходящи икономически сигнали;
- въвеждане на подходящи технологии;
- мобилизиране на финансови средства;
- създаване на подходящи институции и структури (публични и частни);
- осигуряване на ангажираността на потребителите и обществеността;
- изграждане на европейски алианс и на партньорства за прехода и постигане на съгласие относно целите, темпото на напредък и специфичните цели, които да бъдат постигнати в определен срок.

2.3 **Икономически сигнали** – от икономическа гледна точка най-важното средство за предизвикване на необходимата трансформация на енергийния сектор е определянето на правилна цена на енергията, включваща и външните разходи при нейното производство и използване. Производството и използването на енергията следва по-специално да отразяват пълните разходи, свързани с цялостната вреда от произтичащите от нейното производство емисии на CO₂.

2.4 Понастоящем това не се прави никъде по света. Производството и използването на енергия далеч не отразява пълните разходи, свързани с въглеродните емисии, и на много места за него дори все още съществува порочната практика на субсидии за намаляване на свързаните с това разходи и насърчаване на търсенето, като при това се отделят и въглеродни емисии. Целта на бъдещата политика следва да бъде да се гарантира, че разходите, свързани с емисиите на CO₂ от изгарянето на изкопаеми горива, са включени в пълна степен в цената на енергията. Във връзка с останалите субсидии следва да се постави по-внимателен акцент върху:

- стимулиране на НИРД в областта на новите технологии;
- подпомагане на използването на нововъзникващи нисковъглеродни технологии за ограничен период, докато се утвърдят сами на пазара;
- насърчаване на използването на мерки и технически методи за енергийна ефективност и
- подпомагане на по-бедни или уязвими домакинства при осигуряване на енергийните услуги, от които имат нужда.

2.5 Европа отбелязва известен напредък в посока на по-добри структури на ценообразуване. Понастоящем, обаче, комбинацията от многото разнообразни акцизи върху горивата в различните държави, някои оставащи производствени субсидии, несъвършената и нестабилна система за търговия с въглеродни емисии и т.н. съвсем не излъчва стабилните и последователни ценови сигнали, необходими на доставчиците на енергия и потребителите, за да могат да планират уверено за в бъдеще и да извършват необходимите големи и малки инвестиции. В новата енергийна стратегия следва да се определят ясни дългосрочни и краткосрочни цели във връзка с:

- премахването на порочната практика на субсидии в сектора на енергетиката и свързаните с него сектори, както по отношение на производството, така и на потреблението;
- хармонизиране в по-голяма степен на данъчното облагане на всички видове горива, процеси и продукти, които пораждат емисии на парникови газове;
- определяне на подходяща цена за въглеродните емисии от всички сектори - чрез разширяване на системата за търговия с емисии и премахване на възможностите за нейното заобикаляне или чрез други фискални средства и
- поставянето на акцент върху оставащите субсидии във връзка с посочените по-горе специфични цели.

2.6 Вероятно енергийните цени ще останат по-високи, отколкото в миналото (а доставките на някои от енергийните източници за Европа могат да бъдат ограничавани понякога). Енергията трябва се използва максимално ефективно, за да може общото енергийно потребление и необходимите нови инвестиции да се поддържат на управляеми равнища. Необходими са максимални усилия, за да се насърчава енергийната ефективност във всички сектори.

2.7 Определянето на подходящи цени на енергията е важно, но от гледна точка на Комитета съвсем не е достатъчно, за да може динамиката в посока на постигане на нисковъглеродна икономика

да стане необратима. Ще бъдат необходими много други мерки и инициативи, особено в началните етапи, преди пазарът сам по себе си да се превърне в основна движеща сила.

2.8 **Въвеждане на подходящите технологии.** Все още е необходимо да бъдат положени значителни усилия за насърчаване на разработването и внедряването на алтернативни източници на енергия, включително и на целия спектър на възобновяемите енергийни източници. Когато тези алтернативи бъдат напълно разработени, те следва да станат напълно конкурентоспособни на пазара и няма да се нуждаят от специална подкрепа, различна от ценовото им предимство поради подходящата цена на въглеродните емисии. Но до 2020 г. много от тези технологии ще бъдат все още във фаза на разработване и е вероятно да се нуждаят от финансово подпомагане чрез програми за НИРД, преференциални изкупни цени на енергията или други стимули за инвестиции и подкрепа за изграждането на подходящите инфраструктури.

2.9 Много от възобновяемите енергийни източници вероятно ще се използват предимно в производството на електроенергия. За да се оптимизира техният принос и да се използва по най-добрия начин капацитетът за производство на електроенергия, електроенергийната мрежа ще трябва да бъде сериозно подсилена и разширена на местно, национално и европейско равнище, както и да бъде направена „интелигентна“, така че да може да поема променливо постъпващо количество от много различни източници от различни мащаби, както и да посреща променливо търсене.

2.10 Резервният капацитет или съхранението (заедно с интегрираната мрежа) ще имат още по-голямо значение в бъдеще, отколкото понастоящем, тъй като ще трябва да се справят с флукуиращи доставки от възобновяемите енергийни източници, като вятърната и слънчевата енергия, и с променливо търсене. За тази цел все по-голяма роля могат да имат водните електроцентрали, работещите с биомаса централи, **газохранилищата** и вероятно широкомащабните системи за периодично съхранение на енергия, както и останалите централи, използващи изкопаеми горива (особено централите на газ), оборудвани със системи за улавяне на въглерода.

2.11 Някои коментатори считат, че ново поколение атомни електроцентрали ще играят значителна роля в новата нисковъглеродна икономика и някои държави – както в ЕС, така и извън него – предприемат стъпки за удължаване на срока на експлоатация на съществуващите централи и планират изграждането на нови: мнозинството от членовете на Комитета споделя позицията, че ядрената енергетика ще продължи да играе роля в прехода на Европа към нисковъглеродна икономика. Но на настоящия етап технологията за конвенционално производство на електроенергия е добре развита и от гледна точка на Комитета разработването на всяка нова атомна централа би трябвало да може да посрещне изцяло икономическите разходи за експлоатацията, застраховането както и евентуалното извеждане от експлоатация, съхранение и унищожаване на ядрените отпадъци без явни или скрити субсидии.

2.12 Ясно е, че въглищата ще продължат да бъдат важен енергиен източник за няколко десетилетия напред, особено за производството на електроенергия. За да бъде намалено въздействието на свързаните с тях емисии на CO₂, трябва да се даде сериозен гласък на усилията за разработване и инсталиране на системи за улавяне и съхранение на въглерод (УСВ) и да се определи график за монтирането им във всички въглищни централи.

2.13 Енергийната ефективност и декарбонизацията следва да се насърчава по-усилено във всички сектори, включително най-вече в транспортния сектор, жилищния и строителния сектор, енергийния сектор, както и в енергийноинтензивните сектори.

2.14 Мобилизиране на финансови средства. Осъществяването на трансформацията в енергийния сектор ще изисква сериозни инвестиции през следващите 20 години (вероятно три до четири пъти по-големи от настоящите). За да се постигне това разрастване, е необходима амбициозна европейска стратегия, в която да се определят ясни цели, както и да се създаде правилната надеждна и последователна рамка от регулиране, стимули и друга подкрепа за съответните отрасли, за да могат те да напредват със засилени темпове в посока на постигането на тези цели.

2.15 Подходящи институции и структури. Трансформацията ще наложи огромно подобрение на институционалните механизми за планиране и направляване на развитието, като съчетано с насърчаването и занаят на динамичен и конкурентен пазар за предприемане на необходимите инвестиции. Планирането на енергоснабдяването, управлението на мрежата и регулирането на енергийния пазар и тарифните структури трябва да бъдат предмет на преразглеждане и да се интегрират или координират на европейско равнище, **за да се гарантира, че съответстват на целите на енергийната стратегия за периода 2011-2020 г.**

2.16 Необходимите промени ще наложат бърза и съществена промяна в моделите на производство и потребление в европейската икономика. По отношение на производството – с развитието на енергийно ефективни продукти и услуги с енергия от възобновяеми източници би трябвало да се появят много нови предприятия и работни места в областта на енергетиката, но други – в по-старите области на енергийния сектор, ще бъдат изгубени. Ще бъде необходима сериозна програма в областта на засилването на информираността, квалификацията и преквалификацията за хармоничното управление на този преход.

2.17 Международният пазар за нови технологии и решения, необходими за трансформиране на енергийния сектор, се разраства с бързи темпове. Европа трябва да разшири своята научноизследователска и развойна дейност и да насърчава повече своята индустрия и предприятия да заемат водещо място в този динамичен и конкурентен пазар.

2.18 Осигуряване на ангажираността на потребителите, МСП и обществеността. По отношение на търсенето трябва да се положи огромно усилие в областта на образованието и насърчаването на потребителите – домакинства и предприятия, за да изпълняват и те своята роля в интелигентното потребление, което ще е необходимо в бъдеще. Всички видове потребители (предприятия и домакинства) ще имат нужда от подходяща информация за възможностите, с които разполагат, за да използват енергията по-ефективно и за да помагат в преминаването към възобновяеми източници на доставка. В много случаи ще им трябват и стимули, за да предприемат сами мерки за енергийна ефективност или за да инсталират възобновяеми енергийни източници.

2.19 Вероятно енергийните цени ще останат по-високи, отколкото в миналото и е необходимо да се оценят внимателно въздействието върху по-бедните домакинства и уязвимите лица и да бъдат формулирани и съответните политики. Подобни домакинства следва да се ползват с приоритет при предоставянето на помощ за въвеждане на мерки за енергийна ефективност – както поради обстоятелството, че не разполагат с ресурсите сами да въведат тези мерки, така и понеже по-високите цени на енергията ще се отразят по-сериозно на тях, отколкото на домакинствата с по-високи доходи.

2.20 Европейски алианс за промяна. За бързото осъществяване на необходимата мащабна трансформация ЕС и неговите държави-членки трябва да споделят правомощията си и да си

сътрудничат тясно за създаването на необходимата техническа и икономическа интеграция на единния енергиен пазар, както и да включат съответните индустриални сектори в работата за осъществяване на този преход. Трябва да има съвместен ангажимент за прилагането на стратегията на ЕС.

2.21 Цели. За да се запази темпото на промените, Комитетът предлага да се определи набор от взаимосвързани и последователни целеви срокове за завършване на определени части на прехода. След това за всяка цел трябва да бъде определен съответният набор от мерки за осъществяването ѝ, както и инвестиционни планове, изработени в сътрудничество с партньори от промишлеността и други заинтересовани участници, като например:

- вече определената цел за възобновяемите енергийни източници за 2020 г., както и още цели за 2030 г., 2040 г. и 2050 г.;
- след доказване на ефективността на техниките или технологиите за улавяне или отстраняване на въглерод от централи, използващи изкопаеми горива, да се изисква още от самото начало да се инсталират в нови централи, използващи изкопаеми горива, и да се определят графици за монтирането им във всички съществуващи централи;
- целеви срокове за поставяне на изискването всички нови жилища и други сгради да постигнат нулеви въглеродни емисии, а съществуващите да бъдат постепенно модернизиран;
- целеви срокове за постепенно увеличаване на електрифицирането на автомобилния парк;
- индикативни цели за премахване на цялото потребление на изкопаеми горива в домакинствата за готвене и отопление.

2.22 Всички тези отделни цели и мерки трябва да бъдат интегрирани във всеобхватната стратегия за намаляване на парниковите газове и да съответстват на цялостната цел за намаляване на емисиите на парникови газове с 20 или 30 % до 2020 г.

3. Приоритетни области на новата енергийна стратегия, посочени в документа за консултации на Комисията

3.1 Съвременни интегрирани мрежи. Комитетът изразява съгласие с Комисията, че за Европа е от изключително значение да развие по-стабилна, устойчива, интелигентна и интегрирана мрежова инфраструктура. За да се гарантират най-ефективните резултати от използването на възобновяемите енергийни източници, за предпочитане е различните видове енергия от възобновяеми източници да се добиват на най-подходящите за всеки източник места (вятърна енергия на най-ветровитите места, слънчева енергия на най-слънчевите места и т.н.) и оттам да се разчита на ефективна мрежа, която да пренася произведената енергия до местата, където е необходима. Постигането на тази оптимизация в европейски мащаб в крайна сметка означава цялото европейско електропроизводство да се разглежда като единна интегрирана система. Трябва да се създаде „Единна европейска мрежа“, както и съвместни проекти и структури за нейното планиране и управление. Мрежата ще трябва да позволява интелигентно управление и експлоатация на всички равнища, така че да се постигне най-добро съответствие между търсене и предлагане. Освен другите цели интегрираната мрежа ще трябва да може да поема захранване с енергия от отдалечени източници (напр. офшорни вятърни или пустинни слънчеви инсталации); а за да се сведат до минимум енергийните загуби по цялата мрежа, ще трябва да се оптимизира използването на постоянен и променлив ток в различните части на мрежата.

3.2 Комисията и държавите-членки трябва да работят в по-тясно сътрудничество помежду си и с всички участници в Европейската мрежа на операторите на преносни системи, за да създадат координирана структура за планиране на развитието и управлението на интегрираната мрежа, в т.ч. на техническите и финансовите параметри за построяването и експлоатирането ѝ.

3.3 Комитетът изразява съгласие с Комисията, че ще бъде важно да се въведе интелигентно отчитане на всички равнища на потребление, включително в частните жилища. Потребителите ще имат нужда от голяма подкрепа от доставчиците на горива и от публичните органи, за да могат да разбират показанията на интелигентните измерителни прибори и да имат истински избор по отношение на това как да ги използват, за да оптимизират своите модели на енергийно потребление.

3.4 **Осъществяване на напредък към енергийна система с ниски въглеродни емисии.** ЕС вече се ангажира с намаляване на въглеродните емисии с 20 % до 2020 г. и с 30 %, ако други страни поемат подобни ангажименти. Тези цели са важен двигател за много други политики и инвестиции в новите енергийни системи, които ще произтекат от тях. Комитетът счита, че е желателно ЕС да се ангажира, съгласно предложението на министрите на околната среда на Германия, Франция и Великобритания, с ранно повишаване на целта за 2020 г., а именно - да намали емисиите на CO₂ до 2020 г. с 30 % вместо сегашния ангажимент за намаление с 20 %, ако социално-икономическите условия го позволяват, без това да засегне конкурентоспособността и при условие че този ход наистина е съчетан с необходимите за постигането на целта мерки и инвестиции.

3.4.1 Европейският съюз вече е на път да постигне намаление с 20 % до 2020 г. (до 2009 г. беше постигнато намаление със 17 %) и би могъл да се възползва от един по-силен стимул като целта за още по-сериозно намаляване, за да се ускори преобразуването на енергията, пазарът за търговия с въглеродни емисии да заработи по-ефективно и да се подобри конкурентната позиция на Европа в дългосрочен план. Но от политическа гледна точка и с оглед на защитата на конкурентоспособността на европейската промишленост в краткосрочен план (особено за енергоемките отрасли), определено би било много по-лесно да се премине към намаляване с 30 %, ако и други индустриализирани държави се ангажират с подобни съкращения, а най-напредналите развиващи се страни се съгласят да се включат по подходящ начин в общите усилия. Това би означавало всички големи държави да споделят по-равномерно инвестиционните разходи и тежести на цените на енергията при управлението на енергийния преход и „изместването на въглеродни емисии“ да бъде сведено до минимум.

3.4.2 До момента ЕС се опитва да превърне възможността за постигане на намаление с 30 % до 2020 г. в коз при преговорите, за да убеди другите държави да се ангажират по подобен начин. Но това не се оказва ефективна тактика нито в Копенхаген, нито впоследствие. Междувременно възможността от използване на по-сериозна цел за 2020 г. като средство за ускоряване на преобразуването на енергия в самия ЕС се губи с течение на времето.

3.4.3 При продължаващата липса на всеобхватно световно споразумение относно изменението на климата ЕС следва да обмисли по-ранното преминаване към намаление с 25 % до 2020 г., като

по този начин се стреми към по-ниски стойности от спектъра за намаляване, който Междуправителственият комитет по изменение на климата препоръча за тази година за развитите страни. Това би осигурило и някои ползи от преобразуването, ако се приеме по-висока цел възможно най-скоро, като се запазят ползите за преговорите от наличието на допълнителни 5 %, които могат да бъдат предложени, за да бъдат насърчени другите страни да направят повече през следващите две години.

3.5 Ако усилията в тази посока започнат отрано, това би довело до по-строги пределни граници за схемите за търговия с въглеродни емисии и по този начин до по-висока и по-ефективна цена на въглеродните емисии. Комитетът смята, че за да се постигнат истински резултати от схемата за търговия, трябва да се определи минимална цена от поне 30 евро, както и че трябва да има механизми, чрез които да се гарантира, че в самия ЕС ще се постигне по-висок дял на намаляване на въглеродните емисии чрез подходящи инвестиции, а не чрез износ в други части на света посредством Механизма за чисто развитие (МЧР). Дори и при тези подобрения обаче, Комитетът счита, че е важно да не се отдава прекалено голямо значение на резултатите, които биха могли да бъдат постигнати само чрез системата за търговия с емисии. Освен това значителното укрепване на системата в ЕС може да се окаже неприемливо от политическа гледна точка и гледна точка на конкуренцията, ако други части на света продължават да се въздържат от подобни действия. В рамките на една всеобхватна стратегия ще трябва да бъдат въведени много други политики в съответствие с насоките, посочени в настоящето становище, за да може трансформацията в енергийния сектор да протече с необходимото темпо, а в бъдещата стратегия може да се наложи върху тях да бъде поставен по-значителен акцент, ако на практика системата за търговия с емисии продължи да показва съществени слабости.

3.6 ЕС вече постигна добър напредък при определяне на минимални норми за енергийна ефективност за сгради, моторни превозни средства и различни стоки и услуги. Но има още какво да се желае по отношение на обхвата и строгостта на тези ограничения, както и за да се гарантира, че всички тези норми се прилагат и спазват. Комисията трябва да увеличи натиска върху държавите-членки за изработване на адекватни планове за действие и политики по отношение на енергийната ефективност.

3.7 **Водеща позиция в технологичните иновации.** В енергетиката от важно значение ще бъдат технологичните иновации за разработване на нови продукти и услуги, както и за свеждане на цените им до по-поносими равнища. Съществува опасност Европа да изостане от основните си световни конкуренти в сектора и тя трябва да увеличи мащаба на научноизследователската и развойна дейност (публична и частна) за ключови нови технологии. На европейско равнище трябва незабавно да се осъществи Стратегическият план за енергийни технологии (SET-Plan).

3.8 Енергетиката би трябвало да заеме по-предно място във всички съответни програми на ЕС и особено в регионалните и структурните фондове. Държавите-членки също трябва да отдават по-голям приоритет на енергетиката в своите инвестиционни планове, особено във връзка с енергийната ефективност и развитието на възобновяемите енергийни източници. ЕС и държавите-членки трябва да гарантират, че частните предприятия, които работят в сектора на разпределение и доставка на енергия и продукти и услуги за енергийната ефективност, ще получат подходящата стабилна регулаторна рамка и стимули, които да им позволят да поемат своя дял от инвестиционните усилия.

3.9 Комитетът изразява съгласието си с позицията, че ролята на местните и регионалните власти е особено важна за насърчаване на енергийната ефективност на техните територии и за координиране на плановете за развитие на възобновяемите енергийни източници. Препоръчва отличните инициативи, предприемани от Конвента на кметовете в областта на енергетиката, да получат европейска подкрепа, както и да се търсят начини за засилване и разширяване на тази инициатива.

3.10 Силна и координирана външна енергийна политика.

Комитетът изразява съгласието си с позицията, че ЕС ще има полза от по-координирана енергийна политика във връзка с трети страни. Но колкото и да е координирана политиката, Европа ще остане уязвима в международен план, ако продължава силно да зависи от вноса на изкопаеми горива от други части на света, особено ако те са съсредоточени в няколко основни държави. Колкото по-бързо ЕС премине към по-голяма ефективност, по-ниски равнища на цялостно потребление и по-малка зависимост от внос на изкопаеми горива от чужбина, толкова по-сигурна ще бъде позицията му.

3.11 **Защита на гражданите на ЕС.** Комитетът изразява съгласието си с Комисията, че трябва да се даде голям приоритет на мерките за създаване на равнопоставени условия за енергийните оператори навсякъде в Европа и за насърчаване на прозрачността за потребителите по отношение на всички аспекти на получаваните от тях енергийни услуги. Всички видове потребители (предприятия и домакинства) ще трябва да се научат да обръщат повече внимание на своите модели на енергийно потребление и на възможностите за по-малко, но по-ефективно използване на енергия.

3.12 Енергийните продукти и услуги вероятно ще станат относително по-скъпи, което ще осигури икономически стимул в тази посока. Но всички видове потребители с право ще очакват нещо повече от повишаване на цените, което да ги подтикне в правилната посока. Информацията за енергийните характеристики на стоките и услугите ще трябва да станат много по-широко достъпни, заедно с конкретната информация за наличния избор и помощ за осъществяване на промените (напр. избор за подобряване на енергийните характеристики на жилищни и други сгради, избор на по-екологичен транспорт, покупки и почивки, и т.н.).

Брюксел, 9 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

ПРИЛОЖЕНИЕ

Следният текст от становището на специализираната секция беше изменен в посока към изменение, прието от асамблеята, но получи поне една четвърт от подадените гласове:

Параграф 3.4

„Осъществяване на напредък към енергийна система с ниски въглеродни емисии. ЕС вече се ангажира с намаляване на въглеродните емисии с 20 % до 2020 г. и с 30 %, ако други страни поемат подобни ангажменти. Тези цели са важен двигател за много други политики и инвестиции в новите енергийни системи, които ще произтекат от тях. Комитетът счита, че е желателно ЕС да се ангажира, съгласно предложението на министрите на околната среда на Германия, Франция и Великобритания, с ранно повишаване на целта за 2020 г., а именно - да намали емисиите на CO₂ до 2020 г. с 30 % вместо сегашния ангажмент за намаление с 20 %, ако социално-икономическите условия го позволяват, без това да засегне конкурентоспособността и при условие че този ход наистина е съчетан с необходимите за постигането на целта мерки и инвестиции. Това едва ли би било постижимо, ако останалите индустриализирани страни не се ангажират с подобни намаления, а по-напредналите развиващи се страни не се съгласят на подходящ принос към световните усилия.“

Резултат от гласуването на изменението: 88 гласа „за“, 82 гласа „против“ и 26 гласа „въздържал се“.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Исландия като страна кандидатка“

(проучвателно становище)

(2011/C 54/02)

Докладчик: **г-жа CARR**

С писмо от 28 април 2010 г. заместник-председателят на Европейската комисия Maroš Šefčovič и членът на Европейската комисия, отговарящ за разширяването, Štefan Füle поискаха от ЕИСК, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да изготви проучвателно становище относно:

„Исландия като страна кандидатка“.

Специализирана секция „Външни отношения“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 27 октомври 2010 г.

На 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г. (заседание от 9 декември 2010 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с 170 гласа „за“, 1 глас „против“ и 0 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 Както беше потвърдено на публичното изслушване в Исландия през септември 2010 г., в настоящия момент се води сериозна и трудна борба, свързана с подкрепата на общественото мнение за кандидатурата на Исландия за членство в ЕС. Въпреки че самото членство си остава предмет на спорове, изглежда че в последно време подкрепата за преговорите за присъединяване се засилва: 64 % предпочитат процесът на присъединяване към ЕС да продължи вместо кандидатурата да бъде оттеглена. Това представлява чувствително увеличаване на подкрепата за процеса на присъединяване в сравнение с предходните проучвания на общественото мнение.

1.2 Комитетът счита, че е време проевропейските организации да се включат по-активно в дискусиите, за да покажат предимствата на членството в ЕС както за Исландия, така и за ЕС. ЕИСК би могъл да поеме инициативата и да организира прояви, насочени по-специално към ролята на организациите, представляващи „други интереси“.

1.3 ЕИСК подкрепя категорично членството на Исландия в ЕС и подчертава значението на участието на исландското гражданско общество в преговорите за присъединяване. Социалните партньори по традиция изпълняват важна роля в исландския политически процес и вече са установили контакти с ЕИСК и представителни европейски организации.

1.4 Също като социалните партньори Комитетът подчертава необходимостта от по-широко участие на гражданското общество от страна на групите, представляващи различни интереси. По време на процеса на присъединяване в допълнение към по-традиционния социален диалог е необходимо да се осигури и „граждански диалог“.

1.5 Комитетът препоръчва във възможно най-кратък срок да бъде създаден Съвместен консултативен комитет за Исландия, както беше направено за други страни в периода преди присъединяването им. Комитетът счита, че това ще бъде полезен механизъм за обмен на мнения и информация между гражданското общество

на Исландия и това на държавите-членки на ЕС, за изразяване на съвместни препоръки и становища пред преговарящите страни и по-специално за засилване на ролята на организациите от III група по време на преговорите за присъединяване.

1.6 Поради високата степен на своето политическо и икономическо развитие и участието си в Европейското икономическо пространство (ЕИП) Исландия като цяло е добре подготвена да изпълни задълженията, свързани с членството в ЕС (независимо от срива на исландската икономика по време на неотдавнашната криза), особено в областите, обхванати от Споразумението за ЕИП. ЕИСК счита също, че като държава-членка на ЕС Исландия би могла да допринесе за развитието на различни политики на ЕС, например във връзка с устойчивия риболов, енергията от възобновяеми източници и арктическото измерение. Понастоящем Исландия не е представена в институциите, които отговарят за вземане на решения в ЕС.

1.7 Въпреки че Исландия вече прилага основната част от достиженията на правото на ЕС, в някои ключови области, най-вече рибарството и селското стопанство, все още има предизвикателства. ЕИСК подчертава, че в тези области групите на гражданското общество трябва да изиграят ключова роля в процеса на присъединяване. Освен това е необходимо в процеса на присъединяване да се включат и други групи, които имат отношение към този въпрос, за да се подкрепи исландското правителство в задачата му, свързана с преговорите за присъединяване на страната към ЕС.

1.8 Някои влиятелни организации на гражданското общество вече се обявиха против исландската молба за членство. При тези обстоятелства е от първостепенно значение организациите, които се отнасят положително към членството, в близко бъдеще да започнат обществена дискусия относно ползите от членството както за Исландия, така и за ЕС. ЕИСК счита, че по-широка дискусия на национално и европейско равнище би била от полза, тъй като ще подпомогне организациите и обществеността в процеса на формиране на техните мнения посредством демократичния процес, като се отчита консенсусния подход на европейско равнище.

1.9 Отрицателното обществено мнение в Исландия по въпроса за членството се дължи отчасти на нерешения спор за Ícesave. Ето защо е от първостепенно значение гражданското общество да бъде привлечено за участие в конструктивен диалог по въпроса за членството в ЕС. ЕИСК подчертава, че проблемът с Ícesave следва да се разреши извън рамките на процеса на присъединяване и не трябва да се превръща в препятствие пред процеса на присъединяване на Исландия.

2. Текущо положение

2.1 Исландия подаде молба за членство в ЕС през юли 2009 г., а на 24 февруари 2010 г. Комисията излезе с положително становище относно кандидатурата на Исландия. На 17 юни 2010 г. Европейският съвет реши да започне преговори за присъединяване и прикани Съвета да приеме обща преговорна рамка. На 28 юни 2010 г. решението беше подкрепено от Европейския парламент. Първото заседание на междуправителствената конференция се проведе на 27 юли 2010 г.

2.2 Исландия вече прилага голяма част от достиженията на правото на ЕС посредством Споразумението за ЕИП и Споразумението за присъединяване към Шенген; това ще улесни аналитичния преглед на законодателството и последващите преговори по отделните глави. Въпреки това в някои ключови области като селското стопанство, рибарството и паричната политика все още има предизвикателства. Аналитичният преглед е започнал и е предвиден да завърши през юни 2011 г.

2.3 Исландия отговаря напълно на политическите критерии за членство в ЕС, определени от Европейския съвет в Копенхаген през 1993 г. Това е добре развита представителна демокрация със силни институции и цялостна система за защита на основните права и правата на човека, при която се зачитат принципите на правовата държава.

2.4 Нейната публична администрация е като цяло ефективна и свободна от политическа намеса. Неотдавнашните финансови сътресения обаче бяха съпроводени от дълбоки политически промени и доведоха до необходимост от административна реформа. Според Комисията финансовата криза постави въпроси относно потенциални конфликти на интереси, свързани с тесните връзки между политическата класа и бизнес средите, и по всяка вероятност ще бъдат необходими по-нататъшни реформи. Реформата на публичната администрация вече започна и е насочена към някои от въпросите, които предизвикват загриженост у Комисията.

2.5 Въпреки тежките последствия от икономическата криза Исландия е функционираща пазарна икономика и е напълно способна да се справя с натиска на конкуренцията и пазарните сили в ЕС. За да се пребори с кризата, исландското правителство предприе трудни мерки за икономии, предложи политики за диверсифициране на икономиката и се надява до края на 2010 г. отново да постигне положителен ръст. Основната цел на настоящото правителство е до 2013 г. да възстанови баланса на държавния бюджет, като същевременно създава работни места и насърчава иновациите, с цел възстановяване на конкурентоспособността на Исландия до 2020 г.

2.6 Обикновено Исландия се разглежда като естествен кандидат за членство; тя има добре развита демократична култура и е постигнала висока степен на съответствие с достиженията на правото на ЕС. Следователно тя би могла да завърши преговорите за присъединяване относително бързо, при условие че приведе своето законодателство в пълно съответствие с достиженията на правото на ЕС преди присъединяването. Ако процесът на преговорите приключи успешно и исландците одобрят членството на своята страна посредством референдум, Исландия би била държавата-членка с най-малобройно население, наброяващо около 317 000 жители.

2.7 След като Исландия кандидатства за членство, бяха създадени десет групи, които да водят преговорите в различните области. Социалните партньори и другите ключови организации са добре представени и имат място в съответните групи. Въпреки че за преговорите отговарят държавни служители, най-засегнатите групи бяха поканени да вземат участие в подготвителната работа на преговарящите екипи и да участват пряко в този процес.

2.8 Политиката на исландското правителство е да привлече изцяло гражданското общество в процеса на присъединяване. Когато Комисията по външни отношения на исландския парламент изготви своето становище относно членството в ЕС, организациите на гражданското общество, гражданите и институциите бяха поканени да представят забележки, които бяха взети предвид. В заключенията на комисията се посочва, че ще бъде създаден широк форум за консултации, на който ще се обсъждат ЕС, постигнатото в преговорите за присъединяване и позицията на Исландия при преговорите в отделните области.

2.9 Въпреки всички тези положителни сигнали, свързани с участието на гражданското общество в процеса на присъединяване, в някои държави-членки доверието към Исландия пострада заради банковата криза и спора за Ícesave. Отношението на исландците към ЕС е променливо. Проучване на общественото мнение на Gallup през юли 2010 г. показва, че 60 % подкрепят оттеглянето на кандидатурата за членство, но в края на септември друго проучване, проведено от вестник Fréttablaðið, показва, че 64 % от отговорилите искат преговорите да бъдат доведени докрай, така че въпросът да може да се гласува на референдум. Въпреки че е твърде рано да се каже дали се е променил начинът, по който исландците възприемат ЕС, е сигурно, че съществува огромно търсене на повече фактическа информация за ЕС и членството в него. Изглежда, че има все по-голямо желание да се научи повече за ЕС и процеса на присъединяване, за да може бъдещите решения да се основават на задълбочени познания, а не на митове и страхове.

3. Отношенията с ЕС

3.1 Исландия поддържа тесни връзки с Европейския съюз посредством Споразумението за ЕИП, което влезе в сила през 1994 г. Споразумението за ЕИП дава възможност на три държави от Европейската асоциация за свободна търговия (ЕАСТ) да участват във вътрешния пазар на ЕС. След като Исландия кандидатства за членство, ЕС откри представителство в Исландия. Преди това Исландия беше обслужвана от Осло.

3.2 Споразумението за ЕИП изискваше висока степен на интеграция на достиженията на правото на ЕС в националната правна система на Исландия. Исландия прие по-голямата част от разпоредбите, свързани с четирите свободи. Споразумението за ЕИП обхваща повечето сектори на вътрешната политика с малки изключения и това според някои означава „квази-членство“ в ЕС. Делът на законодателството в областта на вътрешния пазар, транспонирано в националното законодателство до юли 2009 г., съответства на средния за държавите-членки на ЕС.

3.3 Въпреки че правосъдието, свободата и сигурността не са включени в Споразумението за ЕИП, Исландия участва и в тази област на политика посредством Споразумението за присъединяване към Шенген. Когато северните държави-членки на ЕС кандидатстваха за присъединяване към Шенген, те направиха това с условието, че ще бъде намерено решение за запазване на Северния паспортен съюз с Исландия и Норвегия. Поради това от март 2011 г. двете страни прилагат достиженията на правото от Шенген.

3.4 По отношение на участието в процеса на вземане на решения в ЕС, Споразумението за ЕИП дава достъп най-вече до Комисията. Съгласно член 99 и член 100 от Споразумението за ЕИП държавите от ЕАСТ, които членуват в ЕИП, могат да участват в експертните групи на Комисията и в работните групи на комитетите в рамките на процедурата по комитология. Те обаче нямат официален достъп до Съвета и Европейския парламент.

3.5 Исландските социални партньори участват в Съвместния консултативен комитет ЕИП-ЕИСК. На политическо равнище Исландия участва в Съвместния парламентарен комитет за ЕИП. Заедно с Норвегия Исландия участва също и в неофициалните срещи на северните и балтийските страни, организирани преди заседанията на Съвета, на които тя има възможност да се опита да прокара своята позиция.

3.6 Като се изключи липсата на пълноправно участие в процеса на вземане на решения в ЕС, основната разлика между статута, който Споразумението за ЕИП дава на Исландия, и членството в ЕС се състои в това, че Споразумението за ЕИП не установява наднационални институции, упълномощени да приемат закони, пряко приложими в държавите-членки. Споразумението за ЕИП не предвижда и предоставяне на съдебни правомощия. Същевременно членството в ЕС би осигурило на Исландия представителство във всички институции и органи, които отговарят за вземането на решения в ЕС.

3.7 Въпреки че поддържа тесни отношения с ЕС, Исландия доскоро предпочиташе да бъде извън Съюза. Това положение обикновено се обяснява с редица фактори, най-вече с желанието за запазване на националния контрол върху рибните ресурси. Освен това общата селскостопанска политика също е непопулярна сред исландските фермери, които се страхуват от конкуренцията на по-евтините продукти от континента. Сред определени слоеве от населението в Исландия се наблюдават силни националистически тенденции и някои политици по принцип не желаят да насърчават нищо, което може да се разглежда като компрометиране на националния суверенитет. Изолираното географско положение на Исландия, специалните отношения в областта на сигурността, които тя поддържаше със Съединените щати по време на Студената война, малкият размер на нейната администрация и избирателната ѝ система, даваща предимство на селските райони,

понякога също се споменават сред възможните причини за политиката на Исландия спрямо ЕС. И накрая, до настъпването на финансовата криза се считаше, че като цяло Споразумението за ЕИП обслужва интересите на Исландия в достатъчна степен.

3.8 Въпреки горепосочените фактори, през годините голяма част от населението се обявя за установяването на по-тесни връзки с ЕС. Колапсът на исландската финансова система през октомври 2008 г. доведе до по-нататъшна промяна на мнението в полза на членството в ЕС и приемането на еврото. През юли 2009 г. исландският парламент гласува в полза на кандидатстването за членство в ЕС. Въпреки това общественото мнение и политическите партии в Исландия остават разделени по този въпрос.

3.9 Членството на Исландия би било от полза както за ЕС, така и за Исландия. То би допринесло за географската завършеност на ЕС, като даде на ЕС възможност да стъпи в Арктика и да участва в Арктическият съвет. Членството в ЕС би укрепило позицията на Исландия при търсенето на по-добри форми на многостранно управление в Арктика. Освен това членството би възвърнало до известна степен международното доверие в Исландия и би оказало стабилизиращо въздействие върху нейната валута и икономика като цяло. Като държава-членка на ЕС Исландия би могла да предложи много във връзка с политиката относно Северното измерение, разработването и използването на възобновяеми източници на енергия и изграждането на по-екологична икономика в ЕС.

3.10 Все още съществуват различни предизвикателства, тъй като голям брой важни области остават извън обхвата на ЕИП и Шенгенското сътрудничество. По всяка вероятност някои от тях ще създадат трудности по време на преговорите. Въпросите на рибарството и селското стопанство вероятно ще бъдат особено трудни за решаване и в тези области организациите на гражданското общество ще изиграят ключова роля в процеса на присъединяване. Процесът на присъединяване следва да бъде доброволен двустранен процес на консенсусна основа, при който никоя страна да не се чувства задължена от другата да поеме ангажменти, които не е готова да изпълни.

4. Социално-икономическо положение

4.1 По традиция исландската икономика се основава най-вече на рибарството и то все още заема близо половината от исландския износ на стоки. Неотдавна производството на алуминий и турбизъм също се превърнаха във важни отрасли. През 90-те години Исландия започна процес на икономическо дерегулиране, либерализация и диверсификация, като създаде значителен финансов сектор. В резултат на свръхекспозиция, липса на достатъчен надзор върху финансовия сектор и големите размери на банките в сравнение с националната икономика, след избухването на световната финансова криза исландският банков сектор рухна. Общите пасиви на банките бяха над десет пъти по-големи от БВП на Исландия⁽¹⁾. Това доведе до дълбока рецесия, която имаше както икономически, така и социални последици.

(1) Министерство на външните работи на Исландия, информационна бележка, Програма за икономическо възстановяване на Исландия, юни 2010 г. http://www.mfa.is/media/MFA_pdf/Factsheet-Iceland%27s-Economic-Recovery-Program-June.pdf.

4.2 Исландската крона се обезцени значително и това доведе до висока инфлация, увеличаване на безработицата, намаляване на цените на активите, голям брой предприятия бяха изправени пред банкрут, а частното потребление намаля. Данъците (върху капитала, доходите, акцизите, както и ставките по ДДС) бяха увеличени, беше въведена нова тристепенна система за облагане на личните доходи и бяха намалени редица придобивки като отпуските за майчинство/бащинство и помощите за отглеждане на дете. Публичните разходи за образование и здравеопазване също бяха орязани. Много исландски домакинства бяха засегнати, тъй като загубиха голяма част от своите спестявания и/или доходи. Но с цел да се облекчи тежестта на кризата понастоящем се извършва мащабно реструктуриране на дълговете за физическите лица и за предприятията. За физическите лица съществува специална извънсъдебна рамка за реструктуриране на дълговете, предназначена за домакинства, изправени пред сериозни трудности ⁽²⁾.

4.3 Равнището на държавния дълг се увеличи многократно в резултат на кризата. Голяма част от този дълг се дължи на задълженията на Icesave. Съгласно Директивата относно схемите за гарантиране на депозити (94/19/ЕО) Исландия носи отговорност за възстановяването на средствата на вложителите в размер до 20 000 EUR за депозит. Исландия се съгласи да изпълни тези задължения. Обаче все още остава неразрешен спорът относно сроковете и условията, при които Исландия трябва да изплати средствата на правителствата на Обединеното кралство и Нидерландия, които възстановиха сумите на своите собствени вложители.

4.4 В усилията си да се пребори с кризата Исландия използва различни мерки. Трите основни банки бяха национализирани, реструктурирани и рекапитализирани. Бяха въведени мерки за запазване на платежния баланс, които ограничават международните капиталови потоци, за да се предотврати масовото изнасяне на чужда валута и по-нататъшната девалвация на исландската крона. През октомври 2009 г. Централната банка започна постепенно да премахва този контрол. Беше създадено ново Министерство на икономическите въпроси, управата на Централната банка беше сменена и беше засилена ролята на органа за финансов надзор. Правителството започна също всеобхватно разследване на събитията, довели до кризата, като назначи специална следствена комисия и специален прокурор.

4.5 Освен това правителството потърси помощ от международната общност, включително от МВФ. Стенд-бай споразумението на МВФ с Исландия предвижда да бъдат отпуснати 2,1 милиарда USD, а други 2,75 милиарда USD ще дойдат от другите северни страни, Полша и Фарьорските острови. Подкрепяната от МВФ икономическа програма предвижда мерки за стабилизиране на обменните курсове, възвръщане на доверието в паричната политика, преразглеждане на фискалната политика и поддържане на управляемо равнище на дълга на публичния сектор, реструктуриране на финансовия сектор и неговата регулаторна рамка и улесняване на реструктурирането на дълговете на домакинствата и предприятията. В края на септември 2010 г. МВФ одобри своя трети преглед на Програмата за икономическо възстановяване на Исландия.

4.6 Макроикономическата стабилизация на Исландия все още не е завършена и фискалната консолидация остава основно предизвикателство. За да се укрепи данъчната рамка, беше приет четиригодишен план за фискална консолидация. Вече има признаци на подобряване. МВФ счита, че преди края на второто шестмесечие на 2010 г. в икономиката следва да настъпи положителен ръст благодарение на здравия фундамент на исландската икономика ⁽²⁾.

⁽²⁾ http://www.mfa.is/media/MFA_pdf/Factsheet--Iceland%27s-Economic-Recovery-Program-June.pdf.

Инфлацията намалява, а обменният курс беше стабилизирал. Новите търговски банки бяха рекапитализирани и бяха извършени мащабни реформи за регулиране на финансовите пазари. Делът на безработицата не достигна предсказаните равнища, надхвърлящи 10 %.

4.7 Социалните партньори имаха ключова роля в плана за икономическо възстановяване на Исландия. През юни 2009 г. правителството и социалните партньори подписаха „пакт за стабилност“ и това споразумение е отразено в бюджета за 2010 г. Целта на пакта беше да осигури социален консенсус за необходимите мерки за приспособяване, но тъй като в него участваха най-вече социалните партньори, някои организации на гражданското общество се почувстваха изключени от този процес. През март 2010 г. Исландската конфедерация на работодателите се оттегли от пакта, като заяви че той е бил нарушен, а правителството е неспособно да изпълнява обещанията си.

4.8 В средносрочен и дългосрочен план Исландия разполага с относително гъвкав пазар на труда с високи нива на участие, със сравнително младо и добре образовано работещо население и значителна база от ресурси, включваща богати риболовни полета и големи възобновяеми източници на енергия. Поради това по всяка вероятност с времето Исландия ще се възстанови напълно от настоящите икономически затруднения. Освен това Европейската комисия счита, че ако Исландия възприеме достиженията на правото на ЕС в областта на икономическата и паричната политика, нейното участие в Икономическия и паричен съюз не би трябвало да постави сериозни проблеми.

5. Гражданското общество в Исландия

5.1 Исландия има дълга история на активно участие на гражданското общество. По-специално поради малкия размер на исландското общество групите, представляващи различните интереси, поддържат много тесни и често пъти лични връзки с правителството и са участвали активно в политическия процес. На практика някои от тези представителни организации като сдруженията на селскостопанските производители и рибарите, а също и синдикатите, по традиция поддържат много тесни връзки с определени политически партии.

5.2 За да компенсира ограниченията, свързани с малобройната администрация, исландското правителство работи в тясно сътрудничество с исландските представителни организации, активни на равнище ЕС, и често разчита на тях за събиране на информация и повишаване на информираността относно исландските проблеми в Брюксел. Но представителните организации играят по-важна роля за събирането на информация и изготвянето на стратегии, отколкото за оказване на влияние върху политиката на ЕС, с изключение на областите на социалната политика, където социалните партньори са особено активни и имат пряк достъп до процеса на изготвяне на политиките.

5.3 Съгласно член 74 от Конституцията, както и в други северни държави, могат да се учредяват всякакви сдружения без предварително разрешение и те не могат да се разпускат с административни решения. Сдруженията трябва да се регистрират в службата, отговаряща за националния регистър, за да получат национален регистрационен номер за данъчни цели и трябва да имат регистриран адрес. Дейностите на синдикатите се регулират от Закона за синдикатите и трудовите спорове.

5.4 Много исландски организации имат стари и силни връзки със своите партньори от северните страни. Подобни връзки биха могли да помогнат на исландските организации да обменят най-добри практики и да извлекат поуки от опита на техните партньори, натрупан през периода на присъединяване на страните им към ЕС.

5.5 Публичното изслушване, в което участваха организациите на гражданското общество в Исландия, показва обаче, че за разлика от организациите на социалните партньори другите организации на гражданското общество са обърнати предимно навътре. Посредством по-тясно сътрудничество те би трябвало да могат да бъдат убедени да възприемат по-широка гледна точка за своята роля в Исландия, по-специално във връзка с ролята им в процеса на присъединяване към ЕС, а и организациите на ЕС би трябвало да могат да научат повече от своите исландски партньори.

5.6 Исландия прилага северния икономически и социален модел, който се характеризира със силна държавна социална политика и значителни социални придобивки. Социалните партньори от двете страни на пазара на труда участват активно в социалния диалог, за да обменят информация и за да решават различни важни социални и икономически въпроси. Социалното регулиране обикновено се определя с колективни договори вместо със закони.

5.7 Развитието на Исландия до голяма степен следва това на нейните северни съседи, с увеличаване на публичните разходи. Урбанизацията и промените в структурата на обществото доведоха до учредяването на организации, представляващи различни интереси, най-вече синдикати, кооперации и сдружения на селскостопански производители. В началото групите, представляващи различните интереси, бяха малобройни, но влиятелни и поддържаха тесни връзки с определени политически партии, които обслужваха техните интереси.

5.8 През втората половина на XX век броят на групите се увеличи, тъй като обществото стана по-разнообразно. С увеличаване на многообразието връзките между определени политически партии и влиятелните представителни организации отслабнаха. Въпреки това в малко общество като исландското връзката между гражданското общество и правителството се осъществява неизбежно по къси канали.

5.9 Въпреки че исландският модел в много области е сходен с този на северните партньори на страната, в някои отношения той се отличава от класическия северен модел. Развитието на Исландия протече по-бавно и социалните разходи по традиция са по-малки, отколкото в другите северни страни. През 90-те години на миналия век преобладаваха политиките за либерализация и приватизация и вследствие на финансовия колапс социалната система беше орязана значително. Все пак в северните страни социалният модел обикновено се възприема както от левите, така и от десните партии, като това се отнася и за Исландия, въпреки че на нейната политическа сцена преобладават десноцентристки коалиции. Социалните партньори играят ключова роля в политическия процес.

5.10 Резултатите от публичното изслушване показват, че гражданското общество в Исландия е разделено по въпроса за членство в ЕС. В частност сдруженията на рибарите и селскостопанските производители се противопоставят на членството в ЕС, докато организации като Конфедерацията на труда и Федерацията на индустриите го подкрепят. Освен това много организации в Исландия имат неутрална позиция по въпроса. Въпреки че демокрацията в Исландия е изключително силна, представителството на

по-широките организации на гражданското общество е сравнително слабо и това води до не толкова балансирана позиция при изразяването на гледната точка на гражданското общество.

6. Основни организации и тяхната позиция в дебата за ЕС

6.1 Социалните партньори

6.1.1 Исландската конфедерация на труда (ASI) е основната синдикална организация в Исландия, представляваща общите работници, служителите в офисите и търговията на дребно, моряците, работниците в строителството и промишлеността, заетите в електроиндустрията и различни други специалисти в частния сектор и част от публичния сектор, въпреки че повечето служители в публичния сектор са представени от Федерацията на държавните и общинските служители (BSRB). И двете организации са членове на Европейската конфедерация на профсъюзите. Трета централна организация, Сдружението на университетските възпитаници (BHM), обединява служителите с университетски дипломи както в публичния, така и в частния сектор.

6.1.2 Партньор на ASI от страна на работодателите е Исландската конфедерация на работодателите (SA), която е член на BUSINESSEUROPE. В SA членуват осем сдружения от различни области като енергетика, туризъм, финанси и рибарство. Тези две организации играят ключова роля в координирането на политиките в областта на заетостта, социалните въпроси, околната среда и пазара на труда. Друга организация, която работи активно на равнище ЕС и също членува в BUSINESSEUROPE, е Федерацията на исландските промишлени отрасли (SI). SI е член на SA.

6.1.3 Конфедерацията на работодателите и Конфедерацията на труда участват в различни комитети и в управителните съвети на публичните органи, където защитават интересите на своите членове при изготвянето и прилагането на законодателството, например Администрацията, отговаряща за безопасността и здравето на работното място, Съвета за равен статут, Съвета за наука и технологии. Те поддържат също тесни контакти с правителството, когато става въпрос за подготвяне и обновяване на договорите за заплати. Социалните партньори работят в тясно сътрудничество за защита на общите интереси в области като равенство, защита на труда и разпространяване на информацията.

6.1.4 Исландските социални партньори вече са добре интегрирани в политическия процес на ЕС. Те следят отблизо законодателната процедура на ЕС, тъй като политиките, възприемани посредством Споразумението за ЕИП, оказват въздействие върху тях.

6.1.5 Представителите на синдикатите и организациите на работодателите в държавите-членки на ЕАСТ поддържат връзки с ЕИСК посредством Консултативния комитет на ЕИП, който е част от институционалното устройство на ЕИП. Този форум служи за осъществяване на връзка между социалните партньори от държавите-членки на ЕАСТ и организациите на гражданското общество в ЕС. За разлика от ЕИСК в Консултативния съвет на ЕАСТ членуват само синдикати и организации на работодатели. Това несъмнено е ограничение, тъй като по този начин не се обхваща гражданският диалог като цяло.

6.1.6 По принцип исландските социални партньори се отнасят доста положително към европейската интеграция, въпреки че мненията са разделени. Първоначално ASI се отнасяше скептично към исландското членство в ЕИП, но през 2000 г. преразглежда своята политика, след като установи, че ЕИП носи различни предимства на исландските работници. Понастоящем ASI подкрепя преговорите за членство в ЕС и приемането на еврото, тъй като счита, че пълната интеграция в ЕС ще гарантира най-добре интересите на исландските работници и общата стабилност на икономиката. Тя отбелязва обаче, че по време на преговорите за присъединяване трябва да се постави акцент върху запазването на пълен контрол върху исландската изключителна икономическа зона, що се отнася до рибарството, и трябва да се гарантира подкрепа за исландското селско стопанство. BSRB, която представлява служителите от публичния сектор, не е формулирала официална позиция относно членството, въпреки че подкрепя откритите дискусии във връзка с преговорите.

6.1.7 От страна на работодателите SA възнамерява да следи отблизо преговорите за членство, но е възприела неутрална позиция относно членството в ЕС, тъй като сдруженията, които членуват в нея, са разделени по този въпрос. SI, например, подкрепя членството с аргумента, че исландската икономика е нестабилна поради променливата стойност на националната валута и че интеграцията в ЕС и приемането на еврото биха повишили конкурентоспособността и подобрили условията за работа в отраслите на промишлеността.

6.2 Сектор рибарство

6.2.1 От друга страна Федерациите на собствениците на риболовни плавателни съдове (LIU) и заводите за преработка на риба се противопоставят категорично на членството в ЕС. Тези, които имат интереси в риболовната промишленост, не желаят да се присъединяват към общата политика в областта на рибарството, тъй като това ще даде възможност за чужди инвестиции в сектора и ще означава, че квотите за общ допустим улов в изключителната икономическа зона на Исландия с ширина 200 мили ще се определят в Брюксел. Въпреки че в качеството си на държава-членка Исландия ще участва пълноценно в процеса на вземане на решения, представителите на организациите на гражданското общество считат, че поради размера си Исландия няма да може да влияе в достатъчна степен върху решенията на равнище ЕС. Освен това Исландия би трябвало да се откаже от правото си да сключва собствени споразумения с трети страни относно риболова на трансгранично преминаващите запаси, които съставляват 30 % от улова на Исландия. LIU твърди, че изхвърлянията и свърхуловът са сериозни проблеми в ЕС, докато в Исландия секторът рибарство е печеливш. Освен това няма гаранция, че принципът на относителна стабилност ще се запази в ЕС.

6.2.2 Въпреки това през август 2010 г. председателят на LIU заяви по исландското радио RÚV, че Исландия трябва да продължи преговорите за своето присъединяване към ЕС и да се стреми към „най-доброто възможно споразумение“, както и че на този етап няма смисъл да се оттегля кандидатурата за членство в ЕС.

6.2.3 Накрая, възобновяването на търговския китолов от Исландия през 2006 г. по всяка вероятност ще се окаже щекотлив въпрос, тъй като противоречи на политиката на ЕС и ако не се намери решение, би могъл да се превърне в сериозно препятствие по пътя към присъединяването на Исландия.

6.2.4 Понастоящем общата политика в областта на рибарството е в процес на преразглеждане. Прогнозираните промени вероятно ще я доближат до исландския модел. Въпреки това преговорите за членство на Исландия ще се базират на настоящите достижения на

правото и поради това съществуват различни потенциални конфликтни точки. Рибарството по всяка вероятност ще бъде най-важният въпрос при преговорите за присъединяване на Исландия. Рибарското лоби е много влиятелно в политическия процес и вероятно ще играе ключова роля в дебата относно членството в ЕС, тъй като в Исландия доходът от рибарство на глава от населението е много по-голям, отколкото в която и да е държава-членка на ЕС.

6.3 Селскостопански сектор

6.3.1 Друга организация с дълга история на политическо участие е Сдружението на селскостопанските производители. По традиция селскостопанските производители са много силни в Исландия и поддържат тесни връзки с правителството, въпреки че през годините тяхното влияние намаля, тъй като секторът се сви. Също като LIU Сдружението на селскостопанските производители следи отблизо законодателната процедура в ЕС. Сдружението на селскостопанските производители е една от организациите-партньори на Комитета на професионалните селскостопански организации в ЕС (COPA) и на Общата конфедерация на селскостопанските кооперации в ЕС (COGECA), и поради това неговото сътрудничество с тях е до известна степен ограничено. Тази европейска представителна организация се занимава предимно с въпроси, свързани с ЕС.

6.3.2 Сдружението на селскостопанските производители се противопоставя категорично на членството в ЕС с аргумента, че то ще доведе до голяма загуба на работни места в селското стопанство и ще окаже значително отрицателно въздействие върху безопасността на храните и продоволствената сигурност в страната. Основната логика зад този аргумент е, че Исландия ще трябва да допусне неограничен внос на селскостопански продукти от ЕС, с който исландските селскостопански производители трудно биха се конкурирали. Въпреки това Законът на ЕС за храните, който гарантира безопасността на храните⁽³⁾, вече е част от Споразумението за ЕИП и ще влезе в сила в края на 2011 г. При прилагането на законодателния пакет за храните на национално равнище Сдружението на селскостопанските производители се пребори успешно за запазване на забраната за внос на прясно месо в исландското законодателство, въпреки че подобна забрана вероятно противоречи на целите на законодателството на ЕС. Съгласно член 19 от Споразумението за ЕИП Исландия се е съгласила с тарифните свободни квоти и отстъпките за някои продукти, а това предизвиква загриженост у Сдружението на селскостопанските производители.

6.3.3 Селското стопанство ще бъде ключова област по време на преговорите за присъединяване и исландските цели ще включват изрична подкрепа за производството на млечни продукти, отглеждането на овце и други традиционни селскостопански дейности. Дългосрочна национална система за подпомагане, подобна на тази за другите региони в ЕС, разположени северно от 62-рия паралел, би могла да допринесе за подкрепата на селскостопанската дейност в тези рядко населени области с трудни климатични условия.

6.4 Екологичен сектор

6.4.1 В Исландия съществуват редица активни екологични групи. Екологичните групи в ЕС обикновено следят отблизо екологичната политика, работят активно на европейско равнище и членуват в представителни организации. Това изглежда не е било от толкова голямо значение за исландските екологични групи през годините, въпреки че някои от тях членуват в международни организации.

⁽³⁾ Общото законодателство в областта на храните (Регламент (ЕО) № 178/2002) и свързаните с него закони.

6.4.2 За това има няколко възможни обяснения. Първо, политиките, насочени срещу китолова, се ползват с голяма популярност сред европейските групи, представляващи различни интереси, а това може да означава, че исландските екологични групи не се чувстват близки със своите европейски партньори. Второ, исландските екологични групи като Landvernd са насочени най-вече към проблема, свързан с ерозията на почвите и запазването на естествените местообитания в Исландия, като често се противопоставят на строителството на водноелектрически язовири за увеличаване на производството на алуминий. Въпреки че повечето екологични политики на ЕС са част от Споразумението за ЕИП, в него не е включено законодателство за опазване на естествените местообитания. Накрая, екологичните групи в Исландия страдат от липса на финансиране и ресурси. Може би това са причините исландските екологични групи да бъдат по-малко активни на равнище ЕС от своите европейски партньори и към настоящия момент като цяло да не участват много активно в дебата относно членството в ЕС. Landvernd, например, не е формулирала официална позиция относно членството в ЕС, въпреки че по принцип счита, че въздействието на екологичното законодателство на ЕС е положително. Освен това Landvernd е заинтересована и от изясняването на ролята, която би могла да играе при преговорите за присъединяване, включително и по-нататъшно участие в програмите на ЕС като рамка, отнасяща се до опазването на природата.

6.5 *Защита на потребителите*

6.5.1 Исландската асоциация на потребителите (NS) е независима неправителствена организация с идеална цел, основана през

1953 г., която действа на европейско равнище и е член на представителните организации. NS вече работи в тясно сътрудничество с Европейския потребителски център в Исландия, който е част от мрежата от европейски потребителски центрове. NS не е изразила твърда позиция за или против присъединяването на Исландия към ЕС. Обаче тя отдавна смята, че Исландия следва да разгледа всички аргументи за и против влизането в ЕС, а общото събрание на NS, проведено през 2008 г., стигна до заключението, че Исландия следва да кандидатства за членство в ЕС, за да установи къде са истинските проблеми, така че дискусиата относно ЕС да може да напредва без предразсъдъци и да се основава на факти. През 2008 г. NS изготви и доклад, посветен на положителните и отрицателните последици от влизането на Исландия в ЕС от гледна точка на потребителите. Така, без да заявява твърда позиция и да формулира политика за или против ЕС, NS винаги е насърчавала кандидатурата за ЕС като такава и се е опитвала да играе роля за отваряне на дебата относно ЕС.

6.6 *Други организации*

6.6.1 Други важни организации са Организацията на лицата с увреждания, Търговската камара, която е член на EUROCHAMBERS, Федерацията на търговията и услугите, член на EUROCOMMERCE, Федерацията на исландската търговия и различни други НПО. Понастоящем тези организации все още не са изразили официално мнение относно членството в ЕС, въпреки че по всяка вероятност ще се мобилизират в подкрепа или в противодействие на някои европейски политики. Съществуват също и групи, насочени конкретно за и против ЕС, като Evrópusamtökin и Heimssýn.

Брюксел, 9 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Съвета относно държавната помощ за улесняване на закриването на неконкурентоспособни въглищни мини“

(становище по собствена инициатива)

(2011/C 54/03)

Главен докладчик: **г-н PEZZINI**

На 21 октомври 2010 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността, да изготви становище по собствена инициатива относно:

„Предложение за регламент на Съвета относно държавната помощ за улесняване на закриването на неконкурентоспособни въглищни мини“.

На 20 октомври 2010 г. Бюрото на Комитета възложи на Консултативната комисия по индустриални промени да подготви работата на Комитета по този въпрос.

Предвид неотложното естество на работата, на 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 (заседание от 8 декември), Европейският икономически и социален комитет реши да определи г-н Pezzini за главен докладчик и прие настоящото становище с 158 гласа „за“, 8 гласа „против“ и 5 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) смята, че е необходим пакет от мерки, който да насърчи развитието на устойчив енергиен модел и даде на сектора ясна и стабилна референтна рамка, включваща енергийно планиране в съответствие със сигурността на доставките, **социалните, териториалните и екологичните аспекти и пътната карта 2020-2050 г.**

1.2 Комитетът препоръчва срокът на действие на действащия регламент относно въгледобивната промишленост (Регламент (ЕО) № 1407/2002 на Съвета от 23 юли 2002 г. относно държавните помощи за въгледобивната промишленост), да бъде удължен, така че да се изравни с този на нормативните актове, чийто срок на действие изтича, без това да натовари бюджета на ЕС и без да се поставят изрични условия за затваряне на мините, но като се предвиди възможност за отпускане на помощи за инвестиции и иновационни технологии за чисти въглища (*clean coal* – CC), както и за обучението на персонала в сектора на стратегическите суровини и настоява категорично предложението да се измени така, че „да се улесни конкурентоспособното реструктуриране на въглищните мини“, както и консолидирането на стратегически резерв на Общността.

1.3 ЕИСК отправя искане за средносрочна проверка на условията на конкурентоспособност на чистите въглища по отношение на равнищата на конкурентоспособност на другите собствени енергийни ресурси на ЕС до 2020 г., на помощите, отпуснати за другите собствени източници на енергия, на насърчаването на използването на въглища на световните пазари, на колебанията на международните цени на изкопаемите горива, на европейската добавена стойност на собствените ресурси, както и на разходите за преустройство на електроцентралите и за възстановяване на минните обекти, които вече не се използват.

1.4 Според Комитета през 2014 г. тази проверка трябва да се извърши при стриктно спазване на разпоредбите на Договора от Лисабон относно новата енергийна политика на Общността (вж. член 194) и в съответствие със стратегията за енергийна сигурност на ЕС и за достъп до ресурсите, както и с другите политики на ЕС, по-специално в областта на промишлеността, търговията, научните изследвания и иновациите.

1.5 Комитетът отправя искане на ЕП, на Съвета и на самия Комитет да бъде представен Средносрочен доклад за 2015 г. относно конкурентоспособността на европейската въгледобивна промишленост отвъд извънредната ситуация, породена от настоящата криза, във връзка с посочените по-горе параметри за определяне на характеристиките на тази промишленост, като се подчертае напредъкът, постигнат в областта на стратегията, икономиката, технологиите, социалната област и екологията, както и по отношение на намаляване на енергийната зависимост.

1.6 ЕИСК припомня, че ЕС заема водеща позиция в научните изследвания и развитието на „чистите“ енергийни технологии, по-специално технологиите CCS (*CO₂ Capture & Storage* – улавяне и съхраняване на CO₂) като *Clean Coal Technologies*, *Coal-based Poly-Generation* и *Power Generation for Integrated Zero Emission Solutions* ⁽¹⁾, които представляват неотменна част от Седмата рамкова програма за научни изследвания, технологично развитие и демонстрационни дейности за периода 2007-2013 г. на Европейския съюз.

(1) Вж. ZEP - Zero Emissions Platform, European Technology Platform for zero emission fossil, fuel, power – Implementation Plan 2010 - 2012 (Европейска технологична платформа за електроцентралите, работещи с изкопаеми горива и с нулеви емисии – План за прилагане 2010-2012 г.) www.zeroemissionsplatform.eu/ccs-technology/capture.html – / Конференция за Плана SET 2010 г. (Европейски стратегически план за технологиите в енергетиката), организирана от белгийското председателство (15 - 16 ...Европейска технологична платформа за електроцентралите, работещи с изкопаеми горива и с нулеви емисии (ETP-ZEP) <http://setis.ec.europa.eu/technologies/Zero-emission-fossil>.

1.7 ЕИСК подчертава, че не съществуват проблеми, свързани с нарушаване на конкуренцията на вътрешния европейски пазар до толкова, до колкото, както посочва самата Комисия, между държавите-членки няма съществена търговия с въглища, което се дължи и на факта, че технологичните инсталации на електроцентралите са калибрирани според типа на собствените въглища.

1.8 ЕИСК изтъква факта, че разпоредбите на Регламента относно въглищата (Регламент (ЕО) № 1407/2002) днес са още по-актуални, по-специално поради това че:

- „конкурентният дисбаланс между въглищата, добивани в Общността, и внасяните въглища принуди въгледобивната промишленост да въведе значителни мерки за реструктуриране, включително сериозни съкращения на дейностите през последните десетилетия;
- Общността става все по-зависима от външни доставки на основни енергийни източници;
- политическото положение в света придава коренно различно измерение на оценката за геополитическите рискове и рисковете за сигурността в енергийния сектор, както и по-широк смисъл на концепцията за сигурност на доставките.“

1.9 Поради тези причини и поради стратегическия фактор, свързан с енергийните ресурси, ЕИСК препоръчва ефективен преход към нов устойчив европейски енергиен модел с диверсифициран микс, при който да се отчитат всички източници на енергия с технологии за намаляване на замърсяващите емисии и реалистични графици за изпълнение, като се въвеждат и запазват елементи, намаляващи зависимостта на този модел от външни ресурси.

1.10 Комитетът подчертава значението на демократичния консенсус с широко участие в областта на енергийната ефективност, борбата с изменението на климата и намаляването на емисиите на CO₂ и на други замърсяващи вещества. Поради това настоява за засилване и по-добро структуриране на **секторния** социален диалог във въгледобивната промишленост на различни равнища, в контекста на европейската политика на икономическо и социално сближаване, в регионите, в които се добиват въглища и за които в условията на настоящата световна криза прекъсването на дейността би означавало загуба на над 300 000 работни места, намиращи се в много специфични райони.

2. Въведение

2.1 Понастоящем производството на въглища ⁽²⁾ в ЕС възлиза на 288 милиона тона въглищен еквивалент (Mtce), от които 122 Mtce антрацитни въглища. Въглищата се използват основно за производство на електроенергия, отопление, производство на стомана и в други производствени процеси. Полша и Германия са най-големите производители на въглища.

(2) В настоящото становище става въпрос за „въглища“ по смисъла на член 2 на Регламент (ЕО) № 1407/2002 – антрацитни, лигнитни въглища.

2.2 От десетте държави-членки, производителки на антрацитни въглища, шест дават поне някаква форма на държавна помощ – основно Германия и Испания, в по-малка степен Унгария, Полша, Румъния и Словакия (Словения предоставя помощ само на вече закрити мини).

2.3 Договорът за създаване на Европейската общност за въглища и стомана от 1951 г. съдържа ясни правила какви помощи е позволено и какви не е позволено да дават държавите-членки на предприятията във въгледобивната промишленост и производството на стомана: признават се за несъвместими с общия пазар на въглища и стомана и следва да бъдат забранени в Общността (...) субсидии и помощи, предоставяни от държавите, под каквато и да е форма. Тази забрана на всякаква подкрепа за предприятията, предоставяна от отделните държави, е посочена в член 4, буква в) и следва логично от премахването на всички мерки за защита на национално равнище в рамките на общия пазар.

2.4 Все пак скоро след създаването на общия пазар става ясно, че не е възможно да се гарантират енергийните доставки на европейско равнище. Тогава се прибегва до член 95 относно възникването на непредвидени обстоятелства след подписването на договора, за да се разрешат някои форми на помощ от Общността. Той позволява на Общността да се намесва, където е необходимо, за постигане на една или повече от целите на Договора.

2.5 След изтичането на срока на Договора за ЕОВС Съветът на ЕС прие Регламент (ЕО) № 1407/2002 от 23 юли 2002 г. относно държавните помощи за въгледобивната промишленост, който изтича на 31 декември 2010 г. От 2003 г. до 2008 г. е одобрено отпускането на над 26 милиарда евро помощи за този сектор.

2.6 ЕИСК изрази мнението си относно този режим на отпускане на помощи ⁽³⁾, като подкрепи виждането на консултативната комисия на ЕОВС, според която законодателство, което се стреми да подобри сигурността на енергийните доставки и да създаде солидна база за производство на първичната енергия, не може успоредно с това да изисква „непрестанно намаляване“ на всички помощи за въгледобивната промишленост.

2.7 Комитетът приветства възможността „държавите-членки да поддържат стабилно постоянно равнище на добив на местни въглища, което ще даде достъп до основните находища“. Това означава да се поддържа ефективна инфраструктура, да се обръща голямо внимание на чувствителните въпроси, свързани с хигиената и сигурността на работното място, да се предприемат конкретни мерки в тази област, да се набира персонал с висока професионална квалификация и технологичен опит.

2.8 Освен това Комитетът подчертава значението на „активния принос [за този сектор, по-специално по-отношение на местните стратегически суровини], за да стане Европа по-привлекателна за инвеститори и работодатели, да се насърчава конкурентоспособността и социалното сближаване, за да се поощрява стремежът към научни изследвания и иновации и накрая, за да се подкрепя въвеждането и разпространението на нови умения и обучението на човешките ресурси“ ⁽⁴⁾.

(3) ОВ С 48, 21.2.2002 г., стр. 49.

(4) ОВ С 65, 17.3.2006 г., стр. 1.

2.9 Също така Комитетът отбелязва, че Комисията следва да насочи вниманието си към държавните помощи, които имат осезаемо влияние върху търговията, а не да пилее енергия в анализ на множество случаи с предимно местно значение, както и че следва да изясни значението и тълкуването на понятието „местно значение“⁽⁵⁾.

2.10 Комитетът подчерта също, че „изкопаемите горива като въглища⁽⁶⁾, петрол и природен газ са гръбнакът на европейските и световните енергийни доставки. Освен това те ще запазят значението си през идните десетилетия и следователно остават основни“⁽⁷⁾.

2.11 „По-активното използване на големите европейски въглищни залежи би могло да допринесе за смекчаването на тази зависимост. Що се отнася до въглищата, към момента са разработени едва към 3 % от залежите, които се оценяват на 3 400 милиарда тона нефтен еквивалент“. „За какъв период от време ще стигнат световните ресурси и залежи от въглища, нефт и газ зависи от различни фактори (икономически растеж, проучванията и напредъка в технологиите). Те са достатъчни за още много десетилетия (а въглищата може би дори за столетия)...“⁽⁷⁾.

2.12 Според прогнозите на Съвместния изследователски център⁽⁸⁾ за периода 2030-2050 г., въглищата ще останат съществен елемент за задоволяване на енергийните нужди през XXI век. Нарастащото внимание към ограничаване на емисиите на парникови газове означава повече инвестиции в научноизследователската и развойната дейност за технологии на пазара на „чистите въглища“ и все по-ефективно улавяне и съхраняване на CO₂. На световно равнище въглищата ще останат значителен енергиен източник, задоволяващ над 20 % от световните енергийни нужди.

2.13 Както Комитетът вече подчерта⁽⁹⁾, „след едно първоначално отстъпление се очаква консумацията на въглища да нарасне отново след 2015 г. в резултат от по-добрата конкурентоспособност на този източник на енергия при производството на електроенергия. Това се дължи предимно на покачването на цените на природния газ и на факта, че на пазара се очакват напреднали технологии за производство на електроенергия от въглища“.

2.14 Китай, САЩ, Индия, Австралия и Русия са най-големите световни производители, като Китай произвежда 2 761 милиона тона годишно (47 % от световното производство), САЩ произвеждат 1 006 милиона тона (17 %) и Русия – 247 милиона тона (4 %). ЕС внася 180 милиона тона въглища годишно, основно от Русия (30 %), Колумбия (17,8 %), Южна Африка (15,9 %) и САЩ (12,8 %)⁽¹⁰⁾.

⁽⁵⁾ Вж. бележка под линия № 2.

⁽⁶⁾ Антрацитни и лигнитни въглища.

⁽⁷⁾ ОВ С 28, 3.2.2006 г., стр. 5.

⁽⁸⁾ *Coal of the future (supply prospects for thermal coal by 2030-2050)* (Въглища за бъдещето, прогнози за доставките на въглища за отопление за периода 2030-2050 г.) Съвместен изследователски център, Институт по енергетика, Petten, Нидерландия, февруари 2007 г.

⁽⁹⁾ Вж. бележка под линия № 9.

⁽¹⁰⁾ САЩ продължават да играят активна роля във финансирането на електроцентрали, работещи с въглища, както в национален, така и международен мащаб, в противоречие с обещанието на президента Обама пред Г-20 за постепенно прекратяване на субсидиите за изкопаемите горива.

3. Предложения

3.1 Предвид предстоящото изтичане на срока на действие на Регламент (ЕО) № 1407/2002 на Съвета от 23 юли 2002 г. относно държавните помощи за възледобивната промишленост, неотдавна Комисията представи следните шест варианта:

- вариант 1: не се предвижда нов правен инструмент за сектора, който да се прилага след изтичането на срока на действие на регламента за възледобивната промишленост; ще се прилагат само общите правила за държавна помощ;
- вариант 2: приемане на насоки въз основа на член 107, параграф 3, буква в) от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), които ще са сходни с насоките, приети за корабостроителния и металургичния сектор (помощ за плащания на съкратените работници или за тези, които приемат предсрочно пенсиониране поради закриване на мините, разходите за преориентация на тези работници и разходите за професионална преквалификация и преустройство на производствените площадки);
- вариант 3: регламент, с който се разрешава ограничена по време оперативна помощ (помощ за закриване), депресивна оперативна помощ, при условие че тя е съпътствана от постепенното приключване на дейността в контекста на ясно определен план за закриване на мините;
- вариант 4: регламент, с който се разрешава отпускане на помощ за извънредни разходи (наследени социални и екологични задължения), свързани със затварянето на въглищните мини;
- вариант 5: регламент въз основа на член 107, параграф 3, буква д) от ДФЕС, с който на държавите-членки се разрешава да отпускат както помощ за закриване, така и помощ за покриване на извънредни разходи;
- вариант 6: удължаване на срока на действие на сегашния регламент с 10 години, т.е. до края на 2020 г., като се премахва условието за закриване на мините и се предвижда възможност за отпускане на инвестиционна помощ.

3.2 Комисията реши да представи на Съвета предложение за нов регламент въз основа на вариант 5, с един допълнителен инструмент, с който държавите-членки да смекчат социалното и регионалното въздействие от закриването на мините и да спомогнат за социалното сближаване на европейските региони.

3.3 На практика, за да се подобри конкурентоспособността на предприятията и социалното сближаване, за да се стимулира стремежът към научни изследвания и иновации и на последно място - за да се насърчи създаването и разпространението на нови знания и обучението на човешки ресурси, в допълнение към възможностите, предоставени от общите правила за държавна помощ, предложението на Комисията би предоставило възможността два вида помощ за възледобивната промишленост да бъдат обявени за съвместими с вътрешния пазар – помощи за закриване и за покриване на извънредни разходи.

3.3.1 По-конкретно, отпускането на оперативна помощ за въгледобивните мини трябва да отговаря на следните условия:

- изготвяне на подробен план за окончателното закриване до 1 октомври 2014 г. на неконкурентоспособни въглищни мини, които са били в експлоатация към 31 декември 2009 г.;
- значителна дегресивност на помощите във времето – дегресивни ставки от 33 % между последователни периоди от 15 месеца;
- ако мината не бъде закрыта до определената дата, цялата помощ трябва да бъде възстановена;
- държавите-членки трябва да представят план с подходящи мерки за смекчаване на въздействието върху околната среда от използването на въглища.

3.3.2 Отпускането на помощта за извънредни разходи е предназначено за покриване на разходи за реструктуриране и възстановяване на обектите, които не са свързани пряко с текущото производство, както и за социални и екологични наследени задължения на вече закрыти мини, само при условие че те са следствие от затварянето на единици за производство на въглища.

4. Общи бележки

4.1 Комитетът не одобрява факта, че Съветът не се консултира с него, по-специално предвид правомощията на Консултативната комисия по индустриални промени (ССМІ), която е интегрирана в него като постоянна работна структура, поела правомощията на Консултативния комитет на Европейската общност за въглища и стомана (ЕОВС).

4.2 Преди всичко ЕИСК заявява правото си да даде становище по този изключително важен въпрос за индустриалните промени в ЕС, както направи и Консултативният комитет на ЕОВС, който заяви по отношение на Регламент (ЕО) № 1407/2002, че „подобрат сигурност на енергийните доставки и създаването на солидна база за производство на първична енергия не могат да се постигнат, ако успоредно с това се изисква постепенно спиране на всички помощи за въгледобивната промишленост“.

4.3 ЕИСК припомня, че Европейският съвет от 19 и 20 март 2009 г. подкрепи Втория стратегически енергиен преглед, представен от Комисията на 13 ноември 2008 г., в който се подчертава необходимостта ЕС да използва по най-добрия начин вътрешните си енергийни ресурси и „необходимостта да се използват по най-добрия начин собствените енергийни ресурси, включително от възобновяеми енергийни източници, изкопаеми горива и, в страните направили този избор, ядрена енергия“.

4.4 ЕИСК припомня също, че целите на Шестата програма за действие в областта на околната среда за периода 2002-2012 г. включват „насърчаване на производството на електроенергия от изкопаеми горива с ниско съдържание на въглерод и от горива от възобновяеми източници“, и че в член 1 от действащия регламент относно държавните помощи за въгледобивната промишленост се отбелязва „потребността от поддържане на определено минимално количество местно производство на въглища като предпазна мярка с цел да се гарантира достъп до запасите“.

4.5 Накрая ЕИСК подчертава, че проучванията в европейски мащаб на Института по енергетика в Петтен към Съвместния изследователски център сочат, че през целия XXI век въглищата ще продължат да играят важна роля за задоволяване на енергийните нужди.

4.6 ЕИСК приветства предложените от Комисията мерки, доколкото те отговарят на изискванията за развитие на конкурентоспособността на предприятията в сектора и не са продиктувани само от съображения, свързани с липсата на конкурентоспособност ⁽¹¹⁾, в обща референтна рамка, с цел:

- запазване на достатъчно равнище на собствени енергийни ресурси като принос към сигурността на доставките и намаляване на енергийната зависимост;
- запазване на водещата позиция на Европа в областта на интелигентните добивни технологии и екологични технологии за чисти въглища и за улавяне и съхранение на CO₂ (CCS) – по-широко използване на технологиите CCS ще бъде възможно едва след 2020 г. и то само ако се завършат навреме и успешно необходимите научноизследователски и развойни дейности;
- отговор на слабостите на пазара по отношение на инвестициите в научни изследвания, иновации и реструктуриране, за да се даде възможност на европейските въгледобивни предприятия да придобият нови пазарни технологии на ниски цени и да станат конкурентоспособни;
- постигане на социалните и екологичните цели за създаване на богатство и на работни места в района, както и за развитие на регионите, в които миннодобивната промишленост и свързаните с нея дейности са преобладаващи или единствени;
- прилагане по отношение на сектора на понятието „местно значение“, тъй като в този сектор въздействието на вътрешностната търговия е минимално или никакво и следователно няма съществено значение за търговията, а настоящият режим на помощи не е причинил съществено нарушение на конкуренцията;

⁽¹¹⁾ Във връзка с това, както се посочва във всички документи за енергийната политика на Комисията – от Плана SET до Енергийната стратегия за периода 2011-2020 г., трябва да се отчетат параметри като степента на конкурентоспособност на другите енергийни ресурси на ЕС до 2020 г., помощите, отпуснати за други собствени енергийни ресурси и за насърчаване на използването на въглища на световните пазари, колебанията на международните цени на изкопаемите горива, европейската добавена стойност на енергийната сигурност на собствените стратегически ресурси, по-специално в условията на международни кризи и напрежения; следва да се отчетат също и разходите за преустройство на електроцентралите, които работят с въглища, и разходите за възстановяване на минните обекти, които вече не се използват.

- предоставяне на възможност за модернизация на електрическите централи и гарантиране на спазването на сроковете и процедурите за модернизация на сектора на национално равнище ⁽¹²⁾ посредством подкрепа за мрежи на въгледобивни райони и центрове за умения в областта на въгледобива и използването на рудни ресурси, както и мрежи за обучение на висококвалифицирани кадри;
- запазване на понятието „минимален стратегически резерв“ от местни въглища за спазване на задължението за осигуряване на услуги от общ икономически интерес с цел гарантиране на енергийната сигурност, както е посочено в член 106 от ДФЕС (бивш член 86 от ДЕО);
- осигуряване на услуги за ориентация, обучение и професионална преквалификация за работниците и специалистите от неконкурентоспособните въглищни мини; подкрепа за предсрочно пенсиониране в сектора и свързаните с него производства;
- развитие и подкрепа за европейския секторен социален диалог за миннодобивната промишленост и организация на технически форуми въз основа на мрежи като Берлинския форум за изкопаеми горива (*Berlin Fossil Fuel Forum*);
- подкрепа за разпространението и обмяна на най-добри практики, по-специално от техническа и екологична гледна точка, от една страна, за постигане на конкурентоспособност и устойчивост на високотехнологичния въгледобив и неговото прилагане, а от друга страна, за започване на реструктуриране, преобразуване и закриване (и възстановяване ⁽¹³⁾) на минните обекти там, където тези процеси не са приложими.

Брюксел, 8 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

4.7 ЕИСК смята, че времевата рамка, определена от Комисията, е твърде ограничена и не отговаря на нуждите за развитие на сектора – периодът 2011–2018 г. би бил по-подходящ, по същия начин като периода 2002–2010 г., за проверка доколко предприятията от сектора са конкурентоспособни в светлината на технологическите постижения на пазара, по-конкретно по отношение на по-евтините технологии за добив, за производство на чисти въглища и за CCS.

4.8 Също така ЕИСК смята, че процентът на дегресивност на ставките е твърде висок и концентриран в твърде кратки времеви рамки, за да даде възможност за възстановяване на конкурентоспособността или въвеждане на иновации в производството като чисти въглища и CCS. Освен това помощите би трябвало да компенсират предприятията, които възстановяват своя марж на конкурентоспособност, а не да ги наказват, както е в предложението.

4.9 По отношение на небалансираната конкуренция между вносното и местното производство, може би е за предпочитане да се разгледа по-ясно и с повече прозрачност механизмът за помощи на страните износителки, отколкото да се заключава, че този дисбаланс обосновава ограничаване на механизма за общностни помощи. Според ЕИСК би трябвало наред с другото при подписването на договори с трети страни по-внимателно и по-последователно да се оценява включването на задължения за спазване на съответните социални стандарти на МОТ, за да се избегне експлоатацията на миньорите и за да се осигурят оптимални условия за сигурност и защита на работниците от инциденти, които се случват в големите световни рудници и често пъти завършват със смърт.

4.10 Накрая ЕИСК счита, че за бъдещето на въгледобивния сектор и производството на електроенергия е жизнено необходимо да се предостави на европейските предприятия и на държавите-членки ясна и проактивна рамка за наличните хоризонтални помощи в социалната област, екологията, научноизследователската и развойна дейност и иновацията, обучението и професионалната квалификация в сектора.

⁽¹²⁾ Вж. например германския план за въглищните мини до 2018 г.

⁽¹³⁾ На английски език „*decommissioning*“.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Сигурност на доставките в селското стопанство и хранителната промишленост в ЕС“

(становище по собствена инициатива)

(2011/C 54/04)

Докладчик: г-н **Armands KRAUZE**

На 18 февруари 2010 г. Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно:

„Сигурност на доставките в селското стопанство и хранителната промишленост в ЕС“

(становище по собствена инициатива).

Специализирана секция „Земеделие, развитие на селските райони, околна среда“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 17 ноември 2010 г.

На 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември (заседание от 9 декември 2010), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с 133 гласа „за“, 3 гласа „против“ и 7 гласа „въздържал се“.

1. **Заклучения и препоръки**

1.1 Осигуряване на наличност на доставките на храни следва да остане една от основните цели на селскостопанската политика на ЕС. Предвид предизвикателствата и неясните перспективи пред световната продоволствена сигурност, през периода след 2013 г. общата селскостопанска политика (ОСП) следва да продължава да гарантира сигурността на доставките в селското стопанство и хранителната промишленост.

1.2 Устойчивото селскостопанско производство и доброто функциониране на селскостопанските пазари създават основата за сигурността на хранителните доставки в ЕС. Бъдещата ОСП се нуждае от силни механизми за управление на пазара, за да гарантира функционирането на селскостопанските пазари и ценовата стабилност. Правилата за търговия със селскостопански стоки следва да гарантират сигурността на доставките в селското стопанство във всички страни и при всички обстоятелства.

1.3 За да може да отговаря на всички бъдещи предизвикателства и да гарантира сигурността на доставките в селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост във всички държави-членки, ЕС се нуждае от силна ОСП. Тя следва и за бъдеще да остане една от ключовите политики на ЕС. Бъдещото финансиране на ОСП следва да бъде адекватно.

1.4 Ключът към продоволствената сигурност в света е устойчивото местно производство на храни. Разнообразното селскостопанско производство следва да бъде запазено и насърчавано из целия ЕС. Специално внимание следва да се обърне на отдалечените региони и районите със специфични неблагоприятни условия.

1.5 ЕС трябва да положи повече усилия за систематично планиране на сигурността на доставките, за да се гарантира жизнеспособността на селскостопанското производство и на цялата хранителна промишленост, дори при криза и извънредни обстоятелства. Въпреки това практическите действия (запаси, селскостопанска инфраструктура, обучение и др.) в тази област следва да останат отговорност на държавите-членки. В момента не е необходимо ново законодателство на ЕС в областта на сигурността на доставките в селското стопанство и хранителната промишленост.

1.6 Държавите-членки могат да използват политиката на ЕС за развитие на селските райони като инструмент за насърчаване на мерките за подкрепа и подобряване на сигурността на доставките в селското стопанство и хранителната промишленост. Държавите-членки следва да се възползват от тази възможност в програмите си за развитие на селските райони.

1.7 Селскостопанският сектор би могъл да играе важна роля за повишаване на сигурността и устойчивостта на енергийните доставки в ЕС и за намаляване на зависимостта от вносни изкопаеми горива. Собственото енергийно производство в отделните земеделски стопанства може да има важен принос за сигурността на доставките. За да се увеличи употребата на биоенергия от страна на земеделските стопанства, следва да бъдат доразвити технологиите за нейното производство. Производството на биоенергия следва да бъде устойчиво и следва да се обърща повече внимание на по-доброто използване на вторичните продукти на селското стопанство и хранителната промишленост, за да се намали замърсяването и емисиите на CO₂.

2. **Въведение**

2.1 Сигурността на доставките в селското стопанство и хранителната промишленост означава да се гарантират наличността на храна и икономическият достъп на населението до нея, както и премахването на глада. В много селскостопански сектори производствените равнища в ЕС са достатъчни, за да изхранят населението на ЕС, което беше постигнато чрез ОСП. Продоволствената сигурност като обществено благо, което не се възнаграждава от пазара, а се осигурява от селското стопанство и хранителната промишленост в полза на обществото, ще продължи да бъде важна цел на ОСП след 2013 г.⁽¹⁾

(1) Във връзка с изготвянето на становището, на 31 май 2010 г. в Хелзинки беше проведен семинар на тема „Сигурността на доставките в селското стопанство и в хранителната промишленост в Европейския съюз“.

2.2 Продоволствената сигурност ще бъде основното предизвикателство за селското стопанство и хранителната промишленост по света през идните десетилетия. Вследствие на продоволствената и икономическата криза хората, страдащи от глад в света, са повече от един милиард.

2.3 Продоволствената сигурност означава да има достатъчна наличност на храна, за да се води здравословен живот, а също така и храната да бъде безопасна и незамърсена. Това е сложен въпрос, свързан с други сектори като нефтената промишленост, логистиката и т.н. Всеки логистичен или производствен проблем в основните региони на производство, възникнал поради неочаквана криза, може да се отрази върху наличността на храна за милиони хора, особено за тези, които живеят в градските райони. Ключът към глобалната продоволствена сигурност е устойчивото местно производство на храни ⁽²⁾.

3. Предизвикателства пред световното производство на храни

3.1 Според прогноза на Организацията на ООН за прехрана и земеделие (ФАО) до 2050 г. световното население ще достигне почти 9,5 милиарда души. За да бъдат изхранени тези хора, световното производство на храни ще трябва да се удвои в сравнение с настоящите равнища. Населението в градовете на развиващите се страни ще нарасне особено бързо. Ще има големи очаквания към селскостопанските производители и по-силен натиск за увеличаване на интензивността на селското стопанство. Селскостопанската производителност ще трябва да бъде увеличена, за да може да се изхрани нарастващото население на света. Възможността за разширяване на земеползването е ограничена поради нуждите от земя за цели, които не са свързани със селското стопанство, както и поради липсата на подходяща обработваема земя.

3.2 Инвестициите в селското стопанство ще трябва да се увеличат навсякъде, но най-вече в развиващите се страни, в които е налице съществен потенциал за разширяване на производството. В развиващите се страни следва да се подобрят също така инфраструктурата в селските райони, достъпът до съвременни машини и селскостопанска техника, устойчивото управление на почвите и по-специално достъпът до вода, както и образователните системи и функционирането на селскостопанските пазари. В по-дългосрочен план обаче основният въпрос в продоволствената сигурност ще бъде наличността на храна и достъпът до храна. Най-ефективното средство за гарантиране на продоволствената сигурност ще бъде цялостното развитие и повишаването на равнищата на доходите в най-бедните страни. Селското стопанство има особено важна роля за гарантирането на продоволствената сигурност, но е трудно продоволствената сигурност да се гарантира единствено чрез селското стопанство ⁽³⁾.

3.3 В заключителната декларация от Срещата на върха по въпросите на прехраната, организирана от ФАО през 2009 г., се препоръчва отделните страни да носят отговорността за производството на храни.

3.4 Поради продоволствената и икономическата криза, както и поради променящата се ситуация на световната сцена, днес като цяло съществува по-голямо разбиране за необходимостта всички страни и региони, включително тези в по-неблагоприятно положение, да имат правото и дори задължението сами да произвеждат храната си. Трябва да съществува възможност за производство на повече храна по по-устойчив начин.

3.5 Друго основно предизвикателство за световните доставки на храни, освен прирастът на населението, е изменението на климата и свързаните с него ограничения в използването на природни ресурси. Изменението на климата може да окаже съществено въздействие върху производството на храни, особено в развиващите се страни, някои от които са и сред страните с най-малък капацитет за адаптиране към това изменение. Селското стопанство трябва да се стреми да намали емисиите на парникови газове, но същевременно то може да намери и част от решението на проблема с емисиите посредством улавянето на въглерод в почвата. Трябва да се постигне по-ефективно селскостопанско производство с по-малко емисии. Селското стопанство трябва да допринася за подобряване на качеството на въздуха и водата, опазване на природното разнообразие и предотвратяване на ерозията. Гарантираната наличност на достатъчно обработваема земя и прясна вода е също сред критичните предизвикателства за световната продоволствена сигурност.

3.6 Иновациите в селското стопанство имат основна роля при посрещането на предизвикателствата, свързани с продоволствената сигурност и изменението на климата. Основните иновации в тези области често пъти са свързани с растениевъдството и животновъдството, напоителните техники, контролирането на наводненията, устойчивостта на топло и студено, разнообразяването на традиционните земеделски методи и др. Едно от решенията на бъдещите проблеми би могло да бъде също и повишаването на ефективността на използваните в растениевъдството методи, което има потенциала да доведе до съществено увеличение на селскостопанската производителност.

4. Концепцията за сигурност на доставките

4.1 Продоволствената сигурност е основен стратегически въпрос за всички народи по света. Достъпът до храни е един от аспектите на по-широкото понятие за сигурност. Проблемите с достъпа до храни водят много бързо до повишаване на социалната нестабилност и недоволството. Осигуряването на достъп до храни, дори при криза и извънредни обстоятелства, е отговорност на обществото.

4.2 Продоволствената сигурност в една съвременна икономика, изтъкана от мрежи, зависи от много обстоятелства. Продоволствената сигурност изисква стабилност на енергийните доставки (нефт и електрическа енергия), ИКТ, ефективна логистика, добра хигиена и работеща система за бързо предупреждение, която да защитава обществото от вредни храни. Държавите-членки трябва да осигурят защитата на критичната инфраструктура в селското стопанство и хранителната промишленост, както и конкретни действия по места.

4.3 Обществата следва да предвидят мерки за доставки на храни в извънредни ситуации. Този процес се нарича „сигурност на доставките“. По принцип той се схваща като осигуряване на потока от материали (например чрез натрупване на резерв за извънредни ситуации), но сигурността на доставките се тълкува в по-широк смисъл като възможност за поддържане на тези основни икономически дейности на едно общество, които са от основно значение за условията на живот на населението и за функционирането и сигурността на обществото. Ето защо сигурността на доставките по отношение на наличността на храна означава способността да се гарантира производството на храни и функционирането на цялата хранителна промишленост, дори при криза и извънредни обстоятелства.

⁽²⁾ Съгласно определението, дадено на организираната от ФАО Среща на върха по въпросите на прехраната.

⁽³⁾ ОВ С 100, 30.4.2009 г., стр. 44.

5. Селскостопанската политика на ЕС и сигурността на доставките

5.1 Понастоящем Европейският съюз се подготвя за следващия преглед на ОСП, т.е. селскостопанската политика след 2013 г. През ноември 2010 г. Комисията публикува съобщение относно бъдещата политика. Вероятно тя ще изготви съответните законодателни предложения през втората половина на 2011 г., а решението на Съвета и на Европейския парламент може да се очаква през 2012 г. Необходимото равнище на производство на храни в ЕС ще продължи да бъде осигурявано посредством ОСП.

5.2 Целите на селскостопанската политика на ЕС, посочени в Договора за създаване на Европейската общност и включени без изменение в ратифицирания през миналата година Договор от Лисабон, са:

- да се увеличава селскостопанската производителност;
- да се осигури приемлив жизнен стандарт за земеделските производители;
- да се стабилизира пазарите;
- да се гарантира снабдяването с храни;
- да се гарантира, че храните достигат до потребителите на разумни цени.

5.3 Ясно е, че световните промени и новите предизвикателства, произтичащи от тях, ще поставят други цели на селскостопанската политика на ЕС, но основните цели, посочени по-горе, продължават да са необходими и валидни. С течение на годините бяха отправяни различни критики към селскостопанската политика на ЕС, както и по отношение на търговските преговори. В действителност ОСП успя да постигне поставените й цели повече от задоволително. Тя гарантира доставките на храни в целия Съюз, независимо от колебанията в цените и по време на криза. По този начин ОСП запази сигурността на доставките в ЕС, макар ЕС да не разполага с пълна продоволствена независимост по отношение на някои селскостопански продукти и суровини. Целта е ЕС да осъзнае факта, че страните от периферията на ЕС често се сблъскват с трудности при гарантиране на доставките си в периоди на сериозни колебания в цените.

5.4 В бъдеще световните пазари ще бъдат отворени в по-голяма степен. Всяко бъдещо търговско споразумение може да позволи по-лесен достъп до ЕС на селскостопанските продукти от страни извън ЕС (стига да отговарят на критериите за безопасност на храните), но същевременно ще открие нови възможности за достъп на селскостопанските продукти на ЕС до други пазари. Световните демографски тенденции и пазари променят приоритетите в селскостопанското производство и търсенето на храни по света. Повишава се взаимозависимостта между обществата и икономическите зони. Изменението на климата води все по-често до екстремни метеорологични условия. Тъй като увеличаването на международната търговия само по себе си не е достатъчно за осигуряване на доставките на храни, колебанията в цените на селскостопанските продукти и пазарната нестабилност ще се повишат в бъдеще. Бъдещата селскостопанска политика на ЕС трябва да осигури механизми за стабилизиране на пазарите. ЕС не трябва да създава нестабилност на световните продоволствени пазари, а да допринесе активно за нейното премахване.

5.5 Европейският съюз е основен световен производител и износител на храни. Най-добрият начин за ЕС да подпомогне запазването на стабилността на световните продоволствени пазари и да избегне продоволствените кризи е да гарантира запазването на равновесието и ефективното функциониране на собствения си селскостопански пазар. ЕС следва също така да играе важна роля в поддържането на световната продоволствена сигурност.

5.6 Европейските потребители искат и занапред да консумират качествена, питателна и безопасна храна. Бъдещата селскостопанска политика трябва да гарантира, че цялото производство се извършва по начин, чрез който се опазва околната среда (въздух, почва, вода) и се защитава хуманното отношение към селскостопанските животни. Фактът, че стандартите са по-високи в ЕС, отколкото в останалия свят, повишава разходите за европейските производители, поради което селскостопанската политика на ЕС трябва да осигури инструменти, както в областта на селското стопанство, така и в бизнеса, предназначени за създаване на равнопоставеност между производителите от ЕС и от други страни. Предизвикателството пред ЕС е да се използват настоящите инструменти (например търговските споразумения) и да се разработват нови такива, които ще принудят други страни производителки на храни да приемат стандартите за производство на храни, използвани от производителите на хранителни продукти в ЕС.

5.7 Политиката за развитие на селските райони (стълб 2 на ОСП) ще запази и в бъдеще огромното си значение за балансираното развитие на селските райони. Селските райони представляват важна част от Европа. Повече от 60 % от днешното население на Европейския съюз, състоящ се от 27 държави-членки, живее в селски райони, които представляват 90 % от общата територия на Съюза. Политиката за развитие на селските райони, която отчита в по-голяма степен различните условия в държавите-членки, би могла да придобие дори още по-голямо значение в бъдеще. Ролята на политиката за развитие на селските райони за създаване на работни места в селските общини и разнообразяване на възможностите за бизнес ще се увеличи. Политиката за развитие на селските райони би могла да се използва като инструмент на ЕС за насърчване на сигурността на доставките в селското стопанство и хранителната промишленост.

5.8 Бъдещата селскостопанска политика на ЕС трябва да продължава да обръща внимание на въпросите, свързани със сигурността на доставките, предвид предизвикателствата и неясните перспективи пред световната продоволствена сигурност. Осигуряването на наличност на доставките на храни е основна цел на селскостопанската политика на ЕС. ЕС трябва да положи повече усилия за систематично планиране така, че да осигури жизнеспособността на селскостопанското производство и на цялата хранителна промишленост, дори при криза и извънредни обстоятелства. Трябва да бъдат налице необходимите механизми, за да се гарантира, че това може да се случи. Една от основните цели на селскостопанската политика на ЕС трябва да бъде запазването на разнообразно селскостопанско производство и насърчването му из целия ЕС. Поддържането на богатото разнообразие на висококачествени храни от различни селски райони на Съюза, предназначено за европейските граждани, ще осигури правилното стратегическо решение за продоволствената политика на ЕС. Това ще спомогне и за гарантиране на сигурността на доставките.

5.9 В дългосрочен план сигурността на доставките в селското стопанство и хранителната промишленост изисква селскостопанското производство да бъде устойчиво. Освен екологичната устойчивост, от значение са също икономическото и социалното измерение. Следва да се постави по-силен акцент върху ролята на селското стопанство за адаптиране към изменението на климата и смекчаване на последиците от него. Също така селското стопанство и хранителната промишленост имат роля в производството на биоенергия. Целите на стратегията „ЕС 2020“ следва да бъдат интегрирани в селскостопанската политика.

5.10 Благодарение на производството на биоенергия, селското стопанство на ЕС придоби важна роля в приложението на технологии в областта на енергията от възобновяеми източници. Устойчивият сектор на селското стопанство и хранителната промишленост може да има огромен принос за намаляване на зависимостта на ЕС от вносни изкопаеми горива и за гарантиране на сигурни енергийни доставки на потребителите от ЕС. Превръщането на земеделските отпадъци и вторични продукти (тор, отпадъци от хранителната промишленост и др.) в биоенергия ще спомогне за намаляване на замърсяването и емисиите на CO₂.

Брюксел, 9 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Отношенията между ЕС и Русия“

(становище по собствена инициатива)

(2011/С 54/05)

Докладчик: г-н VOLEŠ

На своята пленарна сесия, проведена на 17 и 18 февруари 2010 г., Европейският икономически и социален комитет реши, в съответствие с член 29, параграф 2 от Правилника за дейността си, да изготви становище по собствена инициатива относно:

„Отношенията между ЕС и Русия“.

Специализирана секция „Външни отношения“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 23 ноември 2010 г.

На 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г. (заседание от 9 декември 2010 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 195 гласа „за“ и 8 гласа „въздържал се“.

1. Препоръки

1.1 ЕИСК приветства съвместната декларация относно „Партньорството за модернизация“, приета на срещата на високо равнище ЕС-Русия в Ростов-на-Дон (31 май – 1 юни 2010 г.), която включва и призив към гражданското общество за насърчаване на неговото участие в сътрудничеството между ЕС и Русия посредством засилен диалог. Отношенията ЕС-Русия имат стратегическо значение за двете страни и следва да се основават на взаимно доверие. Гражданските общества в ЕС и Русия следва да активизират своето сътрудничество и да допринесат за осъществяването на инициативата „Партньорство за модернизация“. ЕИСК е готов да даде своя активен принос в това отношение.

1.2 По отношение на общите пространства, ЕИСК подкрепя съществуващата структура, но призовава гражданското общество от двете страни да участва по-активно в представянето на своите възгледи и инициативи в различните области на действие.

1.3 ЕИСК призовава за включване на повече заинтересовани страни в диалога за икономическите и търговските връзки и за разглеждане на въпроса за създаването на широк и представителен Бизнес форум ЕС-Русия.

1.4 ЕИСК подкрепя усилия за бързо постигане на напредък в преговорите за облекчаване и либерализация на визовия режим.

1.5 В консултациите за правата на човека между ЕС и Русия следва да участват повече недържавни действащи лица. ЕИСК е готов да се присъедини към тази платформа.

1.6 Следва да има повече платформи, позволяващи на организациите на гражданското общество от ЕС и Русия да допринасят за проследяването и мониторинга на отношенията между ЕС и Русия. Форумът на гражданското общество ЕС-Русия, който е подобен на Форума на гражданското общество на Източното партньорство, би могъл да се превърне в такъв инструмент.

1.7 ЕИСК призовава за разширяване на личните контакти и обмена в областта на образованието и межкултурния диалог като инструмент за подобряване на взаимното разбирателство и доверие.

1.8 Позицията на държавите-членки по отношение на Русия следва да бъде по-добре координирана, така че ЕС да изразява единна позиция, като поставя амбициозни, но същевременно реалистични цели и проявява достатъчна гъвкавост.

1.9 ЕИСК счита, че членството на Русия в СТО е от основно значение, подкрепя напълно този процес и би искал той да приключи колкото може по-скоро.

1.10 ЕС следва да преразгледа правилата за финансова подкрепа на НПО посредством Европейския инструмент за демокрация и човешки права, който предвижда значителен дял съфинансиране, и по този начин не позволява на голям брой руски НПО да използват тези средства.

1.11 ЕИСК препоръчва да се потърсят възможности за включване на Русия в големи регионални проекти, които ще бъдат обсъдени със страните от Източното партньорство (ИП), по-специално в областта на околната среда, общественото здравеопазване, транспорта и енергийната ефективност. Руското гражданско общество следва да бъде поканено да присъства на заседанията на различните платформи на Форума на гражданското общество на страните от ИП, на които ЕС, ИП и Русия ще обсъждат подобни проекти от общ интерес. Препоръчва се също така по-силен ангажимент на гражданското общество в прилагането на политиката за Северното измерение, Стратегията за региона на Балтийско море, Черноморското взаимодействие и други съответни инициативи.

1.12 ЕИСК отново отправя предложението в предстоящото споразумение да се включи създаването на съвместен орган на гражданското общество на ЕС и Русия.

1.13 ЕИСК ще създаде контактна група, посветена на отношенията ЕС-Русия, и ще продължи да развива своето взаимодействие с Обществената палата на Руската федерация (ОПРФ), като същевременно предлага да се разшири участието в общите дейности на други организации на гражданското общество, които не са представени в ОПРФ.

2. Отношения между ЕС и Русия: текущо състояние

2.1 През последните две десетилетия в отношенията ЕС-Русия се наблюдаваха периоди на спад и на подъем. Военният конфликт между Русия и Грузия през август 2008 г. и спорът за газа между Русия и Украйна през 2009 г. оказаха отрицателно въздействие върху взаимоотношенията. Въпреки това двете страни продължават своите усилия за преодоляване на застоя. Основната цел на настоящото становище е да представи препоръките на ЕИСК за подобряване на отношенията ЕС-Русия и за това как гражданското общество от ЕС и от Руската федерация би могло да допринесе за тази цел.

2.2 Преговорите по ново двустранно споразумение ЕС-Русия, което следва да замени Договора за партньорство и сътрудничество от 1994 г., бяха започнати в Ханти-Мансийск през юни 2008 г. и бяха открити официално през юли 2008 г. Двете страни подхождаха към преговорите с различен акцент върху характера на новото споразумение. ЕС иска да сключи всеобхватно и подробно стратегическо споразумение, докато руската страна предпочита сключването на основно рамково политическо споразумение, последвано от подробни секторни споразумения в секторите, в които Русия има интерес ⁽¹⁾.

2.3 Дванадесетият кръг от преговорите между ЕС и Руската федерация, които се водят от работните групи, съответстващи на общите пространства, започна в средата на ноември 2010 г. Европейската комисия се отнася към постигнатите досега резултати от преговорите с предпазлив оптимизъм. Въпреки това все още е твърде рано да се прецени кога биха могли да завършат преговорите по новото споразумение.

2.4 Бавният напредък на текущите преговори по новото споразумение отразява различията в начина, по който двете страни разглеждат своите взаимоотношения. ЕС подкрепя сложната обществена, политическа и икономическа модернизация в съответствие с европейските достижения на правото и институции. Русия от друга страна иска да бъде разглеждана като суверенна световна сила със свой собствен подход към демокрацията, човешките права, икономическите интереси и интересите в областта на сигурността ⁽²⁾. За да играе тази роля, Русия използва всички свои предимства – доставки на природен газ и нефт, ядрено оръжие, космически програми и др., включително положението си в международните организации като Съвета за сигурност на ООН, Шанхайската организация за сътрудничество, ОНД, Г-20 и др. Въпреки това международната проекция на тези амбиции е ограничена поради неблагоприятните социално-икономически условия понастоящем в Русия ⁽³⁾.

(1) Среща на представителите на ЕИСК със заместник министър-председателя на Руската федерация, г-н Александър Жуков, 29 юни 2010 г.

(2) Вж. Стратегия за националната сигурност на Руската федерация до 2020 г., одобрена с Указ № 537 на президента на Руската федерация от 12 май 2009 г.

(3) Стратегия за националната сигурност на Руската федерация до 2020 г., одобрена с Указ № 537 на президента на Руската федерация от 12 май 2009 г.; вж. част 2 – Съвременният свят и Русия – сегашно състояние и тенденции на развитието, стр. 4-8 и част 9- стратегическа стабилност и равноправно стратегическо партньорство, стр. 29-31.

2.5 Позициите на ЕС и Русия се различават значително по въпроса за евентуални промени в Европейската архитектура за сигурност. Русия иска да преразгледа Европейската архитектура за сигурност и това желание беше отразено в предложението за сключване на нов Европейски договор за сигурност, което президентът Дмитри Медведев отправи през юни 2008 г.

2.6 Дълбоки различия остават и в областта на енергийната сигурност. Русия иска да получи специално отношение в качеството си на основен доставчик на ЕС на природен газ и нефт, като това включва и преференциално отношение към нейните енергийни предприятия и техния достъп до пазара на ЕС, включително признаване на нейното особено положение и интереси в енергийните сектори на Беларус и Украйна ⁽⁴⁾. През август 2009 г. Русия се оттегли от Договора за енергийната харта (Energy Charter Treaty - ECT). От своя страна ЕС разглежда ECT като основа за всяка по-нататъшна либерализация на енергийния пазар, включително неговото отваряне за руските енергийни предприятия. Неотдавнашната инициатива на президента Медведев за сключване на нов Световен договор за енергийна сигурност, който да замени ECT, беше насочена към държавите от Г-20, а не само към ЕС, въпреки че ЕС остава основният търговски партньор на Русия в областта на енергетиката.

2.7 Русия се опитва да управлява своите интереси по отношение на ЕС, като развива специални отношения с традиционните „големи“ европейски сили. Действително държавите-членки на ЕС поддържат собствени двустранни отношения с Русия, които отразяват техните традиции и интереси, но е от основно значение те да работят за осигуряването на по-добра координация на своите позиции и дейности с оглед на формулирането на обща политика на ЕС по отношение на Русия. Новият договор от Лисабон укрепи Общата политика на ЕС в областта на сигурността и външните отношения и даде нови правомощия на ЕС във връзка с енергийната сигурност.

2.8 Русия и ЕС не са постигнали съгласие и по отношение на Източното партньорство, което Русия разглежда като опит за разширяване на сферата на влияние на ЕС. От своя страна ЕС разглежда Източното партньорство като инструмент за споделяне на общите си ценности и стандарти със своите източни съседи, тъй като прилагането им води до тяхната икономическа и социална модернизация и допринася за сигурността и стабилността на целия европейски континент.

2.9 Сътрудничеството между Русия и ЕС се е променило в положителна светлина в контекста на политиката за Северното измерение, прилагана съвместно от ЕС, Русия, Норвегия и Исландия. Бяха постигнати конкретни резултати във връзка с партньорските проекти в областта на околната среда, общественото здравеопазване, културата, транспорта и инфраструктурата. ЕИСК продължава да допринася за прилагането на тази политика, като подчертава значението на включването на гражданското общество в нея в становището си относно политиката за Северното измерение ⁽⁵⁾.

2.10 Въпреки горепосочените недоразумения и трудности, както в ЕС, така и в Русия преобладава общо и принципно разбиране за стратегическото значение на двустранните отношения. Политическата воля за надграждане на двустранните отношения

(4) Енергийна стратегия на Русия за периода до 2030 г., одобрена с Указ на правителството на Руската федерация № 1715 от 13 ноември 2009 г.; вж. част 9.- външна енергийна политика, стр. 55-58.

(5) ОВ С 309, 16.12.2006 г., стр. 91-95.

беше ясно изразена в заключенията на срещата на високо равнище ЕС-Русия в Ростов-на-Дон (31 май – 1 юни 2010 г.), включително в Съвместната декларация относно инициативата „Партньорство за модернизация“ ⁽⁶⁾.

3. Поуки, извлечени от общите пространства

3.1 Общи констатации

3.1.1 Институционализираният диалог в рамките на общите пространства ⁽⁷⁾ е най-интензивният диалог с трета страна в историята на външните отношения на ЕС. С оглед на преговорите по новото споразумение между ЕС и Русия, от установеното сътрудничество в рамките на общите пространства ЕС-Русия би трябвало да се извлекат следните поуки ⁽⁸⁾:

- структурата на общите пространства (ОП) е добре установена институционална рамка за поддържане на политически и секторен диалог между ЕС и Русия по широк кръг от теми и следва да се запази;
- въпреки някои положителни примери на напредък по секторните въпроси, резултатите от ОП бяха по скоро скромни в сравнение с първоначалните очаквания на двете страни;
- за подобряване на диалога и сътрудничеството е необходимо да има повече политическа воля, взаимно доверие и способност на двете страни да се договорят за срокове и ценности, включително за взаимно договорените стандарти.

3.2 Общо икономическо пространство

3.2.1 С учредяването на Общото икономическо пространство (ОИП) ЕС целеше да създаде отворен и интегриран пазар между ЕС и Русия. Напредъкът към тази цел е бавен и зоната за свободна търговия изглежда твърде далечна реалност. От основно значение е

⁽⁶⁾ Приоритетните области на партньорството за модернизация ще включват: разширяване на възможностите за инвестиции в ключовите сектори, които стимулират растежа и иновациите, укрепване и задълбочаване на двустранните търговски и икономически отношения, и насърчаване на малките и средните предприятия; насърчаване на съгласуването на техническите регламенти и стандарти, както и зачитане в голяма степен на правата върху интелектуалната собственост, подобряване на транспорта; насърчаване на устойчива икономика с ниски емисии на въглерод и енергийната ефективност, както и международни преговори за борбата срещу изменението на климата; подобряване на сътрудничеството в областта на иновациите, НИРД и космическите изследвания; осигуряване на балансирано развитие посредством справяне с регионалните и социалните последици от реструктурирането на икономиката; осигуряване на ефективно функциониране на съдебната система и засилване на борбата срещу корупцията; насърчаване на личните връзки; засилване на диалога с гражданското общество с цел насърчаване на участието на отделни лица и предприятия.

⁽⁷⁾ През май 2003 г. ЕС и Русия се договориха за нов структурен формат на сътрудничеството в рамките на четири Общи пространства: Общо икономическо пространство, Общо пространство на свобода, сигурност и правосъдие, Общо пространство на външна сигурност и Общо пространство на научни изследвания, образование и култура. През май 2005 г. двете страни се споразумяха относно пакет от пътни карти за реализиране на общите пространства. Вж. също http://ec.europa.eu/external_relations/russia/docs/commonsplaces_prog_report_2009_en.pdf.

⁽⁸⁾ Вж. „Searching for New Momentum in EU-Russia Relations. Agenda, Tools and Institutions.“ („Търсене на нов тласък в отношенията ЕС-Русия. Програма, инструменти и институции“) Bratislava: Research Centre of the Slovak Foreign Policy Association, 2009 г.

Русия да стане член на СТО и ЕИСК приветства желанието на руската страна да се присъедини към СТО възможно най-скоро. Обаче създаването на Митническият съюз с Казахстан и Беларус повдигна много въпроси за отражението му върху преговорите със СТО.

3.2.2 Диалогът за ОИП в различни области е многостепенен и включва всички аспекти на икономическите, търговските, финансовите и индустриалните въпроси ⁽⁹⁾. ЕИСК препоръчва диалогът за ОИП да обхваща също заетостта и социалната политика с участието на социалните партньори, които все още не са включени в процеса на преговорите, като се отчитат същевременно и границите на компетентността на ЕС в тези области. Следва да се обърне особено внимание на въпросите на общественото здравеопазване, включително санитарните и фитосанитарните мерки и защитата на потребителите.

3.2.3 Кръглата маса на индустриалците от ЕС и Русия е институционалната платформа за включване на бизнеса в ОИП. Силната подкрепа, която деловите общности от двете страни оказват за по-дълбока икономическа интеграция, има положителни страни, но някои работни групи, създадени с цел улесняване на диалога между ЕС и Русия по въпросите на регулирането и промишлеността, все още не функционират ⁽¹⁰⁾, а политичите и държавната администрация не вземат под внимание препоръките и предложенията. По-широкото и по-системно включване на съответните заинтересовани страни в процеса на преговорите ще допринесе за установяването и отстраняването на „изкуствените“ препятствия, които пречат на търговията и инвестициите. Следва да се създадат инструменти в подкрепа на това включване. Бизнес форум ЕС-Русия, на който са представени основните участници от икономиката и деловите среди, би могъл да се превърне в такъв инструмент.

3.2.4 Основният въпрос за всички работни групи в рамките на ОИП следва да бъде отстраняването на препятствията пред бизнеса и инвестициите, недопускането на протекционизма, гарантирането на лоялна конкуренция и воденето на преговори за хармонизирането на законодателството и стандартите. ЕИСК призовава за по-голяма отчетност на напредъка и укрепване на руския капацитет за прилагане на законодателните промени на практика. Също така Договорът от Лисабон предоставя на ЕС правомощия в областта на инвестициите, по отношение както на регулирането, така и на защитата им. Ето защо ЕС би трябвало да включи основни инвестиционни разпоредби в новото споразумение, което ще замени и актуализира споразумението за партньорство и сътрудничество, включително разпоредби за справедливо и равно третиране и по-специално сигурни и надеждни клаузи за арбитраж, които да защитават отношенията между инвеститорите и държавата.

⁽⁹⁾ В рамките на ОИП съществуват следните основни работни групи: Транспорт; Политика в областта на промишлеността и предприятията; Регулаторен диалог по промишлени продукти; Космос; Информационно общество; Селско стопанство; Рибарство; Макроикономическа политика; Финансови услуги; Енергетика; Обществени поръчки; Околна среда; Улесняване на търговията; Права върху интелектуалната собственост; Инвестиции; Междурегионално сътрудничество; Статистика; Макроикономически и финансови въпроси.

⁽¹⁰⁾ Работни групи, включително подгрупите за строителни продукти, машини и електрическо оборудване, оценка на съобразността и стандартизация, авиокосмически сектор, конкуренция и обществено здравеопазване.

3.2.5 Финансовите инструменти на ЕС, предназначени за подкрепа на сътрудничеството в тази област, следва да бъдат по-добре свързани с политиките, а административните процедури за тяхното прилагане трябва да бъдат опростени. Етапите, свързани с осъществяването и оценката на процеса, трябва да бъдат укрепени. По-специално следва да се създадат фондове за малки проекти с опростени процедури, така че да има средства за по-широк кръг от целеви групи и институции, включително за жените предприемачи, МСП, социалната икономика и те да се използват за малки, но конкретни и насочени към резултати проекти⁽¹¹⁾. Евентуалното намаляване на наличните средства следва да бъде компенсирано от по-значително съфинансиране от руска страна, като тя следва да има по-голямо въздействие и участие в програмите и проектите.

3.3 *Общо пространство на свобода, сигурност и правосъдие*

3.3.1 Пространството на свобода, сигурност и правосъдие е много важно, тъй като обхваща въпроси като демокрацията, зачитането на правата на човека и основните свободи. Двете страни имат общ интерес да се справят с предизвикателства като организираната престъпност, тероризма, наркотиците и незаконната миграция.

3.3.2 Един от основните въпроси на преговорите е политиката в областта на визите и реадмисията. ЕИСК отправя искане да се отчита гледната точка на гражданското общество за улесняване на издаването на визи за бизнеса, организациите на гражданското общество и студентите, издаване на многократни визи на жители на граничните региони, намаляване или премахване на таксите за визи, регистрация на чуждите граждани и нейното опростяване, балансирано и недискриминационно прилагане на съответните правила, свързани с разрешителните за работа и престой, като се зачитат правомощията на държавите-членки в тези области. ЕИСК подкрепя бързо облекчаване и либерализация на визовия режим, която се основава на изпълнението на ангажименти, по които е постигната взаимна договореност.

3.3.3 ЕС трябва да продължи своите усилия, насочени към включването на други недържавни действащи лица в консултацията между ЕС и Русия относно правата на човека.

3.4 *Общо пространство на външна сигурност*

3.4.1 Съвместните ангажименти на ЕС и Русия в областта на общата сигурност са ограничени. След положителния опит от успешните мисии в Западните Балкани и Чад, ЕС несъмнено следва да се стреми да включва Русия в съвместните дейности, насочени към поддържане на сигурността.

3.4.2 ЕС беше поканен от Русия да посредничи при уреждането на конфликта с Грузия след конфликта между Русия и Грузия през август 2008 г. Русия трябва да изпълни всички задължения по споразуменията от 12 август и 8 септември 2008 г. Мисията за наблюдение на ЕС в Грузия (EUMM) е жизненоважен фактор във

връзка с усилията за стабилизация на Грузия. Достъпът на EUMM до Южна Осетия и Абхазия остава ключов, все още не изпълнен елемент от нейния мандат. В тази връзка сътрудничеството на Русия от изключително важно значение.

3.4.3 Въпреки своите различни виждания за сигурността в Европа и света, двете страни следва да продължат да поддържат двустранния диалог за сигурността и диалога, воден посредством съществуващите международни институции, които следва да се използват за обсъждане на отношенията ЕС-Русия: ООН, Съвета на Европа, ОИСР, Съвета НАТО-Русия.

3.4.4 В отношенията си с Русия ЕС не може да пренебрегне интересите на своите източни съседи, както и обратното, и той трябва твърдо да отстоява своя ангажимент за улесняване на трансформацията на източните партньори.

3.4.5 Единната позиция по ключовите въпроси (отношенията с Русия, енергийната политика, отношенията с Източните партньори) ще укрепи позицията на ЕС в преговорите с Руската федерация. ЕС трябва преди всичко да изразява единна позиция.

3.4.6 При официални контакти организациите на гражданското общество, научноизследователските институти и мозъчните тръстове в ЕС и Русия си сътрудничат по все още тесен кръг от въпроси. Недостатъчните контакти и липсата на сътрудничество водят до стереотипно разбиране на интересите и намеренията на „другия“ партньор. Следователно двустранният диалог на гражданското общество следва да бъде принос за търсенето на нов подход към въпросите от взаимен интерес като международния тероризъм и неговите корени.

3.5 *Общо пространство на научни изследвания, образование и култура*

3.5.1 Това общо пространство може да служи за пример за най-успешно сътрудничество между ЕС и Русия, в което преобладават сериозните научни проекти.

3.5.2 Признак на успеха е активната ангажираност на двете страни, която личи от програмите, предоставените фондове и подхода отдолу-нагоре, който означава, че на научните структури се дава възможност да организират работа си и да изберат най-подходящите форми⁽¹²⁾.

3.5.3 От друга страна този успех контрастира с доста ограничената мобилност в областта на образованието, в която беше осъществен незначителен обмен, например посредством програмите Темпус и Еразмус Мундус. Трудно е също така да се получи допълнителна информация за функционирането на работните групи. Следва да се обърне по-голямо внимание на младежката мобилност и межкултурния обмен. Гражданското общество трябва да се включва повече и в преговорите и в последващите действия, свързани със споразуменията в това общо пространство, за да наблюдава въздействието на изследователските проекти в обществото на знанието.

⁽¹¹⁾ Световна търговия, справедлива търговия, лоялна конкуренция, достъп до правосъдие, защита на личните данни и личния живот, устойчивост, енергийна ефективност, водоснабдяване, обучение на потребителите, електронна търговия, политика в областта на храните, групови действия, здравеопазване, отговорност за дефектни стоки и некачествени услуги, финансови въпроси, телекомуникации, договорни условия и др.

⁽¹²⁾ В областите здравеопазване, храни, селско стопанство и биотехнологии съществуват следните работни групи: нанотехнологии и нови материали, енергетика, въздухоплаване и околна среда, ядрен разпад и ядрен синтез, информационни и комуникационни технологии. Бяха създадени и седем групи в областта на космическото сътрудничество.

4. Състоянието на гражданското общество в Русия

4.1 Наличната информация за състоянието на руското гражданско общество и социалния и гражданския диалог ⁽¹³⁾ показва, че то все още не отговоря напълно на европейските стандарти, въпреки че неговото положение и влияние се подобриха частично след последната оценка на отношенията ЕС-Русия ⁽¹⁴⁾.

4.2 Създадената през 2006 г. Обществена палата на Руската федерация се превърна в официален орган, който представлява гражданското общество в Русия. Палатата беше създадена с указ на президента, който назначава една трета от нейните членове. Палатата успя да се превърне в инструмент за изразяване на възгледите на гражданското общество по важни въпроси на национално и регионално равнище, на което в много региони бяха създадени местни камари. Палатата представя своите препоръки относно законодателните проекти и извършва анализ на секторите и на положението в регионите. Позициите на палатата понякога са много открити и критични по отношение на правителствените политики ⁽¹⁵⁾.

4.3 Съгласно публикувания от ОПРФ доклад за състоянието на гражданското общество в Руската федерация през 2009 г. ⁽¹⁶⁾, броят на регистрираните в Русия неправителствени организации с идеална цел достигна 670 000 юридически лица. Между 2004 г. и 2009 г. общият им брой намаля със 17 %. ОПРФ препоръчва да се промени класификацията на неправителствените организации с идеална цел и да се използва методът на ООН, при който институциите, създадени от държавните органи, не се считат за НПО.

4.4 Според областта на своята дейност най-голям брой НПО работят в социалната сфера (54 %), на второ място е науката и образованието (44 %), следвана от защитата на правата (42 %), благотворителността (39 %), туризма и спорта (32 %), културата (30 %), информацията (27 %), здравеопазването (22 %), околната среда (12 %), общините (9 %), религията (9 %), икономиката (6 %), жилищното настаняване (5 %) и други (5 %).

4.5 ОПРФ установи отношения с чуждестранните организации партньори, включително ЕИСК (меморандум за разбирателство от 2008 г.), стана член на Международната асоциация на икономическите и социални съвети и сродните институции (AICESIS) и беше домакин на заседанието на нейния управителен съвет през декември 2009 г. Оттогава насам отношенията между ЕИСК и ОПРФ бяха укрепени чрез организирането на съвместни семинари на теми от общ интерес и приемането на съвместни заключения в резултат от тези семинари ⁽¹⁷⁾.

4.6 Руските ръководители започват да осъзнават, че без участието на гражданското общество няма да бъде възможно да се реализира стратегическата цел за модернизация на Русия. През

последната година бяха приети редица изменения на съществуващото законодателство, за да се подобри състоянието на гражданското общество, като това включва и облекчаване на ограниченията върху дейността на финансираните от чужбина НПО.

4.7 Въпреки постепенното подобряване на разбирането на ролята на организираното гражданско общество за модернизацията на руската политическа система, все още предстои да се измине дълъг път.

4.8 Социалният диалог между социалните партньори на национално равнище се провежда в рамките на руската **тристранна комисия** за регулиране на социалните и трудовите отношения. Общите споразумения се договарят между всички руски синдикати и сдружението на работодателите с участието на правителството. Колективните трудови договори обикновено се сключват в предприятията, в които има представителства на синдикатите, въпреки че понякога споровете водят до стачки. Русия е ратифицирала повечето от конвенциите на МОТ, но пълното спазване на тези конвенции е от решаващо значение.

4.9 **Работодателите** са представени от Руския съюз на индустриалците и предприемачите (РСИП) в качеството му на независима неправителствена организация. Съюзът представлява над 120 регионални съюза и промишлени сдружения на основните индустрии в икономиката и играе активна роля като социален партньор в Руската тристранна комисия. Той може да започне процес по изготвяне на нови проектозаконови и полага постоянни усилия за подобряване на съществуващото законодателство, свързано с икономиката и предприемачеството. Съюзът си сътрудничи тясно с BusinessEurope и подкрепя подобряването на деловите отношения между Русия и ЕС, както и неговите държави-членки.

4.10 Освен РСИП съществуват и други организации, които представляват предприемачите и работодателите, като Търговската и промишлена палата на Руската федерация ⁽¹⁸⁾, Сдружението на руските мениджъри, Опора России (сдружение на МСП) и други. Те са представени в ОПРФ.

4.11 **Синдикатите** са представени от две организации на профсъюзите - Федерацията на независимите профсъюзи в Русия (ФНПР) и Руската конфедерация на труда (РКТ). И двете организации членуват в Международната конфедерация на профсъюзите (МКП) и регионалната ѝ структура за Европа – паневропейския регионален съвет (ПЕРС) ⁽¹⁹⁾.

4.12 ЕИСК изразява загриженост във връзка с проблемите, пред които са изправени синдикатите в Русия и които се засилват през последните години. Свободните синдикати смятат, че неспазването на основните права на работниците на сдружаване, колективни трудови договори и стачки е най-острият проблем. Има очевидни случаи на неприкрит натиск върху синдикатите, техните членове и лидери, за да се попречи на тяхната законна дейност, и случаи на дискриминация. Липсва ефективна правна защита на работниците от правителствената администрация, която отговаря за изпълнението на законодателството в промишлените отношения.

⁽¹³⁾ Доклад за състоянието на гражданското общество в РФ, публикуван от ОПРФ през 2009 г. <http://www.oprf.ru/documents/1151/1256/>, Информационен документ на ГД „Външни отношения“ за Европейския парламент от февруари 2009 г.

⁽¹⁴⁾ ОВ С 294, 25.11.2005 г., стр. 33-37.

⁽¹⁵⁾ Вж. сайта на Обществената палата на Руската федерация, включително списъка на документи (становища, доклади за мониторинг, изказвания и др) <http://www.oprf.ru>. По-съществени постижения, свързани с успешна намеса пред държавните власти на федерално и регионално равнище ще откриете в колоната „Ние го постигнахме!": <http://www.oprf.ru/ru/press/984/>.

⁽¹⁶⁾ Вж. бележка под линия № 13.

⁽¹⁷⁾ Информация за съвместните семинари и текстът на съвместните заключения могат да бъдат намерени на адрес: <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-eu-russia-june-2010>.

⁽¹⁸⁾ Търговската и промишлена палата на Руската федерация е член на Асоциацията на европейските търговски палати (Eurochambres).

⁽¹⁹⁾ Сегашният председател на ФНПР беше избран за председател на Паневропейския регионален съвет (ПЕРС). Съгласно нейния устав генералният секретар на Европейската конфедерация на профсъюзите (ЕКП) е генерален секретар на ПЕРС.

4.13 Съществуват най-различни **неправителствени организации**. Областите, в които те имат интереси, са посочени в параграф 4.4. Несъгласните с правителството организации за защита на правата на човека ⁽²⁰⁾ се сблъскват с различни пречки, натиск и заплахи. НПО, които представят потребителите, еколозите, социалната икономика, младежта и др. ⁽²¹⁾, се сблъскват най-вече с финансови проблеми. Освен организациите на гражданското общество, които работят на федерално равнище, съществуват хиляди НПО, които са активни на регионално и местно равнище и някои от тях са изправени пред бойкот или враждебно отношение от страна на местните власти.

5. Предложения на ЕИСК за подобряване на отношенията ЕС-Русия

5.1 Общи предложения

5.1.1 Изграждането на взаимно доверие между Русия и ЕС е крайно необходимо. Това е задача най-вече за политическите лидери, но също и за гражданските общества от двете страни, които трябва да играят основна подкрепяща роля в този процес. Едва ли е възможно без доверие да се постигне по-нататъшен напредък в преговорите между ЕС и Русия по новия договор и развитие на диалога в рамките на структурата на Общите пространства.

5.1.2 От страна на ЕС общ подход, договорен от държавите-членки, по-ясни цели, реалистични амбиции и по-голяма гъвкавост биха могли да допринесат за напредъка в отношенията ЕС-Русия като цяло и по-конкретно за изграждането на четирите Общи пространства.

5.1.3 Отношенията между ЕС и Русия се нуждаят от нов политически тласък, който би позволил на двете страни да съживят сътрудничеството и да си възвърнат усещането за стратегическо партньорство. Програмата на Партньорството за модернизация, която беше договорена на срещата на високо равнище в Ростов-на-Дон на 1 юни 2010 г., следва да се разглежда от страна на ЕС като насочен към бъдещето пакет от предложения за сътрудничество. Те следва да дадат нов импулс на отношенията между ЕС и Русия въз основа на поуки, извлечени от Общите пространства, и същевременно да допълват предложението за Източно партньорство, което вече е отправено към шест Източноевропейски държави.

5.1.4 ЕИСК приветства факта, че програмата на Партньорството за модернизация, включва не само технологически и икономически аспекти, но и насърчаване на личните контакти и засилване на диалога с гражданското общество с цел насърчаване на участието на отделните лица и предприятия. Ние сме убедени, че модернизацията на руското общество не може да бъде осъществена, без да се

обърне специално внимание на въпроси като правата на човека, демокрацията, борбата с корупцията, върховенството на закона, свободата на медиите, социалния диалог, засилването на ролята на гражданското общество в подготовката, осъществяването и проследяването на необходимите реформи.

5.1.5 За да стане помощта, която ЕС оказва на дейността на руските НПО, по-достъпна и оперативна, ЕИСК препоръчва да се обмисли евентуално намаляване на съществуващото изискване за 20 % съфинансиране за руските НПО, ако те искат да кандидатстват за подкрепа в рамките на Европейския инструмент за демокрация и права на човека. Изискването за съвместно финансиране при получаването на средства от ЕИДПЧ ограничава съществено броя на руските НПО, които биха могли да се възползват от подкрепата на ЕС.

5.1.6 Загрижеността на Русия по отношение на инициативата Източно партньорство не бива да означават, че ЕС не е в състояние да предложи и потърси сътрудничество и партньорство с Русия в конкретни региони и регионални проекти, при условие че техните общи съседи вземат равноправно и конструктивно участие. Във връзка с това следва да се отчетат препоръките, изразени в становищата на ЕИСК относно Северното измерение ⁽²²⁾, стратегията за Балтийско море ⁽²³⁾, Черноморското взаимодействие ⁽²⁴⁾, Източното партньорство ⁽²⁵⁾ и Дунавската стратегия. Важно е целите, договорени от Европейския съюз с Източните партньори и Русия, да бъдат възможно най-съвместими. Секторният диалог с Руската федерация и договореният с Източните партньори план за действие следва да водят в същата посока, въпреки че по всяка вероятност те имат друг обхват и амбиция.

5.1.7 ЕС, Руската федерация и техните общи съседи следва да разработят общи проекти в области като енергийната политика, развитието на инфраструктурите, управлението на границите, екологичните въпроси и доближаването на стандартите, които биха допринесли за преодоляване на разделителните линии, до които евентуално може да доведе осъществяването на Източното партньорство.

5.1.8 Гражданското общество следва да бъде включено в определянето на проектите, които представляват интерес за ЕС, страните от Източното партньорство и Русия, а организациите на руското гражданско общество следва да бъдат канени от съответните работни групи на Форума на гражданското общество за Източното партньорство винаги, когато се обсъждат въпроси, отнасящи се до целия регион. Сходният форум на гражданското общество ЕС-Русия би могъл да стане инструмент за включване на организациите на руското гражданско общество в развитието на отношенията между ЕС и Русия.

5.2 Ролята на ЕИСК

5.2.1 ЕИСК и независимите организации на руското гражданско общество следва да бъдат канени да участват в консултацията между ЕС и Русия относно правата на човека, които се провеждат от 2005 г.

⁽²⁰⁾ Някои от най-видните са Център за развитието на демокрацията и правата на човека, Руски институт за правата на човека, Младежко движение за правата на човека, фондация „Обществена присъда“, фондация за защита на гласността, Сдружение „Голос“ за защита на правата на гласоподавателите, Human Rights Watch (руски отдел), Мемориал (група за правата на човека), COVA и др.

⁽²¹⁾ Такива като Свобода на избора, междурегионална организация на автомобилистите, Грийнпис Русия, Bellona (опазване на околната среда), Институт за колективни действия, Движение срещу незаконната миграция, Памет (опазване на историческите паметници и историческа памет), Руска православна църква, Общество за руско-чеченско приятелство, Аналитично-информационен център COVA, Съюз на комитетите на войнишките майки, World Wildlife Fund (руски отдел).

⁽²²⁾ ОВ С 309, 16.12.2006 г., стр. 91-95.

⁽²³⁾ ОВ С 277, 17.11.2009 г., стр. 42-48.

⁽²⁴⁾ ОВ С 27, 3.2.2009 г., стр. 144-151.

⁽²⁵⁾ ОВ С 277, 17.11.2009 г., стр. 30-36.

5.2.2 За да се укрепи взаимодействието между европейското и руското гражданско общество, следва да се предприемат следните стъпки:

5.2.2.1 да се създаде нова контактна група в рамките на специализирана секция REX на ЕИСК, която ще се занимава с отношенията между ЕС и Русия;

5.2.2.2 да се предложи създаването на съвместен орган на гражданското общество на ЕИСК и руското гражданско общество като една от точките на бъдещото споразумение между ЕС и Русия. Неговата основна цел следва да бъде принос на гражданското общество за развитие на сътрудничеството между ЕС и Русия;

5.2.3 Следва да се продължи и да се доразвие взаимодействието с Обществената палата на Руската федерация и да се предприемат стъпки за подобряване на диалога, така че той да стане постоянен и редовен. Същевременно ЕИСК следва да поиска от руската страна да покани за участие в съвместните дейности представители на други организации на гражданското общество, които понастоящем не са представени в ОПРФ.

5.2.4 ЕИСК следва също така да продължи да дава своя принос към съществуващите контакти между европейското и руското гражданско общество в контекста на политиката за Северното измерение, Стратегията за региона на Балтийско море, Черноморското взаимодействие и други съответни регионални инициативи.

Брюксел, 9 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

III

(Подготвителни актове)

ЕВРОПЕЙСКИ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ

467-А ПЛЕНАРНА СЕСИЯ, ПРОВЕДЕНА НА 8 И 9 ДЕКЕМВРИ 2010 Г.

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета за сближаване на законодателствата на държавите-членки относно мерните единици“ (кодифициран текст)

COM(2010) 507 окончателен — 2010/0260 (COD)

(2011/C 54/06)

Европейският парламент и Съветът, респективно на 7 октомври 2010 г. и на 15 октомври 2010 г., решиха, съгласно член 114 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета за сближаване на законодателствата на държавите-членки относно мерните единици“

COM(2010) 507 окончателен – 2010/0260 (COD).

След като прецени, че съдържанието на предложението е напълно удовлетворително и не изисква никакъв коментар от негова страна, на 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г. (заседание от 8 декември 2010 г.), Комитетът реши с 85 гласа „за“ и 1 глас „въздържал се“ да приеме положително становище по предложениния текст.

Брюксел, 8 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно допустимото ниво на шума и изпускателната уредба на моторни превозни средства“ (кодифициран текст)

COM(2010) 508 окончателен — 2010/0261 (COD)

(2011/C 54/07)

На 15 октомври 2010 г. Съветът и на 7 октомври 2010 г. Европейският парламент решиха, в съответствие с член 114 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно допустимото ниво на шума и изпускателната уредба на моторни превозни средства“

COM(2010) 508 окончателен - 2010/0261 (COD)

След като прецени, че съдържанието на предложението е напълно задоволително и не изисква никакъв коментар от негова страна, на 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г. (заседание от 8 декември 2010 г.), Комитетът единодушно взе решение да приеме положително становище по предложения текст.

Брюксел, 8 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно задно монтирани защитни конструкции при преобръщане на селскостопански и горски колесни трактори с тясна колея“ (кодифициран текст)

COM(2010) 510 окончателен — 2010/0264 (COD)

(2011/C 54/08)

На 15 ноември 2010 г. Съветът и на 7 октомври 2010 г. Европейският парламент решиха, в съответствие с член 114 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Предложение за директива на Европейския парламент и Съвета относно задно монтирани защитни конструкции при преобръщане на селскостопански и горски колесни трактори с тясна колея“

COM(2010) 510 окончателен – 2010/0264 (COD).

След като прецени, че съдържанието на предложението е напълно задоволително и не изисква никакъв коментар от негова страна, на 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г. (заседание от 8 декември 2010 г.), Комитетът единодушно реши с да приеме положително становище по предложениния текст.

Брюксел, 8 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно означенията или маркировките, идентифициращи партидата, към която принадлежи даден хранителен продукт“ (кодифициран текст)

COM(2010) 506 окончателен — 2010/0259 (COD)

(2011/C 54/09)

Европейският парламент и Съветът, респективно на 7 октомври 2010 г. и на 15 октомври 2010 г., решиха, съгласно член 114 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно означенията или маркировките, идентифициращи партидата, към която принадлежи даден хранителен продукт“

COM(2010) 506 окончателен – 2010/0259 (COD).

След като прецени, че съдържанието на предложението е напълно удовлетворително и не изисква никакъв коментар от негова страна, на 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г. (заседание от 8 декември 2010 г.), Комитетът реши с 88 гласа „за“ и 3 гласа „въздържал се“ да приеме положително становище по предложения текст.

Брюксел, 8 декември 2010 г.

Председател
Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 460/2004 относно създаване на Европейската агенция за мрежова и информационна сигурност, по отношение на срока на съществуване на агенцията“

COM(2010) 520 окончателен — 2010/0274 (COD)
(2011/C 54/10)

На 19 и на 29 октомври Съветът и, респективно, Европейският парламент, съгласно член 114 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), решиха да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 460/2004 относно създаване на Европейската агенция за мрежова и информационна сигурност, по отношение на срока на съществуване на агенцията“

(COM(2010) 520 окончателен – 2010/0274 COD).

След като прецени, че съдържанието на предложението е напълно задоволително и не изисква никакъв коментар от негова страна, на 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г. (заседание от 8 декември), Комитетът взе решение със 101 глас „за“ и 1 глас „против“ да приеме положително становище по предложения текст.

Брюксел, 8 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за решение на Европейския парламент и на Съвета относно реда и условията за достъпа до публично регулираната услуга, предоставяна от глобалната навигационна спътникова система, създадена по програмата „Галилео““

COM(2010) 550 окончателен — 2010/0282 (COD)

(2011/C 54/11)

На 29 октомври 2010 г. Съветът реши, в съответствие с член 172 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно:

Предложение за Решение на Европейския парламент и на Съвета относно реда и условията за достъпа до публично регулираната услуга, предоставяна от глобалната навигационна спътникова система, създадена по програмата „Галилео“

COM(2010) 550 окончателен – 2010/0282 (COD).

След като прецени, че съдържанието на предложението е напълно задоволително и не изисква никакъв коментар от негова страна, на 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г. (заседание от 8 декември), Комитетът взе решение с 97 гласа „за“ и 3 гласа „въздържал се“ да приеме положително становище по предложениния текст.

Брюксел, 8 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 1060/2009 относно агенциите за кредитен рейтинг“

COM(2010) 289 окончателен — 2010/0160 (COD)

(2011/C 54/12)

Докладчик: г-н **Carmelo CEDRONE**

На 23 юни 2010 г. Европейският парламент и на 13 юли 2010 г. Съветът на Европейския съюз решиха, в съответствие с член 114 и член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно

„Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Регламент (ЕО) № 1060/2009 относно агенциите за кредитен рейтинг“

COM(2010) 289 окончателен – 2010/0160 (COD).

Специализираната секция „Икономически и паричен съюз, икономическо и социално сближаване“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 25 ноември 2010 г.

На 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г. (заседание от 8 декември 2010 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище със 172 гласа „за“, 12 гласа „против“ и 9 гласа „въздържал се“.

1. **Заклучения и препоръки**

1.1 Настоящото становище се отнася до втория от трите етапа на подхода на Комисията към Регламента относно агенциите за кредитен рейтинг (АКР). ЕИСК счита, че по този повод, във връзка с един толкова сериозен проблем, нанесъл много вреди на нашата икономика, на нашите дружества и на нашите граждани (и чийто край още не се вижда), ЕС реагира активно, включително и чрез настоящото предложение, провокирайки аналогични реакции на международно равнище. ЕИСК би желал работата в тази насока да бъде продължена с постоянство и последователност.

1.2 Освен това, ЕИСК счита, че разликите между степента на интеграция на финансовия пазар и тази на надзора, останал в правомощията на отделните държави, трябва бързо да се премахнат, тъй като са една от причините за нанесените ни щети. Ето защо Комитетът **оценява положително** разглежданото предложение за предоставяне надзора върху агенциите за кредитен рейтинг (АКР) на Европейския орган за ценни книжа и пазари (ЕОКЦП⁽¹⁾). Ефикасността на неговите действия зависи от привеждането в съответствие на националните разпоредби в тази област и от премахването на съществуващото понастоящем **безредице**, като се надхвърли обхвата на настоящите предложения, както поискаха някои страни.

1.3 ЕИСК приветства предложенията, съдържащи се в Регламент (ЕО) № 1060/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 година относно агенциите за кредитен рейтинг⁽²⁾ по-специално във връзка с основните въпроси: прозрачността и конфликтите на интереси, информацията, конкуренцията и чуждестранните агенции за оценяване. ЕИСК обаче изразява

съжаление относно забавянето на влизането в сила на този регламент, който трябваше да включва съдържанието на настоящите предложения за изменение.

1.4 ЕИСК е обезпокоен също от специфичния характер на държавния дълг и по-специално от факта, че не е създаден Европейски орган за оценка на държавния дълг. С нетърпение очакваме резултатите от публичната консултация⁽³⁾, която се провежда в момента.

1.5 ЕИСК смята, че е от първостепенна важност европейските филиали на агенциите, чието централно управление е извън територията на ЕС, да бъдат подчинени на новата регламентация в областта на надзора. Във връзка с това ЕИСК приветства съответните разпоредби, съдържащи се в Регламента от 2009 г. Най-добротото решение би било да се постигне споразумение между страните от Г-20 за формулиране на глобални правила, които да направят съвместими различните законодателства, регламентиращи тази материя, да създадат международни етични кодекси, които всички агенции трябва да спазват, и да възложат надзора на Съвета за финансова стабилност (*Financial Stability Board*), който следва да разполага и с правомощието да налага санкции, съгласувани с органите на отделните страни. ЕИСК със задоволство отбелязва, че този процес вече е започнал вследствие на стимул от ЕС.

1.6 ЕИСК счита, че вече започналият процес на реформа трябва да бъде приключен в най-кратки срокове.

1.7 Крайно необходимо е да се възстанови доверието на „потребителите“ и на инвеститорите във финансовия пазар, а това условие може да се изпълни единствено ако се създадат впечатление и увереността, че се работи сериозно, че се вземат решения и се приемат строги мерки срещу „участниците“, които не спазват правилата.

⁽¹⁾ European Securities Market Authority.

⁽²⁾ Наричан по-долу „Регламентът от 2009 г.“

⁽³⁾ „Публична консултация относно агенциите за кредитен рейтинг“ от 5.11.2010 г.

1.8 ЕИСК счита за положителен факта, че вследствие на ролята на рейтинговите агенции в неотдавнашната криза на световните борси и финансови пазари е въведена програма, включваща три етапа, която да регулира функциите, осъществявани от тези агенции за сметка на инвеститорите и потребителите (вж. представения от Комисията документ относно обществената консултация в тази област). Функцията на АКР е много важна с оглед набавянето на нужната информация и недопускането на прекалено големи рискове при кредитните операции – функция, която сама по себе си е значима за гарантиране на стабилност и сигурност на финансовите пазари, дейността им, свързана с оценката на кредитния рейтинг на суверенните държави не е толкова еднозначна. ЕИСК приветства включването на държавния дълг в текущата публична консултация.

1.9 Основанията за анализ на темата за олигопола на няколко рейтингови агенции върху оценката на рисковете, произтичащи от финансови инструменти или задължения, без оглед на това дали те са договорени от инвеститори, банки, застрахователни дружества или от националните правителства, се коренят предимно във факта, че предоставената от тези агенции информация по своята същност е обществено благо и, следователно, предоставяните от тях услуги в крайна сметка са предмет на общ интерес. Поради това ЕИСК приветства факта, че в сектора на кредитния рейтинг вече има някои нови европейски предприятия, които първи са кандидатствали за одобрение като рейтингова агенция пред ЕОКЦП.

1.10 Когато рейтинговите агенции оценяват финансовата устойчивост на дадена суверенна държава (суверенния риск), както се случи неотдавна с намаляването на кредитния рейтинг на Гърция и на други силно задължени на международните пазари страни от ЕС, възниква не само въпросът доколко действията им съответстват на преследваните от тях цели (предоставяне на подходяща информация на пазара по прозрачен и отговорен начин), но и проблемът, свързан с евентуалния конфликт на интереси между международните частни инвеститори (които използват оценката, за да преценяват рисковете в инвестиционната си дейност) и гражданите/потребителите в страната, понасяща последиците от обявяване на вероятната ѝ неспособност да обслужва държавния си дълг, независимо от факта, че несъстоятелността се може да се дължи на некомпетентността и пропуските на политиките.

1.11 Рейтинговите агенции могат ефективно да извършват оценка на държавния дълг, при положение че притежават подходящите инструменти и методики и при работата си спазват съответните правила, определени от компетентните публични власти.

1.12 ЕИСК счита, че рейтингът на държавния дълг е въпрос, който представлява публичен интерес. Той приветства започнатата от Комисията публична консултация и очаква с нетърпение подходящия момент, в който да представи своето обмислено становище. Все пак ЕИСК изразява желание в името на защитата на общия интерес държавният дълг да се оценява от независима международна или европейска агенция, натоварена с тази задача. Тази агенция трябва да работи бързо, прозрачно и с подходящи инструменти.

1.13 Решаващо е при рейтинга да се постигне засилена конкуренция между рейтингови агенции, които са независими едни от други и от трети страни. ЕИСК предлага освен това, ако постигането на споразумение се забави или не се осъществи на международно равнище, да се разгледа и възможността за създаване на благоприятни условия за учредяване на специална европейска агенция за държавния дълг, така, както би следвало да се подкрепи

създаването на авторитетна европейска агенция за оценка на обикновения кредитен рейтинг, с цел да се допринесе за по-голямата конкуренция в сектора.

1.14 Освен предложението за европейски надзор върху рейтинговите агенции ЕИСК приветства факта, че в Регламента от 2009 г. са разгледани най-значимите въпроси, свързани с него (санкции, конкуренция, конфликти на интереси, информираност) ⁽⁴⁾.

1.15 ЕИСК оценява като положително намаляването, в законодателството относно сектора, на възможността държавите-членки да действат по собствено усмотрение. С тази мярка се цели да се улесни обменът на информация и съвместимостта между различните законодателства, така че да не се допусне неутрализиране на резултатите от европейския надзор.

1.16 ЕИСК предлага да се улесни хармонизирането на националните разпоредби за защита на ползвателите на финансови продукти и услуги (потребители, предприятия и др.). Също така в рамките на Европейския надзорен орган (понастоящем Европейска система за финансов надзор – ЕСФН) може да се предвиди участието на един или няколко представители на потребителите, определени от социалните партньори и от организациите на потребителите.

1.17 ЕИСК предлага да се поощрява, в най-общ смисъл, системата за предоставяне на финансова информация, като се благоприятства многообразието на участниците и изготвянето на нови правила, които биха направили методите за оценка по-прозрачни и по-ефективни, най-вече по отношение на дериватите.

1.18 ЕИСК предлага настоящата система за саморегулиране да бъде променена, включително и на международно равнище. Необходимо е да се продължи процесът на координация между различните компетентни органи, като се разработят строги правила, които да важат за всички и да **има сигурност относно тяхното прилагане**. ЕС трябва да положи всички усилия за осъществяването на тази цел в рамките на международните организации.

1.19 Накрая, ЕИСК предлага регламентът да бъде опростен и да стане по-ясен, за да се улесни неговото разбиране и прилагане – сложните формулираните правила се заобикалят по-лесно.

1.20 ЕИСК призовава да бъде премахнато задължението ценните книжа да се оценяват от агенциите за кредитен рейтинг, за да могат да бъдат продавани (предложение, отправено и от Съвета за финансова стабилност). С премахването на това необходимо условие за пускането на ценните книжа на пазара би било избегнато пасивното приемане на високорискови финансови инструменти, дори ако „оценката“ за тях е висока! Комитетът споделя безпокойството на групата Larosiere, според която използването на рейтинги за регулаторния капитал освобождава финансовите институции от твърде голяма част от тяхната отговорност и същевременно утвърждава олигопола на АКР. ЕИСК приветства факта, че този въпрос е предмет на настоящата публична консултация.

⁽⁴⁾ Вж. становище на ЕИСК относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно агенциите за кредитен рейтинг“, ОВ C 277/25, 17.11.2009 г., стр. 117.

2. Въведение

2.1 Както е известно, сериозните недостатъци в регламентирането и надзора върху международните финанси са сред основните причини за неотдавнашната криза. Освен това, вследствие на кризата ясно изпъкнаха противоречията между финансовата система и банковите консорциуми, които оперират в световен мащаб, но дейността им и нейното прекратяване са регламентираны от съответното национално право (Mervyn King, Управител на Bank of England).

2.2 Същото важи и в рамките на ЕС, поради което кризата направи по-належаща необходимостта от спешно разработване на европейска референтна регулаторна и надзорна рамка. Независимо от наличието на все по-интегриран финансов пазар открихме, че правилата и системите за надзор на държавите-членки до голяма степен се различават.

2.3 Европейската комисия възприе поетапен подход към регулирането относно агенциите за кредитен рейтинг (АКР). Веднага след банковата криза вниманието беше насочено към регулирането и надзора с акцент върху определянето на рейтингите на сложните деривати и свързаните с това конфликти на интереси. Пропуските в рейтингите на тези инструменти допринесоха съществено за кризата ⁽⁵⁾.

2.4 Успоредно със законодателния процес, който завърши с приемането на Регламента от 2009 г., резултатите, до които достигна групата Larosiere, доведоха до решението за пълно и щателно преразглеждане на финансовото регулиране и финансовия надзор в ЕС. Тогава беше прието предложението за въвеждане на рамка на надзора в ЕС на две равнища. На първото равнище съществуват три специализирани надзорни органа и един от тях, ЕОКЦП (Европейският орган за ценни книжа и пазари), следва да отговаря за надзора на АКР. Предложението за регламент, което е предмет на настоящото становище, е посветено само на измененията, необходими за утвърждаване на правомощията на ЕОКЦП в разпоредбите на Регламента от 2009 г.

2.5 След като свързаната с банките финансова криза мина на заден план, засенчена от кризата с държавния дълг, възникна нова поредица от въпроси относно ролята на агенциите за кредитен рейтинг, свързана освен с всичко друго и с държавния дълг. Възможно е този следващ етап на работа да доведе до изготвянето на трети регламент, който понастоящем съществува само под формата на документ за публичната консултация с дата 5.11.2010 г. Заглавията на разделите дават представа за разглежданите въпроси: зависимост на регулаторния капитал от кредитния рейтинг, рейтинги на държавен дълг, засилване на конкуренцията в сектора на кредитния рейтинг, гражданска отговорност на АКР и потенциални конфликти на интереси. Очаква се ЕИСК своевременно да изготви добре обмислено подробно становище относно тези въпроси във вероятния контекст на новия регламент, който беше споменат.

⁽⁵⁾ Кратко съдържание на Регламента от 2009 г. можете да намерите в раздел 3 от становището на ЕИСК относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно агенциите за кредитен рейтинг“, ОВ С 277/25, 17.11.2009, стр. 117.

2.6 Освен това дори хармонизираните на европейско равнище правила дават на държавите членки големи възможности за действие по свое усмотрение и за избор на национални опции. Към това се прибавят и националните „тълкувания“ по време на фазата на транспониране на тези правила.

2.7 Групата Larosiere установи, че Агенциите за кредитен рейтинг показваха, особено що се отнася до сложните деривати, сериозни недостатъци, свързани с използваните от тях методики за оценка, подаването на пълна информация, прозрачността, и очевидните конфликти на интереси ⁽⁶⁾.

2.8 Освен това сме изправени пред истински олигопол, тъй като агенциите, контролиращи близо 90 % от пазара на кредитния рейтинг, са само три: Mody's, Standard & Poor's и Fitch, като почти всичките са американски. Именно те изиграха важна роля за развитието на икономическата и финансова криза, обхващала света. Въпреки че формулата „емитентът плаща“ дава добри резултати, когато става въпрос за държавен или корпоративен дълг, тя създава голям конфликт на интереси при определянето на рейтингите на сложните деривати, като по този начин беше създаден порочен кръг в ущърб на прозрачността на извършените операции.

2.9 Давайки си вид, че нищо не се е случило, същите агенции продължават да дават оценки, които не са непременно обективни. Така например, през април (26.4.2010 г.) Standards & Poor's, въпреки заделените от страна на Съюза 110 милиарда евро за Гърция, свали гръцкия кредитен рейтинг до равнището на този на Азербайджан.

2.10 Едва вследствие на **тези събития и на критиките, отправени от страна на влиятелни европейски лидери относно функционирането на системите за кредитен рейтинг**, Европейският съвет реши да започне гореспоменатата публична консултация, която да включва въпросите, свързани с държавния дълг. Правителствата на някои държави-членки не харесват идеята, че пазарите могат да разкрият грешките и неверните сметки на разточителното управление, въпреки че правителствата са просрочвали плащанията по държавния дълг от незапомнени времена. Предвид гореказаното, това становище се отнася до Регламента от 2009 г.

2.11 В своето съобщение от 2.6.2010 г. ⁽⁷⁾ Комисията отчете какво е направено и какво предстои да се направи (вж. приложените таблици) за създаването на една по-надеждна, по-прозрачна и по-отговорна европейска финансова система в услуга на реалната икономика и на обществото като цяло.

2.12 Оттук произтече искането за упражняване на **централизиран надзор** върху агенциите за кредитен рейтинг, опериращи в ЕС, като отговорността за това се възлага на новата Европейска система за финансов надзор и на трите европейски надзорни органа и обсъждането на свързаните с това основни въпроси се отлага за последваща дата.

⁽⁶⁾ Вж. становище на ЕИСК относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно агенциите за кредитен рейтинг“, ОВ С 277/25, 17.11.2009 г., стр. 117.

⁽⁷⁾ СОМ(2010) 301 окончателен – „Регулиране на финансовите услуги за постигане на устойчиво развитие“.

3. Кратък преглед на измененията на Регламент (ЕО) № 1060/2009

3.1 Предмет, приложно поле и определения (Изменения в дял I)

3.1.1 Както беше споменато, централният и най-значим елемент се отнася до преминаването на надзора от национално на европейско равнище, с предоставянето на Европейския орган за ценни книжа и пазари (ЕОЦКП) на голяма част от **правомощията за контрол** върху регистрираните в Европа агенции и върху опериращите в Европа чуждестранни агенции (европейски филиали).

3.1.2 В член 4 са изброени управителите на **фондове за алтернативни инвестиции**, за да получат същото третиране, както и другите финансови институции на ЕС по отношение на използването на кредитни рейтинги, т.е. ако тези фондове използват кредитни рейтинги, последните трябва да са присъдени от агенция за кредитен рейтинг, която е регистрирана или сертифицирана съгласно разпоредбите на новия регламент.

3.2 Присъждане на кредитни рейтинги, достъп до информация (Изменения в дял II)

3.2.1 Емитентите на структурирани финансови инструменти или свързани с тях трети страни трябва да осигуряват **достъп до информацията** и на агенции, които са конкуренти на наетите от тях агенции, единствено за целите на определяне на кредитния рейтинг, а не за постигане на други цели. Така следва да се избегнат конфликти на интереси от страна на агенциите, на които плаща емитентът, т.е. заявителя на оценката (sic!) (модел „емитентът заплаща“).

3.3 Процедура по регистрация и надзор над дейностите по определяне на кредитен рейтинг (Изменения в дял III)

3.3.1 Създаването на единен надзор на европейско равнище води по необходимост до премахване на съществуващите разпоредби, предвиждащи координация на надзора под формата на колегия (премахване на колегиите) с оглед постигането на по-ефикасен надзор върху агенциите, опериращи на различни територии. Освен това, Европейският орган може да поиска от Комисията да регулира процедурите по регистрация и стандартите, отнасящи се до информацията, която трябва да бъде предоставяна. Органът има право да изисква информация, да извършва разследвания относно евентуални нарушения на регламента, да извършва проверки и т.н.

3.4 Сътрудничество между ЕОЦКП и националните органи (Изменения в дял III)

3.4.1 **Националните органи** запазват контрола си върху използването на кредитните рейтинги от страна на дружествата, предмет на надзор (банки, застрахователни дружества, инвестиционни дружества), споделят информацията си относно агенциите, сътрудничат и оказват помощ на европейския орган.

3.4.2 Европейският орган може да делегира някои свои задачи на националните органи, включително и с оглед на намаляване на разходите. По-конкретно, могат да се делегират следните функции: разследвания и проверки на място, оценка на заявленията за регистрация, евентуални аспекти, свързани с надзора. В тази връзка европейският орган следва да разработи конкретни насоки, като във всеки случай запазва отговорностите си в съответната област.

3.5 Санкции, процедура на комитета (Изменения в дял IV, глава I)

3.5.1 Европейският орган може да поиска от Комисията да **налага санкции** на агенциите за кредитен рейтинг с цел прекратяване на евентуално нарушение посредством публично оповестяване, с което да изисква предоставянето на информация или да инициира разследване на евентуално нарушение. Ако дадена агенция наруши регламента, европейският орган може да я накара да заплати глоба, да поиска временно прекратяване на издаването на нови рейтинги, да изиска агенцията да прекрати нарушението, както и да реши да отмени нейната регистрация.

3.5.2 Процедурите на комитета са приведени в съответствие с Договора от Лисабон.

3.6 Преходни и заключителни разпоредби (Изменения в дял IV, глава II)

3.6.1 След като Европейският орган за надзор върху финансовите пазари започне да изпълнява функциите си, трябва да бъдат прекратени правомощията на националните органи в същата област. Ще трябва да се определят и начините за прехвърляне на документацията и информацията от страна на националните органи.

3.7 ЕИСК е на мнение, че заключенията от неотдавна обществена консултация относно агенциите за кредитен рейтинг, началото на която беше поставено неотдавна от Европейската комисия, са подобни на заключенията, изразени в настоящото становище. ЕИСК си запазва правото евентуално да разгледа по-задълбочено въпросите, повдигнати в рамките на консултацията.

4. Общи бележки

4.1 Новото предложение на Комисията е в правилна посока, що се отнася до преминаването на надзора от национално на европейско равнище – много сложна дейност, която не може да даде задоволителни резултати единствено посредством съвместната дейност на държавите ⁽⁸⁾, както беше предвидено в предишното предложение за регламент. Освен това, то е в правилната посока, указана от доклада „Larosière“ ⁽⁹⁾. Може би законодателният текст е твърде уклончив, тъй като не винаги дава сигурни решения.

⁽⁸⁾ Регламент (ЕО) № 1060/2009 на Европейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 г. относно агенциите за кредитен рейтинг.

⁽⁹⁾ Вж. Становища на Европейския икономически и социален комитет относно следните предложения: „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно пруденциалния надзор на макроравнище върху финансовата система от страна на Общността и за създаване на Европейски комитет за системен риск“, COM(2009) 499 окончателен - 2009/0140 (COD); „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Европейски банков орган“, COM(2009) 501 окончателен - 2009/0142 (COD); „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Европейски орган за застраховане и професионално пенсионно осигуряване“, COM(2009) 502 окончателен - 2009/0143 (COD); „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Европейски орган за ценни книжа и пазари“, COM(2009) 503 окончателен - 2009/0144 (COD). ОВ С 339/08 от 14.12.2010, стр. 34.

4.2 Освен посочените аспекти сегашното предложение не внася големи изменения спрямо предишния регламент (септември 2009 г.) в условията за рейтинговите агенции, що се отнася до правилата, които те трябва да спазват с оглед на регистрацията и впоследствие в своята дейност.

4.3 Най-важният въпрос обаче остава този, свързан с агенциите, опериращи извън Европа, които фактически остават незасегнати от предложените изменения – **за кого се отнася в действителност европейският регламент?** Как да се неутрализират, например, оценките, дадени от Moody's, Standard & Poor's и Fitch, които, въпреки причинените от тях бедствия, все още са най-влиятелните агенции? Достатъчно ли е да се упражнява контрол върху техните европейски филиали, за да се сложи край на световния им олигопол?

4.4 Известно е кои са най-големите агенции, опериращи в международен мащаб: Moody's, Standard & Poor's, Fitch ratings, Dun & Bradstreet, A. M. Best, Egan-Jones Rating Company (всички от САЩ), Dominion Bond Rating (Канада), Baycorp Advantage (Австралия), China Credit Information Credit (Китай), Japan Credit Rating (Япония), Rating Agency Malaysia (Малайзия), NKC Independent Economists (Южна Африка). **А къде е Европа?** Остава фактът, че Европа, която е първата икономическа сила в света, НЯМА нито една агенция за кредитен рейтинг, включително и за оценка на държавния дълг!

4.5 Англо-саксонската група от агенции отразява предишното господство на англо-саксонския капитализъм, което не беше нарушено от двете световни войни и специфичните оперативни въпроси, свързани с азиатските икономики. Учудващо е, че след създаването на общия пазар не се появи нито една европейска агенция, въпреки че Fitch, която е френска агенция, се установи извън Франция. Фактът, че след 1957 г. в ЕС не се появила АКР, оперираща в световен мащаб, може да бъде сравняван със също толкова слабите постижения на ЕС в сектора на високите технологии през същия период. ЕС не създава благоприятни условия за предприемачи в съвременните индустрии. Въпросът за конкуренцията ще бъде разгледан по време на консултацията относно АКР. Въпросът, свързан с липсата на предприемачи, трябва да бъде разгледан.

5. Специфични бележки

5.1 ЕИСК оценява положително създаването на Европейски орган за надзор върху финансовите пазари. Несъмнено предложението представлява положителна крачка напред в правилната посока, като привежда правната рамка в съответствие с възникналите потребности и се опитва да възстанови чувството за доверие и сигурност на пазарите, сред гражданите и предприятията.

Въпреки това предложението все още не е достатъчно за да се постигнат поставените в него цели.

5.2 Следва да се оцени положително и предложението оценката на фондовете за алтернативни инвестиции, ако е необходима, да бъде извършвана от регистрирана или сертифицирана агенция.

5.3 При сегашното предложение обаче е по-трудно да се направи прозрачен, обективен и конкурентоспособен моделът „емитентът заплаща“, тъй като в системата се запазва конфликтът на интереси. На агенциите, намиращи се в такава ситуация, би трябвало да се забрани да правят оценки, отнасящи се до техни членове. Фактът, че е поставено началото на процес на сближаване на правилата на международно равнище, както например в САЩ, Япония и др. е положителен.

5.4 ЕИСК оценява положително, включително поради намалението на разходите, предложението някои от функциите да бъдат делегирани на националните органи, но при условие че всичко това бъде съпроводено с точно поделение на отговорностите между европейските и националните органи. Важни са, по-конкретно, спазването на ангажиментите и решимостта при осъществяване на мерките във връзка с точността на информацията, регистрацията и проверките на място.

5.5 ЕИСК оценява положително въвеждането на принципа за санкции спрямо неотговарящи на изискванията или неспазващи регламента агенции.

5.6 Тъй като тук нямаме работа с „новаци“, истинският проблем пред политиките се състои не само в намирането на точни и силно възпиращи разпоредби, а по-скоро в тяхното спазване. В тази връзка трябва да се предвидят **санкции и за ръководството** и управителите на европейския и международен орган за надзор върху пазарите, в случай че се установи неизпълнение на служебните им задължения, тъй като тяхното бездействие нанася щети както на банките и на здравите финанси, така и на икономиката, на предприятията и на гражданите, и прави единствено голяма услуга на спекулата и всички, които стоят зад нея. Най-малкото те следва да заплатят лично цената за проявената недобросъвестност. Трудно е да съществува „етика“, за която толкова много се говори в този смутен период, без да се носи отговорност и, следователно, без да има санкции.

5.7 Освен това, частта относно въпросите, възникващи на международно равнище, изглежда не напълно целесъобразна. Също така следва да се разгледат по-добре въпросите, свързани с потребителите на финансови продукти – предприятията и преди всичко гражданите.

Брюксел, 8 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

С Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за Регламент (ЕС) № .../... на Европейския парламент и на Съвета относно одобряването на селскостопански или горски превозни средства“

COM(2010) 395 окончателен — 2010/0212 (COD)

(2011/C 54/13)

Главен докладчик: **г-н JIROVEC**

На 7 септември 2010 г. Съветът реши, в съответствие с член 114 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно:

„Предложение за Регламент (ЕС) № .../... на Европейския парламент и на Съвета относно одобряването на селскостопански или горски превозни средства“

COM(2010) 395 окончателен – 2010/0212 (COD).

На 14 септември 2010 г. Бюрото на Комитета възложи на специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“ да подготви работата на Комитета по този въпрос.

Предвид неотложния характер на работата, на 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г. (заседание от 9 декември), Европейският икономически и социален комитет определи, съгласно член 57 от Правилника за дейността, г-н Jirovec за главен докладчик и прие настоящото становище със 142 гласа „за“, 2 гласа „против“ и 9 гласа „въздържал се“,

1. Въведение и съдържание на предложението

1.1 С предложението за регламент се цели определяне на хармонизирани правила за производството на селскостопански и горски превозни средства. Съществуващото законодателство ще бъде заменено, за да бъде приведено в съответствие с принципите на по-добро регулиране и опростяване. С предложението се допринася за конкурентоспособността на отрасъла и за функционирането на вътрешния пазар.

1.2 В съответствие с препоръката от доклада CARS 21, с предложението се опростява значително законодателството относно типовото одобрение чрез замяна на 24 базови директиви (и около 35 свързани с тях директиви за изменение) в областта на техническите изисквания по отношение на селскостопанските и горските превозни средства с един регламент на Европейския парламент и на Съвета.

1.3 Комитетът счита, че кодифицирането на всички съществуващи текстове в един единствен регламент би било много полезно. Предложеното кодифициране включва гаранция, че с него няма да бъдат въвеждани значителни промени и че то ще служи единствено за целите на ясното и прозрачно представяне на законодателството на ЕС. Комитетът подкрепя напълно тази цел и приветства предложението в светлината на тази гаранция.

2. Бележки

2.1 Процедурата за типово одобрение изисква време и ЕИСК изразява загриженост, че това би забавило внедряването на нови машини, което би имало катастрофални последици за малките

производители. Затова новият регламент трябва да бъде достатъчно гъвкав, за да позволява непрекъснато развитие на съществуващите машини и да разрешава внедряването на нови видове машини.

2.2 За някои видове трактори, предназначени само за работа в условия без пътища, следва да се разгледат изключения от разпоредбите, свързани с движението по пътищата. Този проблем е особено актуален по отношение на превозните средства със специално предназначение.

2.3 ЕИСК счита също, че всички разпоредби следва да се основават на повече скоростни класове, а не само на представените два. С технологичното подобряване на стабилността и спирачната сила на тракторите ще се увеличава скоростта на бързите трактори за движение по пътищата. Следва да бъдат създадени възможности за по-бавните превозни средства, които попадат в категорията „селскостопански или горски“. ЕИСК счита, че предложеният регламент би попречил на развитието на по-малките трактори чрез повишаване на ненужните разходи за привеждане в съответствие, като същевременно не признава промените, които следва да се направят по отношение на превозните средства с максимална скорост до 65 км/ч и възможност за увеличаване на скоростта в бъдеще.

2.4 ЕИСК би желал също така Комисията да разгледа страничните въпроси, свързани с движението на селскостопански или горски превозни средства по пътищата. По-конкретно, ЕИСК би насърчил приемането на европейски стандарти за свидетелствата за правоуправление, техническите прегледи на превозните средства и движението им по пътищата. Това би помогнало да се гарантират общи правила и разпоредби, уреждащи ползването на трактори навсякъде в Европа, вместо настоящите различни национални правила.

2.5 ЕИСК препоръчва производителите да могат да изпълняват изискванията за влизане в сила на регламента, включително техническите. За случаите, в които това не е така, следва да има подходящи извънредни и предходни разпоредби.

2.6 ЕИСК счита, че би било полезно по отношение на член 8 „Изисквания по отношение на охраната на труда“ по-нататъшни разпоредби да не се въвеждат чрез бъдеща директива за типово одобрение, а чрез Директива 2006/42/ЕО относно машините.

Брюксел, 9 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно извънборсовите деривати, централните контрагенти и регистрите на трансакции“

COM(2010) 484 окончателен — 2010/0250 (COD)

(2011/C 54/14)

Главен докладчик: г-н **Edgardo Maria Iozia**

Съветът на 13 октомври 2010 г. и Европейският парламент на 7 октомври 2010 г. решиха, в съответствие с член 114 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно

„Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно извънборсовите деривати, централните контрагенти и регистрите на трансакции“

COM(2010) 484 окончателен – 2010/0250 (COD).

На 20 октомври 2010 г. Бюрото на Европейския икономически и социален комитет възложи на специализирана секция „Единен пазар, производство и потребление“ да подготви работата на Комитета по този въпрос.

Предвид неотложното естество на работата, на 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г. (заседание от 8 декември) Европейският икономически и социален комитет определи г-н Iozia за главен докладчик и прие настоящото становище със 144 гласа „за“, 4 гласа „против“ и 6 гласа „въздържал се“.

1. Бележки и препоръки

1.1 Според Банката за международни разплащания (БМР) в края на 2009 г. номиналната стойност на дериватите е възлизала на около 615 трилиона щатски долара (615 000 000 000 000 USD), над 10 пъти световния БВП. Приходите на банките за 2010 г. от тези деривати би трябвало да достигнат 150 милиарда долара. 40 % от този оборот се получава от извънборсовите пазари. Според неотдавнашно проучване на голяма световна банкова група реформите на тези извънборсови пазари, които ще бъдат извършени в Европа и Америка, ще доведат до намаляване на приходите с най-малко петнадесет милиарда долара.

1.2 ЕИСК приветства предложението за регламент относно дериватите, извънборсовите пазари, централните контрагенти и регистрите на трансакции и изразява съгласие с твърденията на комисар Barnier: „Финансовите пазари не могат да си позволят да бъдат територии от Дивия запад. Извънборсовите деривати се отразяват силно на реалната икономика, от ипотечните кредити до хранителните продукти. Липсата на регулаторна рамка за извънборсовите деривати допринесе за финансовата криза и тежките последици, които всички продължаваме да понасяме“.

1.3 Изборът да се използва регламент за кодифициране на тази област е подходящ и отговаря на изискването за въвеждане на общи и еднакви задължения за всички оператори в сектора.

1.4 ЕИСК изразява съгласие с предложението на Комисията стандартните деривати да се търгуват чрез централни контрагенти (ЦК) и да се гарантира, че ЦК, които ще поемат нарастващите рискове, ще бъдат обект на еднообразни пруденциални стандарти. Освен това тази идея вече се съдържа в предходно становище на ЕИСК: „Извънборсовият пазар не би трябвало да е отворен за двустранна търговия, а да работи единствено чрез търговия с централен контрагент, който, следейки общото равнище на риска, може

да ограничи достъпа до трансакции за страните, които са прекалено силно изложени на риск. Търговията би трябвало да се осъществява чрез една единствена платформа или най-много чрез определен набор от платформи, като по този начин бъде подобрена прозрачността на пазарите“.

1.5 ЕИСК дава силно положителна оценка на решението да се предостави на националните власти, в сътрудничество с ЕОЦКП, отговорността да извършват надзор на пазара на извънборсови деривати (договори за деривати, които не се търгуват на регулиран пазар), да идентифицират различните типове деривати, които трябва да се търгуват централно, да предоставят, отменят или изменят разрешението, предоставено на ЦК, и да играят подобна роля по отношение на регистрите на трансакции.

1.6 ЕИСК смята за абсолютно необходимо да се засили сътрудничеството между ЕОЦКП и националните органи, които със сигурност ще бъдат призовани да допринесат със своя опит и познание на местните пазари и ще трябва да улеснят процеса на постепенно увеличаване на оперативната съвместимост на ЦК чрез оценка на тяхното равнище на компетентност, на вътрешната им организация и способност за посрещане на риск. За момента се оценява като подходящ изборът да се ограничи оперативната съвместимост на финансови инструменти до инструментите, търгувани на спот пазара.

1.7 С предложението за регламент на практика се прилагат препоръките на Съвета за финансова стабилност за разширяване на услугите, предоставяни от ЦК до стандартизираните договори за извънборсови деривати. Г-20 изтъкна, че до края на 2012 г. тези договори следва да се търгуват на борси или електронни платформи за търговия, а техният клиринг да се извършва чрез централни контрагенти (ЦК). Освен това договорите за извънборсови деривати следва да се вписват в регистри на трансакции (*trade repositories*).

1.8 В международен план, през февруари 2010 г. съвместна работна група между CPSS-IOSCO (Съответно Комитетът по платежните и сепълмент системи (*Committee on Payment and Settlement Systems*) и Международната организация на комисиите за ценни книжа (*International Organisation of Securities Commissions*) постави началото на общ преглед на стандартите за пазарната инфраструктура: платежни системи, системи за сепълмент на ценни книжа и централни контрагенти. Целта е да се пристъпи към осъвременяване на настоящите принципи/препоръки и към тяхното укрепване предвид поуките от неотдавнашната финансова криза. Първи важен резултат беше получен с публикуването през май 2010 г. на „Съображения за регистрите на транзакции на пазарите на извънборсови деривати“ (*Considerations for trade repositories in OTC derivatives market*). По отношение на ролята на ЦК обаче, още през март 2004 г. Техническият комитет отпрати полезни препоръки, на които за съжаление не беше обърнато внимание.

1.9 В предложението на Комисията не се споменава никакво конкретно правило по отношение на суаповете за кредитно неизпълнение (*credit default swaps – CDS*). ЕИСК изразява желание в кратък срок да се приеме и законодателство относно суаповете за кредитно неизпълнение, които, заедно с късите продажби (*short selling*), от 1 юли 2012 г. ще подлежат на ограничения, докато за дериватите това ще се извърши до края на 2012 г.

1.10 През октомври 2009 г. Комисията публикува съобщение относно бъдещите действия за регулиране на пазара на деривати. Целта е да се повиши прозрачността, да се намалят оперативните рискове посредством стандартизиране, да се развият пазарите на стандартизираните договори, като се промени, доколкото е нужно, директивата относно пазарите на финансови инструменти.

1.11 ЕИСК е убеден, че предложените мерки ще повишат прозрачността на пазарите с помощта на все по-важната роля на регистрите на транзакции, че ще намалят кредитния риск от контрагента благодарение на постепенното увеличаване на операциите, които ще се регулират посредством ЦК, които от своя страна ще бъдат подложени на по-стриктни правила по отношение на управлението, вътрешната организация и изискванията за капитал, и че ще намалят оперативния риск посредством използването на електронни процедури за валидиране на условията на договорите за извънборсови деривати.

1.12 ЕИСК изразява съгласие както с предложението за централни контрагенти, така и с ограниченията, наложени на късите продажби. Налагането на прозрачност при транзакциите, поемането на отговорност от страна на операторите и контрагентите и избягването на крайните спекулативни действия са необходими цели, които Комисията ефикасно преследва, като предлага мерки, чрез които да се попълни, поне частично, липсата на регулиране, допринесла за финансовата криза.

1.13 Въпреки това ЕИСК отбелязва, че съществуват рискове, които не бива да се подценяват. Те са свързани например с прекалено силното акцентирание върху ползите, които ЦК могат да предложат на пазарите на CDS в краткосрочен план. Конкурентният характер на различните ЦК в клиринга и във фрагментирането на целия процес е друг фактор, който не бива да се подценява, като това се отнася и за риска да бъде намалена гамата от налични инструменти и да бъдат увеличени разходите по сделките, свързани с финансовите активи.

1.13.1 За да се реагира ефективно на подобни рискове, следва да бъдат разглеждани задълбочено преди всичко въпросите, свързани с оперативната съвместимост на ЦК, поверителността на обмена на данни, концентрирането на събирането на данни и задълженията за докладване в централните контрагенти и включването на клиентите в управлението на ЦК.

1.14 ЕИСК препоръчва на европейските институции:

- да приемат в кратък срок регламента относно пазарите на извънборсови деривати, с който се цели да се възвърне доверието и спокойствието на пазарите и да се защитят вложителите;
- да допълнят новото законодателство в сферата на дериватите във вида, посочен от Комисията;
- да извършат необходимите действия за ускоряване на допълването на цялата институционална и нормативна архитектура – процес, който е свързан с реформата на регулирането на финансовите пазари.

2. Предложението на Комисията

2.1 Г-20 многократно е повтаряла ангажимента си за ускоряване на приемането на решителни мерки за подобряване на прозрачността и за решаване на въпроса, свързан с осъдното внимание, което законодателството отделя на извънборсовите деривати.

2.2 Предложението за регламент се позовава на многобройните мерки, препоръчани в резолюцията на Европейския парламент от 15 юни 2010 г. („Пазари на деривати: бъдещи действия“) и е съгласувано с наскоро приетия в САЩ закон относно извънборсовите деривати, т.нар. „Frank-Dodd Act“.

2.3 По отношение на клиринга, отчетността и намаляването на риска от извънборсовите деривати, клирингът посредством ЦК се предвижда единствено за стандартизираните извънборсови договори. Следователно, за да се гарантира, че възможно най-голям брой деривати отново ще бъдат пуснати на пазара с механизма за задължителен клиринг, в регламента са предвидени два подхода за определяне на това кои договори трябва да подлежат на клиринг.

2.4 Първият подход, наречен „възходящ подход“, предвижда компетентният орган да разреши на ЦК да взема решения относно клиринга на определени видове договори. Вследствие на това решение същият този компетентен орган ще бъде задължен да информира ЕОЦКП, който ще може да реши дали подобно задължение за клиринг ще се прилага към всички аналогични договори в ЕС.

2.5 Вторият подход, наречен „низходящ подход“, позволява да се определят договорите, към които не е приложен клиринг от ЦК. Според този подход ЕОЦКП, заедно с Европейския съвет за системен риск (ЕССР), ще идентифицира договорите, които могат да бъдат потенциален обект на задължението за клиринг. Контрагентите, за които се прилага задължението за клиринг, трябва да прибягнат до ЦК.

2.6 По принцип регламентът няма да се прилага за нефинансови (корпоративни) контрагенти, освен ако техните позиции в извънборсови деривати не достигнат до определен праг и бъдат сметени за системно значими.

2.7 С регламента се установява процес, позволяващ да се идентифицират нефинансовите институции със значителни позиции в извънборсови деривати и да им се наложат специфични задължения. Този процес се основа на определянето на два прага: а) информационен праг и б) клирингов праг.

2.8 Следователно регламентът изисква използването на електронни средства и наличието на процедури за *управление на риска*. Накрая, финансовите и нефинансовите контрагенти, надхвърлили клиринговия праг, трябва да отчитат характеристиките на всеки договор за дериват, който са сключили, и всяко негово изменение в регистриран регистър на транзакции.

3. Изисквания към ЦК

3.1 ЦК трябва да поемат допълнителни рискове, поради което регламентът налага предвид сигурността те да бъдат обект на строги организационни и пруденциални изисквания (правила за вътрешно управление, завишени изисквания по отношение на капитала и др.).

3.2 Един ЦК трябва да разполага с надеждни правила за управление, които да отчитат всеки потенциален конфликт на интереси между собствениците, управителните органи, клиринговите членове и непреките участници. Ролята на независимите членове на ръководния съвет е изключително важна. На второ място, за да получи разрешение за осъществяване на дейност, ЦК трябва да разполага с минимален капитал. В регламента ще се изисква ЦК да имат взаимен гаранционен фонд, който ще се финансира с вноски на членовете.

4. Регистрация и надзор на регистри на транзакции

4.1 В регламента се постановява изискване за отчитане на транзакциите на извънборсови деривати, целящо повишаване на прозрачността на този пазар, като информацията за тях трябва да се отчита в регистрите на транзакции. Регистрите на транзакции ще се регистрират в ЕОЦКП, който ще осъществява надзор над тях.

4.2 В регламента се съдържат и разпоредби, с които се гарантира, че регистрите на транзакции спазват набор от стандарти. Те са разработени с цел да се гарантира, че информацията, съхранявана от регистрите на транзакции за регулаторни цели, е надеждна, сигурна и защитена. По-специално, регистрите на транзакции ще трябва да спазват организационни и операционни изисквания, които осигуряват целесъобразна защита на данните.

5. Бележки на ЕИСК

5.1 Инфраструктурата на пазарите на ценни книжа показва съществени недостатъци по отношение на управлението на кредитния риск от контрагента и на прозрачността на транзакциите, осъществявани на пазара на извънборсови деривати, по-специално този на суаповете за кредитно неизпълнение (*credit default swaps* – CDS), сочени като виновни за „Голямата рецесия“.

5.2 Тези „нетипични“ договори допринесоха за намаляване на усета за риска и за разпространение на настоящата криза, като засегнаха сериозно институциите емитенти, а оттам и крайните вложители. Накрая, що се отнася до емитентите, спекулацията на банките, които продаваха „голи“ CDS, т.е. без базовия инструмент, доведе до увеличаване на лихвените проценти, а следователно и на финансовите тежести, плащани от емитентите, което причини и техния фалит.

5.3 Поради тези причини CDS бяха определени като „оловни парашути“ или иначе казано като потенциална опасност с фатален изход за световната финансова система. Единственото конкретно прието решение беше да не се позволява на финансовите институции да фалират посредством рекапитализация с публични средства, т.е. национализация. Тази мярка доведе просто до неизбежното увеличаване на държавния дълг и по този начин измести проблема и риска от банката към съответната държава, като в еврозоната това причини тежки сътресения на валутните пазари и накара всички страни да предприемат сурови ограничителни мерки, които допринесоха за забавяне на слабо икономическо възстановяване.

5.4 В САЩ *Depository Trust & Clearing Corporation* (DTCC) създаде специално дружество (*The Warehouse Trust Company LLC*), оторизирано да работи като система за регистрация на договорите (регистър на транзакциите) за CDS. Администрацията започна законодателна реформа на търговията с деривати CDS, с която се предвижда задължението да се използват централни контрагенти за стандартизираните договори, а търговията да се насочи към регулирани пазари или организирани платформи.

5.5 В Европа Европейската комисия понастоящем работи върху законодателно предложение (Законодателство относно европейската пазарна инфраструктура), чиято цел е да увеличи прозрачността и стабилността на пазара на извънборсови деривати. Предвидените действия съответстват на американското предложение, тъй като целят (и това е особено важно) да се избегне регулаторен арбитраж.

5.6 ЕИСК би желал да предупреди и за някои рискове във връзка с предложените мерки по отношение на пазара на деривати. В действителност за краха на финансовите пазари не бяха виновни единствено дериватите и липсата на централни контрагенти или на забрана за къси продажби.

5.7 От осемдесетте години насам на финансовите пазари се разпространяват все по-сложни деривати, които повишиха тяхната ефективност, като ги приближиха до идеала за пълнота на пазара, така както е описан в икономическата теория. Следователно се увеличи и сложността на регулаторната, контролната и надзорната дейност, като всички обсъждани пакети от реформи бяха насочени към постигането на по-голям контрол върху пазарите, което често пъти водеше до намаляване на пазарната ефективност.

5.8 В колкото по-голяма степен цената (възвръщаемостта) на ценните книжа съответства на предоставената информация, толкова по-ефективен е един пазар. Следователно, за да се увеличи неговата ефективност, би трябвало да се насърчи разпространението на информацията, за да може тя да бъде отчетена възможно най-бързо в цената на ценните книжа. Важно е да се знае какви компромиси трябва да се направят по отношение на ефективността.

5.9 Преди всичко мерките, насочени към намаляване на гамата от налични финансови инструменти, например ограничаването на т.нар. „голи“ CDS или на късите продажби, биха могли да не увеличат ефективността на пазарите. В действителност ограничаването на наличните инструменти намалява способността на пазарите да поемат и разпространяват информацията, с която разполагат операторите.

5.10 Със сигурност може да се спори относно полезността на „голите“ CDS, относно това каква допълнителна информация дават те в сравнение с други инструменти и доколко влияят на разходите по финансирането. Забраняването им обаче не би довело до голямо повишаване на ефективността. Ограничаването на възможностите за къси продажби намалява ликвидността на системата, а оттам и способността за незабавно реагиране при предоставянето на нова информация. Освен това ограничаването на транзакциите с извънборсови ценни книжа чрез задължаване на операторите да търгуват всички деривати на регулирани пазари и чрез използване на клирингови къщи може да има двоен ефект.

5.11 От една страна, това би допринесло пазарът да стане по-прозрачен (например, би било по-лесно да се наблюдава количеството и равнището на риска на ценните книжа, които операторите притежават) и би позволило да бъдат ограничени, поне частично, евентуалните източници на нестабилност. Въпреки това в ситуация на финансово напрежение прозрачността може би не е достатъчна сама по себе си. Предложението на Комисията предоставя на националните регулаторни органи ясни правомощия при изключителни ситуации да ограничават или премахват „временно“ забраната за къси продажби на всякакви финансови инструменти, като действат в координация с ЕОЦКП, който при всички положения ще има възможност да се намеси пряко при две условия: ако има заплаха за нормалното функциониране на пазарите и за тяхната цялост или ако националните регулаторни органи не са предприели мерки или предприетите мерки не са достатъчни.

5.12 От друга страна обаче, отново се рискува да бъде намалена гамата от налични инструменти и да бъдат увеличени разходите по сделките, свързани с финансовите активи. Пазарът на фючърсни инструменти е силно стандартизиран и регулиран (тъй като е важно да се наблюдават цените на търгуваните ценни книжа), докато пазарът на форуърдни инструменти (които концептуално са подобни на фючърсните) е адаптиран към нуждите на контрагентите и позволява на операторите да структурират своите печалби и загуби по гъвкав начин. Тези ценни книжа не са много стандартизирани и би било трудно да се впишат в контекста на традиционния регулиран пазар, без да се ограничават алтернативите, между които операторите могат да избират.

5.13 ЦК се считат за инструмента, „рецептата“ за управление на системния риск така, че извънборсовите пазари да станат по ефективни и прозрачни. ЦК със сигурност представляват важен фактор за подобряването на равнищата на риск и ефективност на пазарите, както и съществен елемент от инфраструктурата на пазара на деривати, търгувани на борсата. Ето защо е логично да се смята, че ЦК

ще допринесат и за развитието на извънборсовите пазари. Много институции и политици обаче акцентират прекалено силно върху ползите, които ЦК могат да предложат на пазарите на CDS в краткосрочен план.

5.14 В действителност ЦК не могат да се считат за решение на въпроса за кредитния риск от контрагента и е възможно да не успеят да увеличат ефективността на пазара, предвид състоянието в което се намира понастоящем. В настоящата рамка, в която съществуват множество ЦК във всеки регион, различаващи се в зависимост от това дали става въпрос за кредитни деривати или за лихвени суапове (*interest rate swaps* – IRS), възможността да се използват обезпеченията по ефективен начин и да се намали рискът от контрагента е ограничена. ЦК може да компенсира експозицията на многостранна основа, но само за дадения регион, за контрагентите или за съответния вид деривати, с които търгува. Това означава, че не може да се извърши клиринг между позициите на CDS и тези на IRS.

5.15 Двустранният клиринг на експозициите на множество видове извънборсови деривати с един единствен контрагент извън ЦК може да доведе до по-ефективно използване на обезпеченията. Следва да се има предвид също така, че дериватите винаги ще бъдат иновационни инструменти, изготвени по мярка, и че ще има голям брой договори, които не са подходящи за клиринг. Тези позиции ще трябва да бъдат изравнени, като се отчита кредитният риск, посредством адекватен процес на управление на обезпеченията, който обаче не включва ЦК.

5.16 ЦК допринасят за добавянето на стойност, както и за поделянето и изолирането на риска, свързан с даден оператор. ЕИСК изразява съгласие с тази позиция. Тяхната популярност ще повиши и ще ускори узряването и прозрачността на пазара, от което в бъдеще ще последва едно желано разширяване на извънборсовите дейности.

5.17 ЦК обаче са само един от елементите на една солидна инфраструктура за управление на риска. Кредитният риск от контрагента няма да бъде премахнат, а двустранният риск ще трябва да продължи да бъде отчитан при външните за ЦК позиции.

5.18 Накрая, към това се добавя фактът, че има множество дружества, които не инвестират в системите за управление на риска, свързан с техния портфейл от деривати. Вероятно тези дружества и напред ще очакват да бъдат спасени, дори когато тяхното управление на риска е абсолютно нецелесъобразно.

Брюксел, 8 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно правото на информация в наказателните производства“

COM(2010) 392 окончателен — 2010/0215 (COD)

(2011/C 54/15)

Главен докладчик: **г-н PEZZINI**

На 29 септември 2010 г. Съветът реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно

„Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета относно правото на информация в наказателните производства“

COM(2010) 392 окончателен – 2010/0215 (COD).

На 20 октомври 2010 г. Бюрото на Комитета възложи на специализирана секция „Заетост, социални въпроси и гражданство“ да подготви работата на Комитета по този въпрос.

Предвид неотложното естество на работата, на 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г. (заседание от 8 декември 2010 г.), Европейският икономически и социален комитет определи г-н Pezzini за главен докладчик и прие настоящото становище със 161 гласа „за“, 0 гласа „против“ и 3 гласа „въздържал се“.

1. Заключение и препоръки

1.1 ЕИСК одобрява извършената от Комисията работа, насочена към създаване на цялостен законодателен пакет, с цел да се гарантира общ набор от процесуални права в наказателните производства в държавите-членки.

1.2 Правото на редовно предоставяна и точна информация е част от правната традиция на Съюза и поради пътуванията в ЕС на гражданите на държавите-членки то се превръща във все по-важно.

1.3 Все повече граждани на страни, които не са членки на ЕС, влизат в Съюза и също трябва да могат да установят, от една страна, правната култура на Съюза, а от друга, яснотата на процедурите, показващи уважение към човека, дори и той да е субект на наказателно производство.

1.4 ЕИСК счита, че сближаването на националните законодателства, което стои в основата на директивата, трябва да се превърне в крайъгълен камък на съдебното сътрудничество, включително и с цел да се изтъкне „Хартата на основните права“, която беше включена в Договора за ЕС (ДФЕС и ДЕС).

1.5 Според ЕИСК защитата на основните права на лицата посредством общи и одобрени от всички процедури безспорно представлява силен елемент на сближаване и укрепване на свободното движение в ЕС.

2. Общи бележки

2.1 За да се гарантира основното право на „справедлив“ наказателен процес, отговарящ на принципите на правовата държава, ЕС поде специфично действие, насочено към засилване на процесуалните права на заподозрените лица или на обвиняемите в рамките на наказателното производство.

2.2 Действието изразява също така и укрепване на правата, свързани със защитата. Това съвместно действие следва да се разглежда много сериозно, особено с цел повишаване на доверието в европейското пространство на правосъдие, както и превръщането в действащ на принципа на взаимното признаване на съдебните решения.

2.3 Наистина, в резултат на премахването на вътрешните граници и все по-честото упражняване на правото на свободно движение и пребиваване все повече лица са субекти на наказателни производства в държава-членка, различна от държавата-членка, в която са установени.

2.4 С Резолюция 2009/C295/01 на Съвета от 30 ноември 2009 г., в която се припомнят:

- заключенията на Европейския съвет в Tampere от 1999 г.;
- Програмата от Хага от 2004 г.;
- Стокхолмската програма от декември 2009 г. за периода 2010-2014 г.,

се предлага, най-общо, гарантирането, на последователни етапи, на пълното прилагане и последователното зачитане на „правото на справедлив процес“.

2.4.1 Това се извършва съгласно принципа, изрично посочен в член 6 на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи, който е възприет като обща основа за защита на правата на заподозрените лица или на обвиняемите в рамките на наказателното производство.

2.5 Освен това правото на справедлив процес и правото на защита са установени с член 47 и член 48 от Хартата за основните права на Европейския съюз ⁽¹⁾

2.6 По-специално в пътната карта от шест точки, приета с вече споменатата резолюция на Съвета, като приоритетни са посочени следните мерки:

- Мярка А: предвид факта, че за да се ползва в пълна степен правото на защита то трябва да се познава, се установява правото на заподозряно лице или обвиняем, който не говори или не разбира езика, на който се води производството, да се предоставя устен преводач и писмен превод на основните процесуални документи ⁽²⁾;
- Мярка Б: посочва се, че лице, заподозряно или обвиняемо в извършване на престъпление, следва да получи устно или в писмен вид информация за своите основни права, посредством „декларация за правата“ (*Letter of Rights*). Освен това се установява правото заподозряното лице да получи своевременно информация за характера и основанията на повдигнатото срещу него обвинение и в подходящ момент – информацията, необходима за подготовката на защитата.

3. Съдържание на предложението

3.1 На 27 юли 2010 г. съгласно мандата, получен с посочената резолюция на Съвета, Комисията изготви предложението за директива СОМ(2010) 392 окончателен относно „правото на информация в наказателните производства“.

3.2 С предложението за директива се цели точно прилагане на мярка Б от споменатата пътна карта чрез въвеждането на общи минимални стандарти относно правото на информация в наказателните производства на територията на ЕС.

(1) **Член 5, параграф 2** (право на свобода и сигурност) от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи (ЕКПЧ) гласи, че „на всяко арестувано лице трябва незабавно да бъдат съобщени на разбираем за него език основанията за арестуването му и всички обвинения, които му се предявяват“.

В следващия **член 6, параграф 3** (право на справедлив съдебен процес) се посочва, че „Всяко лице, обвинено в извършване на престъпление, има минимум следните права: а) да бъде незабавно и в подробности информирано за характера и причините за обвинението срещу него на разбираем за него език; б) да има достатъчно време и възможности за подготовка на своята защита; в) да ползва безплатно услугите на преводач, ако не разбира или не говори езика, използван в съда.“

Същите гаранции за справедлив съдебен процес са ясно установени с **член 111** на италианската Конституция, както се посочва в Конституционния закон № 2/1999 г.

(2) Директива 2010/64, публикувана в ОВ L 280 от 26 октомври 2010 г., влязла в сила на 20 октомври 2010 г.

3.3 Вследствие на това законодателството възлага на прокуратурата задължението не само тя да предостави на заподозряното лице необходимата информация, но също и да положи необходимите усилия тази информация действително да бъде предоставена на вниманието на защитата.

3.4 Между другото, тези положителни и разумни мерки би трябвало на практика да доведат до намаляване на сроковете и разходите за правосъдието, благодарение на избягването на съдебни грешки и намаляването на броя на обжалванията.

3.5 Следователно по този начин би могло да се отбележи един вид положително „компенсиране“ на допълнителните, макар и ограничени, икономически тежести, до което несъмнено ще се стигне при въвеждането и конкретното прилагане на мерките за информиране.

4. Специфични бележки

4.1 Съображение (18): Изразът „Информацията относно правата следва да се предостави ... своевременно при започването на наказателното производство“ може да изглежда противоречив, затова би било полезно да се конкретизира точният момент, в който трябва да се предостави устната или писмена информация относно обвинението.

4.2 Съображение (19): В първото изречение изразът „информацията относно процесуалните ил права от непосредствено значение“ изглежда неопределен, поради което би било целесъобразно да се уточнят по-добре характерът и обхватът на съответните процесуални права, които са от значение, с цел, по-специално, да се гарантира ефективността на защитата.

4.3 Съображение (21): В последното изречение изразът „когато излага на сериозен риск ... вътрешната сигурност на държавата-членка“ може да изглежда сам по себе си неясен. Същевременно прилагателното „сериозен“ би трябвало да се разглежда като неотменен елемент, за да се избегне възможността държавите-членки да използват гарантирането на „вътрешна сигурност“ като претекст за извършване на преценка от „политически“ характер.

4.4 Съображение (22): с оглед на прозрачността обхватът на израза „механизъм за проверка дали заподозряното лице“ би могъл да бъде по-добре уточнен като след „механизъм за проверка“ се добави „посредством официален акт“.

4.5 Член 3, параграф 1: полезно би било думата „своевременно“ да се замени с израза „още от първия акт в рамките на производството“.

4.6 Член 3, параграф 2, последно тире: изразът „правото на своевременно явяване“ следва да се замени с израза „правото на възможно най-бързо явяване“, съгласно формулировката, възприета в член 5, параграф 3 от ЕКПЧ (Бел. пр.: в превода на български език на ЕКПЧ влезло „възможно най-бързо“ отново е употребена думата „своевременно“, затова тук предаваме идеята на докладчика).

4.7 Член 4, параграф 1: думата „своевременно“ би могла успешно да се замени с „още от първия акт в рамките на производството“.

4.8 Член 6: предвид факта, че директивата се отнася за правото на информация относно обвинението не само по време на съдебния процес, но и във фазата на досъдебното производство, в разпоредбата би трябвало да се уточни, че информацията относно обвинението следва да се предоставя и по отношение на актовете на криминалната полиция, поне в случаите на делегиране от страна на съдебните органи и когато първоначалното обвинение е предявено.

4.9 Член 6, параграф 1 следва да се редактира по следния начин: „Държавите-членки осигуряват на всяко заподозряно лице или обвиняем достатъчно информация относно обвинението и мотивите за него, за да се гарантира справедливостта на наказателното производство“ – така ще бъде възприета идеята на ЕКПЧ (член 6, параграф 3, буква а)), в която изрично се споменават **причините за обвинението**.

4.10 Член 6, параграф 2: думата „своевременно“ следва да се замени с „възможно най-бързо“, за да бъде възприета идеята на ЕКПЧ, по чието тълкуване вече има достатъчно съдебна практика.

4.11 Член 6, параграф 3, буква а): Вместо „... на обстоятелствата, при които **е извършено** престъплението“ трябва да се каже „... на обстоятелствата, при които **е извършено предполагаемото** престъпление“, тъй като към момента на предявяване на обвинението не е установено дали едно престъпление е извършено в действителност. Подобно заключение е възможно единствено след произнасяне на присъдата.

4.12 Член 6, параграф 3, буква а): изразът „*включително времето, мястото и степента на участие*“ би станал по-ясен, ако думата „степен“ се замени с „*действителната роля*“.

4.13 Член 6, параграф 3: добавят се три нови подточки със следното съдържание:

- „в) размера на наказанието, приложимо към гореописаното престъпление;
- г) срокове и средства за защита и инструменти за доказване;
- д) относителна стойност на евентуалното признаване на фактите.“

4.14 Член 7, параграф 2: Въвеждането на *тайна*, въз основа на която може да бъде отказан достъпът до определени документи след приключване на разследването, би трябвало да попречи на предоставянето на прекалено големи права за преценка на съдебните органи, като се има предвид, че по принцип след приключване на разследването процедурните актове стават достъпни.

4.15 Член 7, параграф 3: Във всички езикови версии на директивата следва да се запази позоваването на „*предварителното производство*“, като се избягва изразът „*подготвителен етап*“ („*fase istruttoria*“) предвид факта, че в много съдебни системи тази фаза вече не съществува.

Брюксел, 8 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 2001/18/ЕО по отношение на възможността на държавите-членки да ограничават или забраняват отглеждането на ГМО на своя територия“

COM(2010) 375 окончателен — 2010/0208 (COD)

(2011/C 54/16)

Докладчик: **г-н Gerfried GRUBER**

На 7 септември 2010 г. Европейският парламент и на 10 септември 2010 г. Съветът решиха, в съответствие с член 114 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултират с Европейския икономически и социален комитет относно

„Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива 2001/18/ЕО по отношение на възможността на държавите-членки да ограничават или забраняват отглеждането на ГМО на своя територия“

COM(2010) 375 окончателен – 2010/0208 (COD).

Специализирана секция „Земеделие, развитие на селските райони, околна среда“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 17 ноември 2010 г.

На 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г. (заседание от 9 декември), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с 169 гласа „за“, 12 гласа „против“ и 12 гласа „въздържал се“.

1. Заключение

1.1 ЕИСК признава, че използването на генно модифицирани организми в европейското селско стопанство поражда тревога у голяма част от европейската общественост. Поради това ЕИСК приветства намерението на Европейската комисия да се заеме с този чувствителен въпрос за свободата на държавите-членки при вземането на решения относно отглеждането на ГМО с цел намирането на практическо решение, както и да спомогне за създаването на европейска рамка, съвместима с доброто функциониране на вътрешния пазар. По мнение на ЕИСК обаче представеното проектопредложение, основано най-вече на етични и морални критерии, създава повече неяснота, отколкото сигурност и на практика дава възможност на държавите и регионите да приемат множество различни (правно нестабилни) мерки, което би могло да засегне функционирането на вътрешния пазар на ЕС, на правната сигурност на операторите и на доверието в системата вобще.

1.2 Все пак Комитетът счита, че във връзка с настоящото предложение съществува значителна нужда от подобрения и конкретизиране, най-вече по отношение на правната сигурност на засегнатите. Според Комитета такава правна сигурност може да бъде постигната например чрез въвеждане на конкретна и приложима правна основа във вторичното законодателство на ЕС, включваща конкретни основания, условия и процедури, приложими към националните мерки. В по-общ план Комитетът призовава за по-нататъшно изясняване на правната основа на предложението и на съвместимостта на евентуални забрани от страна на държавите-членки въз основа на член 266 с разпоредбите на ЕС относно вътрешния пазар и на СТО, както и с други международни правни задължения.

1.3 Въпросът за националните ограничения върху отглеждането на ГМО е тясно свързан с въпросите за съвместното съществуване и отговорността за вреди, произтичащи от ГМО и за нежелано присъствие на ГМО. Комитетът счита, че затова тези досиета следва да се разглеждат заедно или в паралелни законодателни предложения, като част от един по-цялостен преглед на регулаторната рамка на ЕС в областта на селскостопанските биотехнологии, както и във връзка със заключенията на Съвета по околна среда от декември 2008 г.

1.4 Предвид момента, в който се прави настоящото предложение на Комисията, предхождащо текущия цялостен преглед на сегашната правна рамка, не е възможно да бъде формулирана окончателна позиция по предложението, тъй като то може да бъде оценено цялостно само във връзка с протичащия преглед на разрешителната система и на цялостната правна рамка. Това обаче не следва да води до необосновано забавяне на подобряването на сегашното предложение.

2. Контекст и съдържание на предложението за регламент

2.1 Европейският съюз (ЕС) разполага с широкообхватна правна рамка за разрешаването на генно модифицирани организми (ГМО). Правилата за отглеждането на ГМО се съдържат в Директива 2001/18/ЕО ⁽¹⁾ и в Регламент (ЕО) № 1829/2003 ⁽²⁾. Възможно е

⁽¹⁾ Директива 2001/18/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 12 март 2001 година относно съзнателното освобождаване на генетично модифицирани организми в околната среда и за отмяна на Директива 90/220/ЕИО на Съвета. ОВ L 106, 17.4.2001 г., стр. 1.

⁽²⁾ Регламент (ЕО) № 1829/2003 на Европейския парламент и на Съвета от 22 септември 2003 г. относно генетично модифицираните храни и фуражи, ОВ L 268, 18.10.2003 г., стр. 1.

да се приложат ограничения върху отглеждането на вече разрешени ГМО от страна на държавите-членки посредством защитни мерки, основани на допълнителна научна информация, даваща основания да се счита, че даден ГМО представлява риск за здравето на хората или за околната среда, при условията, посочени в член 23 от Директива 2001/18/ЕО. Освен това в съответствие с член 26а държавите-членки могат да вземат подходящите мерки, за да избегнат случайното наличие на ГМО в други продукти (съвместно съществуване).

2.2 През март 2009 г. предложението на Европейската комисия за премахване на съществуващите национални защитни мерки (в Австрия и Унгария) поради липсата на научна обосновка беше отхвърлено от Съвета. Такова беше положението и при предходни подобни гласувания в Съвета, поради което може да се говори за ситуация на политически блокаж, подобен на положението с разрешителния режим. През юни 2009 г. тринадесет държави-членки ⁽³⁾ призоваха Комисията в обща декларация да изготви предложения, които да дадат възможност на държавите-членки сами да вземат решения относно отглеждането на ГМО.

2.3 Изхождайки от политическите насоки на председателя на Комисията Barroso, с решение от 13 юли 2010 г. Европейската комисия представи законодателно предложение, с което на държавите-членки се дава възможността сами да вземат решения относно отглеждането на ГМО. Предложенията на Комисията се състоят от съобщение относно свободата на държавите-членки да вземат решения за отглеждането на генетично модифицирани култури ⁽⁴⁾ и от предложение за регламент, чрез който съответно се адаптира правната рамка ⁽⁵⁾.

2.4 От гледна точка на юридическата техника допълването на Директива 2001/18/ЕО с нов член 26б се прави чрез регламент. Този член предвижда държавите-членки да могат да предприемат мерки за ограничаване или забрана за отглеждане на вече разрешени на единния пазар ГМО на своята територия или на части от нея, при условие че става дума за основание, което не е свързано с рискове за околната среда или човешкото здраве, които вече са включени в действащата разрешителна система, и че е в съответствие с договорите.

2.5 Целта на предложението за регламент е при спазване на принципа на субсидиарност на държавите-членки да се предостави по-голяма свобода за вземане на решения относно отглеждането на ГМО и да се установи необходимата правна сигурност. Комисията изхожда от обстоятелството, че предложението за регламент е в съответствие с правилата на единния пазар и на международните задължения. Според Комисията новият регламент не противоречи на съществуващата разрешителна система, а само я допълва.

2.6 На 5 ноември правният отдел на Съвета излезе със становище относно избора на правно основание, възможните национални мерки и съвместимостта на предложените мерки със споразумението ГАТТ. Правният отдел твърди, че избраното правно основание не е валидно, изказва сериозни съмнения относно съвместимостта на мерките, които биха приели държавите-членки, с договорите или с ГАТТ и подчертава, че трудно може да се защити пред Съда на ЕС и пред СТО дадена мярка, приета от държава или регион въз основа на етични или морални критерии. Освен това тези опасения бяха частично потвърдени от правната служба на Европейския парламент, която в своето становище от 17 ноември 2010 г. изрази подобно

безпокойство относно това доколко евентуалните основания за национални ограничения, свързани например с обществен морал, отговарят на правилата на вътрешния пазар на ЕС и търговското законодателство на СТО.

3. Относно действащата разрешителна система за ГМО

3.1 Утвърдената на европейско равнище разрешителна процедура има за цел да осигури високо ниво на защита на човешкия живот и здраве, здравето и благосъстоянието на животните, интересите на околната среда и потребителите, като същевременно гарантира ефективното функциониране на вътрешния пазар.

3.2 Сега действащите правила относно разрешаването и използването на ГМО се опират на редица ключови (юридически) принципи, които според ЕИСК трябва да се спазват. Тук следва да се посочат по-специално:

- независимо и основано на научни доводи разрешаване;
- високо равнище на защита по отношение на здравето и околната среда в съответствие с принципа на предпазливост;
- спазване на правилата на единния пазар и на международните задължения;
- свобода на избор и прозрачност по цялата хранителна верига;
- правна сигурност, както и
- субсидиарност и пропорционалност.

3.3 Предложенията на Европейската комисия трябва да се разглеждат в същия времеви и съдържателен контекст с прилагането на заключенията на Съвета от декември 2008 г., в които между другото се настоява за преразглеждане на съществуващите разрешителни системи, което вероятно ще приключи в края на 2010 г. Става дума за ново регламентиране на насоките на ЕОБХ по отношение на оценката на потенциалния риск за човешкото здраве и околната среда ⁽⁶⁾, за доклад на Европейската комисия за подобряване на екологичния мониторинг след предоставянето на разрешението, както и за проучване на социално-икономическите и екологичните последици от отглеждането на ГМО. Освен това ще бъде направена и оценка на правната рамка както за генно модифицираните храни и фуражи, така и за отглеждането на ГМО. До 2012 г. се предвижда да се извърши пълно преразглеждане на цялата разрешителна система за ГМО.

3.4 Следва да се разясни и връзката между националните мерки, забраняващи или ограничаващи отглеждането, и правилата за съвместно съществуване, тъй като двата въпроса са тясно свързани, а Европейската комисия би желала да остави на държавите-членки повече възможности за гъвкавост и в тази област. Във връзка с това са важни констатациите, направени от Комисията в нейния доклад от 3 април 2009 г. относно изпълнението на насоките за съвместното съществуване ⁽⁷⁾.

⁽³⁾ Австрия, България, Ирландия, Гърция, Кипър, Латвия, Литва, Унгария, Люксембург, Малта, Нидерландия, Полша и Словения.

⁽⁴⁾ COM(2010) 380 окончателен.

⁽⁵⁾ COM(2010) 375 окончателен.

⁽⁶⁾ Вж. започналата публична консултация във връзка с проекта на ЕОБХ от 12 ноември, която ще продължи до 24 януари 2011 г.

на адрес: www.efsa.europa.eu/en/press/news/gmo101112.htm.

⁽⁷⁾ COM(2009) 153 окончателен.

4. Общи бележки

4.1 Въпреки че Комитетът, естествено, все още не се произнесъл по конкретните условия на националните забрани, някои негови позиции все пак съответстват на съдържанието на обсъжданото предложение за регламент и остават валидни като принос в дискусиите и предложенията.

4.2 В своето становище по собствена инициатива от 16 декември 2004 г. ⁽⁸⁾ Комитетът изрази подробно своята позиция относно съвместното съществуване на ГМО, традиционното и биологичното земеделие и отправи предложения във връзка с регламентирането. В него Комитетът посочва между другото, че следва да се приемат определени мерки, чрез които според съответните регионални условия да се избягват кръстоски и да се регламентирант на национално равнище регионални разпоредби относно отглеждането или забраната за отглеждане. В допълнение Комитетът подчерта също и необходимостта от минимални стандарти на равнище ЕС за съвместно съществуване и отговорност.

4.3 Особено внимание трябва да се обръща на мерките за опазване на природните защитени територии и на екологично уязвимите територии. Трябва да се отчитат и мерките за опазване на регионалните икономически и културни интереси и други социално-икономически въздействия.

4.4 Наред с това в своето становище Комитетът посочи, че предпоставките за съвместно съществуване варират според условията в регионите и че по-специално при дребното селско стопанство не изглежда практически в рамките на даден регион да се отглеждат паралелно ГМО и немодифицирани организми – както с традиционни, така и с биологични методи.

4.5 Във връзка с това в становището бяха разгледани възможностите за излизането на пазара на регионални знаци за качество и гаранции за произход, заради получаването на които – с оглед на очакванията на потребителите – не са били използвани ГМО. По тази причина много региони се обявиха за зони без ГМО, като Комитетът обръща внимание на свързаната с това правна несигурност, която налага изясняване.

5. Специфични бележки и открити въпроси

5.1 Критерии за възможна забрана или ограничаване на отглеждането на ГМО

5.1.1 С Директива 2001/18/ЕО бяха хармонизирани разпоредбите за разрешаване на ГМО, включително и предприемането на мерки за защита в съответствие с член 23 и за съвместно съществуване в съответствие с член 26а. Основа за това е член 114 от ДФЕС (предишен член 95 от ДЕС) за сближаване на законодателствата с цел постигане на целите на единния пазар. С новия член 26б се допуска държавите-членки да могат да забраняват отглеждането на ГМО въпреки разрешението за отглеждане на ГМО на равнището на ЕС.

5.1.2 Най-напред се поставя въпросът до каква степен една национална забрана за отглеждане може да бъде отделена от областта на хармонизираното законодателство и дали тя не противоречи на общите правни принципи на единния пазар. Нещо повече, според едно неотдавнашно становище на правната

служба на Съвета ⁽⁹⁾, посочването на чл. 114 от ДФЕС като правно основание изглежда невалидно предвид целите, съдържанието и обхвата на предложението за чл. 26б. От друга страна правната служба на ЕП не поставя под въпрос посочването на чл. 114 от ДФЕС като правно основание за предложението, което показва, че на равнището на ЕС има разминаване в правните тълкувания по този въпрос, което трябва да се изясни и преодолее.

5.1.3 В предложението не се съдържа – пълен или примерен – списък на основанията, които да могат да послужат на държавите-членки като основа за въвеждане на забрана за отглеждане. В член 26б се посочва единствено, че основанията трябва да се различават от онези, които биват разглеждани в рамките на разрешителната процедура. Поради това не е възможно да бъдат представени основания, които се използват при оценката на риска за човешкото здраве и за околната среда в рамките на цялостната разрешителна система на ЕС, нито обосновка във връзка с тази оценка. ЕИСК счита, че правната сигурност, предоставена чрез предложението, би могла да се засили чрез включване в самия чл. 26б на индикативен (макар и неизчерпателен) списък на конкретни основания, на които държавите-членки могат да се позовават при ограничаване или забраняване на отглеждането на генно модифицирани култури. Подобни основания биха могли, наред с етичните, моралните и религиозните аргументи, да включват и някои социално-икономически аспекти. Подобно пояснение във вторичното законодателство би послужило като *lex specialis* спрямо основанията, посочени в чл. 36 от ДФЕС и развити в съдебната практика на Съда на ЕС, и следователно би подобрило съвместимостта с правилата на единния пазар и с разпоредбите на Договорите.

5.2 Правна сигурност

5.2.1 Що се отнася до въпроса за правната сигурност Комитетът счита, че тя не може да се постигне само чрез препратка към първичното законодателство. Във връзка с това трябва да се посочи например решението на Съда на Европейските общности по дело C-165/08 ⁽¹⁰⁾, в което националната забрана за разрешаване на семена от ГМО се разглежда като несъвместима със законодателството на ЕС. Това решение показва колко е трудно на държавите-членки да се обосноват с аргументи, различни от аспектите на опазване на здравето и околната среда.

5.2.2 ЕИСК признава обаче, че с оглед на сегашната правна и политическа ситуация създаването на ясна и солидна правна основа би трябвало да даде на държавите-членки по-голяма правна сигурност в сравнение със сегашното положение. Това би могло да се постигне по-скоро с конкретна и подробна правна основа във вторичното законодателство (т.е. Директива 18/2001/ЕО) отколкото чрез препратка към тесни и неясни възможности, основани на общите правила на вътрешния пазар.

5.3 Обхват на контрола на ЕОБХ – сътрудничество с държавите-членки

5.3.1 За да се гарантира, че разрешителната система е научно обоснована, трябва да се обърне внимание на преразглеждането на насоките на ЕОБХ във връзка с оценката на потенциалните рискове за здравето и околната среда, които след приемането от държавите-членки следва да придобият нормативен характер. Във връзка с това ЕИСК изразява надежда, че в контекста на принципа на предпазване в рамките на разрешителна процедура ще се стигне до по-нататъшното развитие на научния и независим контрол.

⁽⁹⁾ Становище на правната служба на Съвета от 5.11.2010 г., 2010/0208(COD), 15696/10.

⁽¹⁰⁾ Решение на Съда на Европейските общности по дело C-165/08 (Европейската комисия срещу Полша) от 16 юли 2009 г.

⁽⁸⁾ ОВ С 157, 28.6.2005 г., стр. 155.

5.3.2 ЕИСК приканва към обсъждане на това дали в рамките на процедурата на ЕОБХ за научна оценка на риска не би трябвало по специфични теми държавите-членки да бъдат привлечени за по-активно участие. Посредством Регламент (ЕО) № 178/2002 ⁽¹¹⁾ беше създадена ЕОБХ, за да предоставя научни становища относно безопасността на храните или фуражите, като отчита също и екологичните рискове. Очевидно е, че въздействието на ГМО върху околната среда се наблюдава и в държавите-членки. Държавите-членки могат също така по-точно да оценяват различната екологична обстановка на своите територии. В последствие резултатите от тези анализи трябва да бъдат потвърдени от ЕОБХ.

5.3.3 По принцип трябва да се определят методологични критерии, на които да отговарят всички научни изследвания, реализирани от и за ЕОБХ. Това трябва да се отнася и до партньорските проверки и би могло да помогне за по-добрата координация между ЕОБХ и държавите-членки ⁽¹²⁾. ЕИСК осъзнава, че ЕОБХ официално прилага възможно най-високите, изцяло независими научни критерии за оценка на риска, както и че по тази причина е уважаван орган на ЕС в международен план. Необходимо е по-тесно сътрудничество в разработването на научноизследователски методи между ЕОБХ и научноизследователските институти, университети и независими научни работници, участващи в оценката на риска в държавите-членки.

5.3.4 Независимо от гореизложеното, с цел да се постигне повече прозрачност и качество на процесите на научна оценка на ГМО, ЕИСК предлага реформа на ЕОБХ, така че в групата за генномодифицираните храни да бъдат представени всички заинтересовани страни (потребители, производители, търговци, екологично земеделие, екологично животновъдство, потребителски кооперации, специалисти по правилното хранене, лекари и др.), а не само изследователите

5.4 Вътрешен пазар

5.4.1 Европейската комисия изхожда от това, че с възможността за налагане на национални забрани за отглеждане не се нарушава единният пазар на генно модифицирани семена, храни или фуражи. Това предположение може да бъде поставено под въпрос, тъй като поне в регионите или държавите-членки, в които е била наложена забрана за отглеждане, е възможно да бъде ограничена търговията с разрешени генно модифицирани семена. Това проличава в съдебната практика на Съда на ЕС по подобни дела ⁽¹³⁾.

5.4.2 От сегашна гледна точка е трудно да се прецени дали при забрана за отглеждане би възникнало нарушение на конкуренцията. Въпреки това, при липсата на (минимални) стандарти на

равнище ЕС по отношение на съвместното съществуване и отговорността, равните условия за всички в селскостопанските сектори, в които не се използват ГМО, вероятно ще бъдат застрашени. Във всеки случай необходимите мерки за осигуряване на съвместното съществуване са свързани с финансови и административни тежести, които трябва да се отчитат при всички бъдещи решения. От друга страна свободата на отглеждане на ГМО може да доведе до ползи при пускането им на пазара, като разбира се ценообразуването винаги ще зависи от поведението на потребителите.

5.4.3 В сравнение с обикновените растения генно модифицираните се нуждаят понякога от други селскостопански мерки и мерки за отглеждане на растения, като например средства за растителна защита, като поради липсата или недоброто функциониране на единния пазар на средства за растителна защита може да се стигне до проблеми с тяхната достъпност. Този пример идва да покаже при колко различни условия земеделските производители трябва да взимат решения относно производството.

5.5 Социално-икономически последици

5.5.1 По отношение на социално-икономическото въздействие на разрешаването на ГМО следва да се посочи очакваният в края на 2010 г. доклад на Европейската комисия. Съдържащите се в него заключения следва във всеки случай да бъдат взети предвид при оценката на настоящото предложение, тъй като при обосновката на забраните за отглеждане в съответствие с член 26б е вероятно да бъдат посочвани най-вече въздействието върху икономиката, социалната сфера и околната среда. Преди окончателното завършване на този доклад е невъзможно да се представи цялостно становище по сегашното предложение.

5.5.2 Във всеки случай трябва да се спомене, че Регламент (ЕО) № 1829/2003 и сега позволява при разглеждането на отделните оценки на управлението на риска да се вземат предвид други фактори, различни от тези, които представляват риск за здравето и околната среда.

5.5.3 Поради липсата на информация относно последиците за икономиката и правото в областта на конкуренцията, в предложението трябва да се предвиди клауза за оценка, а Европейската комисия да пристъпи към извършването на предварителна оценка на въздействието.

5.6 Международни задължения

5.6.1 Според Комитета е важно да се изясни въпросът за спазването на международните задължения, по-специално на поетите пред СТО/ГАТТ, както и на Протокола от Картагена. Тъй като може да се очаква, че държавите-членки, които желаят да наложат забрана за отглеждане, ще се позоват на новия член 26б, е от особено значение свързаните с това решения да бъдат взети на солидна, международно гарантирана правна основа.

⁽¹¹⁾ Регламент (ЕО) № 178/2002 на Европейския парламент и на Съвета за установяване на общите принципи и изисквания на законодателството в областта на храните, за създаване на Европейски орган за безопасност на храните и за определяне на процедури относно безопасността на храните (ОВ L 31, 1.2.2002 г., стр. 1).

⁽¹²⁾ Вж. жалба, подадена от Унгария срещу Европейската комисия по дело T-240/10 относно Amflora.

⁽¹³⁾ Вж. напр. дела C-110/05, Европейската комисия срещу Италия; C-142/05, Mickelsson и Roos; C-188/04, Alfa Vita; и C-416/00, Morellato.

5.6.2 С оглед на значението на този въпрос ЕИСК изразява съжаление, че Европейската комисия не дава по-подробни обяснения относно съответствието с международните задължения на ЕС. Във връзка с това следва да се вземе предвид експертната оценка на юридическите служби на европейските институции по въпроса за съвместимостта със СТО, по-специално неотдавнашното становище на правната служба на Съвета ⁽¹⁴⁾, в което се изразяват силни съмнения относно съвместимостта с договорите или с ГАТТ на евентуални мерки, които държавите-членки биха приели въз основа на новия член 26б, така, както е предложен от Комисията. Правната служба на Европейския парламент също изразява подобни съмнения относно това доколко евентуалните основания, свързани например с обществения морал, отговарят на правилата на вътрешния пазар на ЕС и търговското законодателство на СТО.

5.7 Свобода на избор по веригата на производство, преработка и търговия с храни

5.7.1 Също толкова важно е да се зачита в достатъчна степен свободата на избор както на производителите и търговците на дребно, така и на потребителите. По принцип производителите като предприемачи трябва да могат да вземат свободно решения по въпроса за методите на отглеждане. Аналогично, вносителите и търговците следва да могат да осъществяват законната си професионална дейност въпреки предложения нов член 26б.

5.7.2 Ето защо националните ограничения или забрани за отглеждане следва да съответстват на общите принципи на Договорите, по-специално на принципите на субсидиарност и пропорционалност.

5.7.3 За да могат и потребителите да имат свобода на избор между храни, съдържащи и несъдържащи ГМО, е необходимо да има гладко функционираща система за проследяване и етикетирание, но и съответни продукти, които да бъдат приети от потребителите. Във връзка с това трябва да се обърне внимание по-специално на достъпността на продуктите на регионално равнище. ЕИСК подчертава, че европейският потребител трябва да осъзнава напълно, че евентуална забрана за отглеждане на ГМО в неговия регион или държава няма да попречи ГМО да се търгуват свободно на тази територия и че ще продължи масовият внос от трети страни на ГМО със съмнителна проследяемост за храна на животните или на хората.

5.8 Взаимодействия с въпросите на съвместното съществуване

5.8.1 Целта на съвместното съществуване принципно е избягването на случайно смесване на обикновени или биологични и генно модифицирани продукти, за да се запази от една страна свободата на избор на производителите и потребителите, а от друга да се избегнат икономически вреди.

5.8.2 ЕИСК счита ефективното прилагане и гарантиране на съвместното съществуване за основен фактор в рамките на цялостния въпрос за използването на ГМО, като все още съществуват много неясноти и трябва да се натрупат повече познания на всички равнища, по-специално по отношение на дългосрочните последици.

⁽¹⁴⁾ Становище на правната служба на Съвета от 5.11.2010 г., 2010/0208(COD), 15696/10.

5.8.3 Евентуалната забрана за отглеждане в съответствие с предложението на Комисията може да облекчи проблема за случайното смесване и кръстоските в засегнатите региони, но по никакъв начин не следва да ограничава усилията за разработване на правила за дългосрочното съвместно съществуване на различните методи на отглеждане. Както препоръча Комитетът през 2004 г. ⁽¹⁵⁾, наличието на минимална хармонизация на равнището на ЕС на нормите за съвместното съществуване и отговорността (или като алтернатива, залагането в член 26а на правно изискване държавите-членки да приемат подобни правила на национално или регионално равнище) ще бъде изключително важно за осигуряването на свобода на избора, на равни условия в сектора на селското стопанство и за упражняването на контрол върху социално-икономическите въздействия от отглеждането на ГМО. Това се отнася с особена сила за граничните региони.

5.8.4 Обменът на знания и добри практики е от още по-голямо значение, ако правилата за съвместно съществуване се изготвят в по-голяма степен на национално и регионално равнище. Дейността на Европейската служба за съвместно съществуване (ЕСоВ) трябва да бъде насочена в посока на обединяване на заинтересованите участници от всички равнища.

5.8.5 Все още остава открит въпросът за пределно допустимата норма на ГМО в семената, както и за пределно допустимата норма при внос на неразрешени в ЕС ГМО (това се отнася най-вече за фуражите). На тези въпроси Европейската комисия все още предстои да даде отговори, като съответно трябва да се премине незабавно към прилагане на направените от нея предложения.

5.9 Трансгранични проблеми и въпросът за отговорността

5.9.1 Продължава да е неизяснен въпросът за регламентирането на отговорността при случайно смесване с ГМО, по-специално в случаи на трансгранично замърсяване. Понастоящем не съществуват задължения съседни държави-членки да се информират взаимно за местата, в които се отглеждат ГМО. Така в много случаи информацията се обменя само въз основа на лични контакти.

5.9.2 Едно от възможните предложения би могло да бъде държавите-членки, по чиито граници се отглеждат ГМО, да бъдат задължени да публикуват в интернет информацията за отглеждането на ГМО и на езиците на съседните държави. Чрез подобна мярка би могло да се създаде отвъд националните граници право за завеждане на иск пред съд в случаи на замърсяване с ГМО и произтичащите от него икономически загуби.

5.9.3 Подобрене в това отношение представлява приетото на 12 октомври 2010 г. допълнение към Протокола от Картахена, в което се определят общи правила за отговорност и компенсация в случай на вреди, нанесени на биологичното разнообразие при трансграничен транспорт. Трябва да се премине незабавно към прилагане на предвидените в него задължения.

⁽¹⁵⁾ ОВ С 157, 28.6.2005 г., стр. 155.

5.9.4 Освен това ЕИСК предлага да се провери до каква степен обвързващи европейски минимални изисквания за съвместно съществуване и за отговорност (или, като алтернатива, залагането в член 26а на изискване държавите-членки да приемат подобни правила на национално или регионално равнище) биха могли да бъдат задължително въведени от държавите-членки поне в граничните региони и биха могли да намалят рисковете, свързани с отговорността от частно-правен характер, както и да изяснят спорни

въпроси между държавите-членки. Комитетът отбелязва належащата нужда от такива правила за отговорността, като се има предвид че понастоящем застрахователният сектор продължава да отказва да застрахова срещу вреди, свързани с ГМО, а настоящият режим на ЕС за екологичната отговорност по Директива 2004/35/ЕО не осигурява достатъчно покритие за този вид вреди.

Брюксел, 9 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

ПРИЛОЖЕНИЕ

Следният текст беше заличен в резултат на приемането на изменението по време на пленарната сесия, въпреки че повече от една четвърт от подадените гласове бяха за запазването на заличения текст:

Параграф 5.8.5.

„Решението за ниските нива на неразрешени ГМО следва да бъде техническо, като се определи минимален праг на присъствие, който се отнася както за фуражите, така и за храните.“

Резултати от гласуването

Гласове „за“: 83

Гласове „против“: 79

Гласове „въздържал се“: 29

Становище на Европейския икономически и социален комитет относно „Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите — Програма в областта на цифровите технологии за Европа („Digital Agenda for Europe“)

COM(2010) 245 окончателен

(2011/C 54/17)

Докладчик: **г-н McDONOGH**

На 19 май 2010 г. Европейската комисия реши, в съответствие с член 304 от Договора за функционирането на Европейския съюз, да се консултира с Европейския икономически и социален комитет относно

„Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите - Програма в областта на цифровите технологии за Европа („Digital Agenda for Europe“)

COM (2010) 245 окончателен.

Специализирана секция „Транспорт, енергетика, инфраструктури, информационно общество“, на която беше възложено да подготви работата на Комитета по този въпрос, прие своето становище на 16 ноември 2010 г.

На 467-ата си пленарна сесия, проведена на 8 и 9 декември 2010 г. (заседание от 8 декември 2010 г.), Европейският икономически и социален комитет прие настоящото становище с 83 гласа „за“ и 1 глас „въздържал се“.

1. **Заключения**

1.1 Комитетът приветства съобщението на Комисията относно „Програма в областта на цифровите технологии за Европа“. Комитетът споделя безпокойството на Комисията във връзка с щетите, които финансовата криза нанесе на европейския икономически и социален напредък. Комитетът е съгласен, че големият потенциал на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) може да бъде използван за мобилизиране на цифровата икономика, като по този начин се осигурява жизненоважен стимул за растеж и се повишава жизненото равнище на европейците. Освен това Комитетът е съгласен с Комисията, че различните политически инициативи, които обхващат ИКТ и Програмата в областта на цифровите технологии, трябва да бъдат обединени и да се управляват в рамките на един съгласуван план за действие.

1.2 Въпреки че някои части от съобщението са добре написани и в тях са очертани ясно политическите инициативи, които следва да се предприемат, в други части, като например в раздела относно ползите от ИКТ за обществото в ЕС и раздела относно международните аспекти на Програмата, планът за действие е представен неясно. Комитетът очаква, че всички елементи от Програмата в областта на цифровите технологии за Европа ще бъдат изготвени правилно и своевременно и че ще бъдат проведени пълни консултации относно подробно разработените инициативи, в които той ще вземе надлежно участие.

1.3 Комитетът отбелязва посочените от Комисията проблеми, които спъват развитието на динамична цифрова икономика в Европа, по-специално проблемите, свързани с търговското, културното и правното фрагментиране на съюз, в който влизат 27 държави, и постоянният недостиг на инвестиции в мрежите, образованието в областта на ИКТ, научноизследователската и иновационната дейност.

1.4 Тези проблеми обаче отдавна са сред основните тревоги на ЕС и въпреки дългогодишното насочване на политическото внимание и плановете за действие напредъкът не отговаря на очакванията. Понастоящем, през 2010 г., е недопустимо, че 30 % от домакинствата в ЕС все още нямат достъп до Интернет ⁽¹⁾ и че в разгара на икономическата криза Европа не може да разчита в достатъчна степен на растеж в цифровата икономика, който да допринесе за нашето бързо възстановяване.

1.5 Въпреки че Европа е един от регионите в света, обхванат в най-голяма степен от мрежови технологии, сложността и недостатъчната достъпност и използваемост на множество продукти и услуги, базирани на ИКТ, представлява голямо препятствие пред включването на много хора, особено на по-възрастните и на тези с физически увреждания. Европа трябва да насочи вниманието си към това как може да се подобри дизайнът на ИКТ продукти и услуги, за да отговаря на нуждите на застаряващото общество и на лицата с увреждания, като се имат предвид и целите на конвенцията на ООН по този въпрос.

1.6 Комитетът е обезкуражен от факта, че продължава да призовава – засага безрезултатно – за включване на връзката с Интернет в задължението за предоставяне на универсални услуги. Ако ЕС има сериозни намерения по отношение на Програмата в областта на цифровите технологии и принципа на електронното включване, трябва бързо да се предприемат действия по този въпрос. Комитетът признава, че тази мярка е свързана с финансови предизвикателства и ние препоръчваме на доставчиците на инфраструктура да се предостави финансиране от ЕС въз основа на прозрачни, обективни и пропорционални критерии.

⁽¹⁾ Съобщение за пресата на Евростат STAT/09/176.

1.7 С всеки изминал ден ЕС става все по-неконкурентоспособен в сравнение със САЩ, Япония и Южна Корея по отношение на изграждането на съвременна инфраструктура за ИКТ, разходите за НИРД в областта на ИКТ и участието на гражданите в цифровата икономика. Този спад на конкурентоспособността на световния пазар трябва да бъде преодолян посредством ефективно приложени агресивни политически инициативи.

1.8 Комитетът счита, че недостатъчният напредък към постигането на европейските цели по отношение на ИКТ и цифровата икономика се дължи най-вече на неправилното прилагане на политическите инициативи на европейско и национално равнище: знаехме какво трябва да се направи, но не го направихме. Комитетът призовава държавите-членки спешно да приложат директивите и препоръките относно Програмата в областта на цифровите технологии.

1.9 Комитетът счита, че пазарът сам по себе си не може да се регулира правилно в полза на общественото благо. Следователно е необходима балансирана регулаторна рамка, за да се утвърждават интересите на по-голям брой граждани, каквато е и целта на стратегия „Европа 2020“.

1.10 Съобщението е навременен израз на крайно необходимия лидерски и управленски подход за осъществяването на Програмата в областта на цифровите технологии за Европа като част от стратегията „Европа 2020“ (2). Комитетът поздравява Комисията за включените в съобщението разпоредби относно ръководството и управлението, насочени към осигуряване на правилно и навременно прилагане на тази изключително важна програма. Въпреки това в настоящия момент Комисията трябва да изготви подобен документ за прилагането на стратегията относно Програмата в областта на цифровите технологии, за да се насочи към нейното ефективно изпълнение.

1.11 Комитетът подкрепя очертания в съобщението план за действие със седем направления и поздравява Комисията за нейната работа. Въпреки че с оглед на едно пълноценно обсъждане е необходимо да се уточнят много детайли, Комитетът счита, че планът за действие на високо равнище е достатъчно всеобхватен и като цяло правилен.

1.12 Въпреки това Комитетът е учуден, че в съобщението не се споменава програмата Галилео – важна инвестиция в бъдещето на ИКТ в Европа. Комитетът призовава Комисията изрично да включи Галилео в плана за действие на Програмата в областта на цифровите технологии и препраща Комисията към становищата на ЕИСК относно програмата Галилео (3).

1.13 Комитетът изразява готовност своевременно да участва в консултации по конкретните съобщения на Комисията относно всеки отделен аспект на Програмата в областта на цифровите технологии.

(2) „ЕВРОПА 2020 - Стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж“, COM(2010) 2020 окончателен.

(3) ОВ С 256, 27.10.2007 г., стр. 73; ОВ С 324, 30.12.2006 г., стр. 41; ОВ С 324, 30.12.2006 г., стр. 37; ОВ С 318, 23.12.2006 г., стр. 210; ОВ С 221, 8.9.2005 г., стр. 28; ОВ С 302, 7.12.2004 г., стр. 35; ОВ С 48, 21.2.2002 г., стр. 42.

При формулирането на тези съобщения Комитетът насочва вниманието на Комисията към многобройните предходни становища на ЕИСК (4), в които се обсъжда необходимостта от сигурно и динамично информационно общество, силна европейска ИКТ индустрия и производителна цифрова икономика с висок растеж.

2. Препоръки

2.1 Повсеместният високоскоростен достъп до Интернет трябва да бъде включен в обхвата на определения на универсалната услуга (5) заедно с подходящи механизми за финансиране.

2.2 Следва да се увеличи финансирането на предназначени за граждани и МСП програми за развитие на уменията в областта на ИКТ, придобиване на знания и повишаване на информираността. В държавите-членки следва да се създадат служби за информация и подкрепа, които да помагат на МСП и гражданите да разбират цифровата икономика и да участват в нея.

2.3 Предвид ангажираността за електронно включване, изразена в Програмата в областта на цифровите технологии, Съветът следва да подкрепя в целия ЕС инициативи за запознаване на ученици, по-възрастни граждани и граждани в неравностойно социално положение с използването на широколентовата технология (обучение чрез Интернет, видео конференции, онлайн публични услуги и др.). Всички образователни програми следва да се основават на най-добрите практики.

2.4 В програмата за изследвания в областта на ИКТ в рамките на Седма РП следва да се обърне специално внимание на разработването на продукти и услуги от ново поколение, които да отговарят на специалните нужди на по-възрастните, на лицата с увреждания и на лицата с проблеми в грамотността.

2.5 Насърчаването и подкрепата за отворени стандарти за продуктите и услугите от ИКТ в Европа следва да бъде отделен компонент на Програмата в областта на цифровите технологии. Отворените стандарти улесняват конкуренцията и дават възможност на МСП да растат и да се конкурират на световния пазар.

(4) „Да превърнем цифровия дивидент в социални постижения и икономически растеж“ - все още не е публикувано в ОВ; ОВ С 255, 22.9.2010 г., стр. 116 и ОВ С 77, 31.3.2009 г., стр. 60; TEN/402 „Подобряване на моделите на публично-частните партньорства на участието чрез развитие на електронни услуги за всички в ЕС-27“ – все още не е публикувано в ОВ; ОВ С 255, 22.9.2010 г., стр. 98; ОВ С 128, 18.5.2010 г., стр. 69; ОВ С 317, 23.12.2009 г., стр. 84; ОВ С 218, 11.9.2009 г., стр. 36; ОВ С 175, 28.7.2009 г., стр. 8; ОВ С 175, 28.7.2009 г., стр. 92; ОВ С 175, 28.7.2009 г., стр. 87; ОВ С 77, 31.3.2009 г., стр. 63; ОВ С 224, 30.8.2008 г., стр. 61; ОВ С 224, 30.8.2008 г., стр. 50; ОВ С 97, 28.4.2007 г., стр. 27; ОВ С 97, 28.4.2007 г., стр. 21; ОВ С 325, 30.12.2006 г., стр. 78; ОВ С 318, 23.12.2006 г., стр. 222; ОВ С 110, 9.5.2006 г., стр. 83; ОВ С 123, 25.4.2001 г., стр. 36.

(5) COM(2005) 203 окончателен и Директива 2002/22/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно универсалната услуга и правата на потребителите във връзка с електронните съобщителни мрежи и услуги.

2.6 Освен увеличаване на финансирането за иновации и НИРД в областта на ИКТ Комисията трябва да гарантира воденето на правилна отчетност и възвращаемост на инвестираните средства. Следва да се прилагат подходящи практики за управление на инвестициите: инвестициите следва да се отпускат въз основа на очакваната икономическа и/или обществена възвращаемост и всички инвестиции следва да бъдат предмет на строг надзор, за да се гарантират планираните ползи.

2.7 Управлението на инвестициите в областта на НИРД трябва да гарантира добра координация между програмите и проектите с цел извличане на максимална печалба и избягване на загубите, дължащи се на дублиране на дейности.

2.8 При полагането на усилия в областта на НИРД следва да се отдава първостепенен приоритет на устойчивостта, като се инвестира в технологии, които прекъсват връзката между икономическия растеж и щетите за околната среда.

2.9 Може да се отдава предимство на финансирането на иновационните технологии, които се основават на водещата позиция на Европа в областта на безжичните и мобилните комуникации, за да се осигури всеобща и високоскоростна връзка с Интернет, като евентуално се използва спектър, освободен поради намаляването на търсенето на честоти от радиоразпръскването и някои други дейности (така нареченото „бяло пространство“) ⁽⁶⁾.

2.10 Комитетът призовава Комисията да включи изрично програмата Галилео в целите и ресурсите на Програмата в областта на цифровите технологии. Следва да се осигури финансиране и за стимулиране на развитието на технологии и приложения, които ще могат да използват изключително точните локализационни и навигационни сигнали на Галилео, които обхващат целия свят ⁽⁷⁾.

2.11 ЕС следва да продължава да финансира НИРД в областта на Интернет на нещата ⁽⁸⁾, като това ще се прояви в технологичния напредък на безжичните технологии, Интернет и Галилео.

2.12 Инвестициите в НИРД, свързани с въпросите на Защитата на критичната информационна инфраструктура (ЗКИИ), следва да се увеличат значително ⁽⁹⁾.

⁽⁶⁾ Вж. становище „Да превърнем цифровия дивидент в социални постижения и икономически растеж“ (все още не публикувано в ОВ) и http://www.economist.com/blogs/babbage/2010/09/white-space_wireless.

⁽⁷⁾ Услугите на Галилео ще включват „Свободно обслужване“, „Търговско обслужване“, „Обслужване с повишена надеждност“, „Правителствено обслужване“ и „Издиране и спасяване“.

⁽⁸⁾ Вж. ОВ С 255, 22.9.2010 г., стр. 116 и ОВ С 77, 31.3.2009 г., стр. 60.

⁽⁹⁾ Вж. ОВ С 255, 22.9.2010 г., стр. 98.

2.13 Европейският съюз следва да възложи отговорности на съответен регулаторен орган, включващ членове на Агенцията на Европейския съюз за основните права, който да осъществява ефективна защита на критичните информационни инфраструктури в целия ЕС ⁽¹⁰⁾.

2.14 В Европа следва да се насърчава индустрия със силна информационна сигурност, която да бъде организирана по последователен и координиран начин и да достигне равнището на много добре финансираната промишленост в САЩ ⁽¹¹⁾.

2.15 Докато работи със световните компании в сектора на ИКТ за изпълнението на Програмата в областта на цифровите технологии, Комисията трябва да следи за защитата на интересите на гражданите.

2.16 Основният политически принцип е, че общественият интерес – „общото благо“ – следва да бъде балансиран с частните интереси и интересите на бизнеса.

2.17 Комисията следва да вземе всички възможни мерки, за да гарантира, че държавите-членки прилагат стриктно регулаторната рамка за електронните съобщения ⁽¹²⁾ и то равномерно, балансирано и повсеместно във всички 27 държави-членки.

2.18 За да се гарантира правилното спазване на нормативната уредба, правомощията на регулаторните органи в областта на съобщенията в държавите-членки и на равнище ЕС трябва да бъдат увеличени, така както бяха увеличени правомощията на Европейската агенция за авиационна безопасност (ЕААБ) ⁽¹³⁾.

2.19 Като отчита нарастващото значение на мобилните ИКТ, Европа следва да премине бързо към по-пазарно ориентиран подход по отношение на регулирането на радиочестотния спектър, с възлагане на повече отговорности на операторите на пазара и чрез въвеждането на по-широк пазар на радиочестотния спектър, и по-малко бюрократични ограничения от страна на държавите-членки по отношение на разпределението на честотните ленти ⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁰⁾ Пак там.

⁽¹¹⁾ Общата стойност на федералния пазар на киберсигурност в САЩ се оценява на 55 милиарда USD (2010-2015 г.), а през следващите 6 години се очаква кумулативен годишен ръст от 6,2 % - <http://www.marketresearchmedia.com/2009/05/25/us-federal-cybersecurity-market-forecast-2010-2015/>.

⁽¹²⁾ Директива 2002/21/ЕО относно общата регулаторна рамка за електронните съобщителни мрежи и услуги, Директива 2002/19/ЕО относно достъпа до електронни съобщителни мрежи и тяхната инфраструктура и взаимовръзваността между тях и Директива 2002/77/ЕО относно конкуренцията на пазарите на електронни съобщителни мрежи и услуги.

⁽¹³⁾ <http://easa.europa.eu/>.

⁽¹⁴⁾ Вж. „Да превърнем цифровия дивидент в социални постижения и икономически растеж“ (все още не е публикувано в ОВ); ОВ С 97, 28.4.2007 г., стр. 27 и ОВ С 224, 30.8.2008 г., стр. 50.

2.20 Комисията следва да насърчава държавите-членки да утвърждават своите национални интереси в разработването и използването на магистрала за предаване на данни и смяната на мрежи с цел постигане на националните политически цели, каквато е преодоляването на разделението по отношение на широколентовите технологии. Това може да се постигне, като се работи с далекосъобщителните компании в публично-частни партньорства ⁽¹⁵⁾.

2.21 В гъстонаселените райони в ЕС на доставчиците на инфраструктура следва да се предоставят стимули за инсталиране на оптични линии до домашни абонати (FTTH).

2.22 Наличието на полезно съдържание и услуги в Интернет е движещата сила на дейността онлайн. Правителствата, публичните власти, дружествата за комунални услуги и другите предприятия следва да ускорят развитието на своите приложения в Интернет и преминаването към обслужване на потребителите онлайн.

2.23 Трябва да се намерят иновационни начини за ускоряване на предоставянето на все повече качествени услуги на клиентите от предприятията. Във връзка с това следва да се обърне особено внимание на разработването и предоставянето на видеосъдържание онлайн.

2.24 Инвестициите следва да се насочват към финансиране на иновационни решения на предизвикателствата, породени от езиковото многообразие в ЕС. САЩ и другите големи икономики с общ език имат предимство в развитието на единен и свързан онлайн пазар на стоки и услуги. Езиковото многообразие представлява особено предизвикателство с оглед на стратегията до 2020 г.

2.25 Може да се помисли за въвеждането на Европейска електронна идентичност (eID) за всеки гражданин, което би улеснило предоставянето на електронни услуги и търговията в Интернет.

2.26 Комисията следва да установи европейска система за сертифициране и етиктиране на електронните търговци, така че независимо от националните граници потребителите да имат универсална защита, когато купуват стоки и услуги онлайн. Подобна система би повишила доверието на потребителите в електронната търговия.

2.27 При трансграничните покупки гражданите трябва да бъдат сигурни, че техните лични данни и пари са защитени. Конфиденциалният характер трябва да бъде гарантиран, а личните данни трябва да се съхраняват по сигурен начин.

⁽¹⁵⁾ „Подобряване на моделите на публично-частните партньорства на участието чрез развитие на електронни услуги за всички в ЕС-27“ (все още не е публикувано в ОВ).

2.28 Комисията трябва да установи система за лицензиране на центрове за телефонно обслужване, за да гарантира защитата на личните данни и парите на гражданите на ЕС при осъществяване на сделки посредством центрове за телефонно обслужване, по-специално посредством тези от тях, които се намират извън ЕС.

2.29 Следва да се обърне внимание на установяването на защита за потребителите, допуснали грешка при потвърждаването на онлайн покупка. Понастоящем потребителите много лесно могат да направят скъпоструващи грешки при потвърждаването на резервации за самолетни билети или други покупки. Може би при всички транзакции от този тип трябва да се предвиди бутон за анулиране на операцията („undo“).

2.30 Особено внимание трябва да се обърне на електронната търговия, в която участват деца, като се въведат подходящи правила и етични кодекси.

2.31 ЕС следва да финансира засилването на капацитета на Европол за борба с киберпрестъпността. ЕС трябва да преследва успешно киберпрестъпността с хармонизирани наказателни мерки за нарушителите.

2.32 Комисията следва да изготви документ, представящ изпълнението на стратегията, който да бъде разработен въз основа на раздел „Изпълнение и управление“ на съобщението. Комитетът счита, че без подробен и координиран план за прилагането целите на Програмата в областта на цифровите технологии няма да бъдат постигнати.

2.33 Комисията следва да използва максимално инструментите за управление на ИКТ, за да подкрепи изпълнението на Програмата в областта на цифровите технологии.

2.34 ЕИСК ще създаде постоянна група, която да работи непрестанно върху разработването и изпълнението на Програмата в областта на цифровите технологии – дейности от жизненоважно значение.

3. Контекст

3.1 Програмата в областта на цифровите технологии за Европа представлява една от седемте водещи инициативи на стратегията „Европа 2020“ и е разработена за определяне на ключовата, създаваща нови възможности роля, която използването на информационните и комуникационните технологии (ИКТ) ще трябва да играе, за да може Европа успешно да осъществи своите амбиции за периода до 2020 година. Тази основна политическа инициатива получи пълната подкрепа на министрите, които отговарят за политиката по отношение на информационното общество в ЕС на неофициалната среща на министрите в Гранада, Испания, през април 2010 г. ⁽¹⁶⁾.

3.2 *Необходимостта от програма в областта на цифровите технологии за Европа*

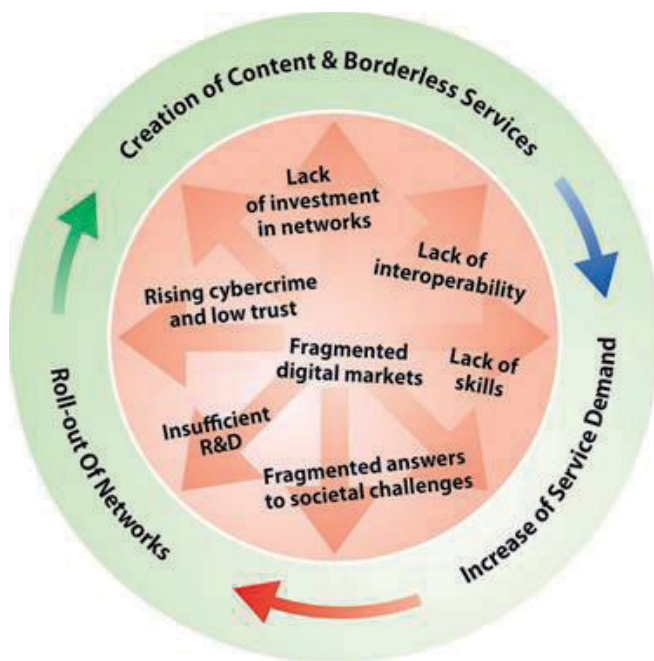
3.2.1 Целта на Програмата в областта на цифровите технологии е да очертае пътя към максимално използване на социалния и икономическия потенциал на ИКТ.

3.2.2 Големият потенциал на ИКТ може да бъде оползотворен чрез добре функциониращ благоприятен цикъл от дейности, изобразен във външния кръг на **фиг. 1** по-долу.

⁽¹⁶⁾ http://www.eu2010.es/export/sites/presidencia/comun/descargas/Ministerios/en_declaracion_granada.pdf.

Фигура 1

Благоприятният цикъл на цифровата икономика
(създаване на съдържание и услуги без граници →
нарастване на търсенето на услуги → разгръщане на
мрежи)

3.2.3 Но докато преобразуващата мощ на ИКТ е безспорна, трябва също така да се решат сериозни проблеми за нейното обуздаване. Комисията посочи седемте най-големи пречки. Те са изброени във вътрешния кръг на **фиг. 1** (липса на инвестиции в мрежи, липса на оперативна съвместимост, липса на умения, растяща киберпрестъпност и ниско доверие, фрагментирани цифрови пазари, недостатъчна НИРД, частични отговори на предизвикателствата пред обществото).

3.2.4 Поради тези пречки Европа изостава от своите индустриални партньори: 30 % от европейците все още не са ползвали Интернет, степента на разпространение в Европа на високоскоростни мрежи на основата на оптични кабели е само 1 %, докато в Япония е 12 %, а в Южна Корея – 15 %; разходите на ЕС за научноизследователска и развойна дейност в областта на ИКТ са едва 40 % от съответните разходи на САЩ.

3.3 В Програмата в областта на цифровите технологии се предлагат действия, които трябва да се предприемат спешно за справяне със седемте най-съществени проблемни области, които оказват въздействие върху преобразуващия потенциал на ИКТ за постигане на интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж в Европа.

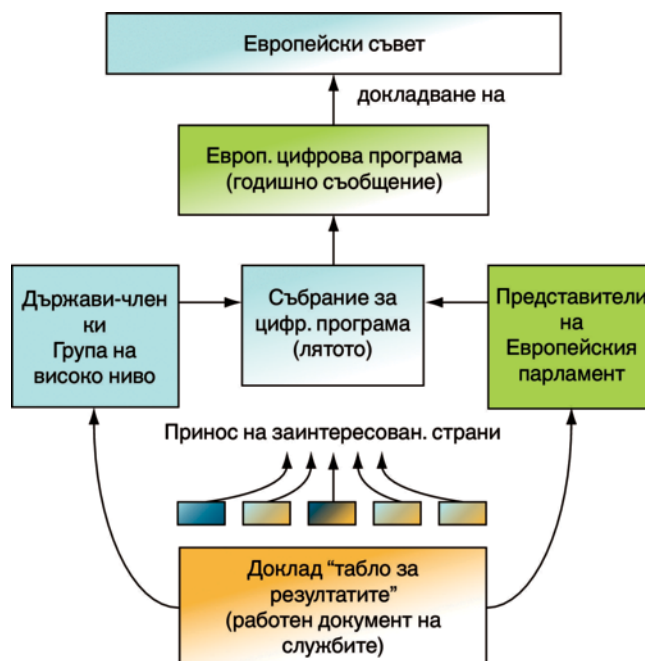
3.4 В политическата инициатива са включени сто дейности и 13 основни показатели за изпълнение, които трябва да се прилагат през следващите десет години, включително над тридесет законодателни инициативи. Програмата предвижда седем политически направления и се основава на разбирането, че постигането на тези цели има критично глобално измерение.

3.5 Изпълнение и управление

На диаграмата по-долу е представена предложената управленска структура за осъществяване на Програмата в областта на цифровите технологии.

Фигура 2

Цикълът за управление на Програмата в областта на
цифровите технологии за Европа

4. Бележки

4.1 Неправилното изпълнение на политическите инициативи засили инерцията в европейската цифрова икономика, дължаща се на фрагментиране и недостатъчно финансиране. От жизненоважно значение е Комисията да използва водещите инициативи в Програмата в областта на цифровите технологии, за да насърчи добрите лидерски и управленски практики, така че Европа да може да получи необходимата цифрова икономика с висок растеж.

4.2 Тъй като инвестициите в ИКТ стават все по-машабни и обхващат все повече дейности, а цифровата икономика се стимулира все по-силно, е важно разходните планове на ЕС да бъдат съпроводени от по-интензивен стриктен надзор и отчетност с по-добро качество.

4.3 Ефективността и ефикасността на разходите на ЕС за НИРД в областта на ИКТ са от жизненоважно значение, тъй като трябва да извлечем възможно най-голяма печалба от мащабните инвестиции, които ще бъдат направени. Важно е програмите и проектите в областта на НИРД да бъдат ясно разграничени и да не се дублират ненужно на национално, международно или технологично-секторно равнище.

4.4 Европа е прекалено зависима от гигантските световни предприятия в областта на ИКТ, които предлагат софтуер и услуги. Сред първите десет предприятия в областта на ИКТ в света има само една европейска компания – Nokia, а сред първите десет производители на софтуер в света отново фигурира само една европейска компания – SAP.

4.5 Отворените стандарти изиграха решаваща роля за развитието и успеха на Интернет. Европа следва изрично да насърчава отворените стандарти, за да улесни конкуренцията и да намали бариерите за навлизане на пазара на новосъздадените предприятия, включително за предприемачите в частния сектор и в сферата на социалната икономика. Една силна подкрепа за отворените стандарти в плана за действие „Оперативна съвместимост и стандарти“ също би подпомогнала развитието на европейски ИКТ предприятия, които могат да участват в световната конкуренция.

4.5.1 ЕС трябва да създаде в Европа икономическа среда, насърчаваща развитието на иновационни и силни предприятия в областта на ИКТ, които да могат да се конкурират на световния пазар.

4.5.2 Добрият „вътрешен пазар“ е от жизненоважно значение за превръщането на днешните динамични МСП в световни гиганти; проблемите, свързани с фрагментирането на цифровия пазар и липсата на взаимна съвместимост, трябва да се решават така, че да се подкрепя неизползваният потенциал на европейските предприятия в сектора на ИКТ.

4.6 Машабните разходи на САЩ за ИКТ водят до изтичане на мозъци от Европа. Очаква се през периода 2011-2015 г. федералният пазар на ИТ в САЩ да достигне обща стойност от 530 милиарда USD, а през 2015 г. годишният разход да възлиза на 115 милиарда USD. Европа трябва активно да се стреми към тези нива на разходи за ИКТ, ако иска да следва ритъма на промените в цифровата ера.

4.7 След новината за вируса Stuxnet, който атакува изключително важни процеси за осъществяване на индустриален контрол⁽¹⁷⁾, въпросът за киберсигурността и защитата на критичната информационна инфраструктура зае приоритетно място в програмите на правителствата.

4.7.1 Понастоящем Европа вече зависи до голяма степен от ИКТ за създаване на благосъстояние и повишаване на нашето качество на живот. Важно е нашата растяща зависимост от ИКТ да бъде съпроводена от все по-съвършени мерки за сигурност за защита на критичната информационна инфраструктура (енергия, вода, транспорт, системи за безопасност и др.) и за защита на гражданите от киберпрестъпления.

4.7.2 Комитетът привлича вниманието на Комисията към своето становище относно защитата на критичната информационна инфраструктура⁽¹⁸⁾. По-специално Комитетът счита, че Европа се нуждае от силно ръководство и съответна инстанция, която да разполага с необходимите правомощия за ефективна защита на ЕС от атаки.

4.8 В Зелената книга на Комисията относно демографските промени се подчертава, че демографската тенденция в Европа представлява бързо застаряване на населението и намаляващ брой млади хора. Въпреки че това поставя много предизвикателства, то създава и възможности, свързани с технологични иновации, които могат да подобрят качеството на живот на по-възрастните хора и на хората с увреждания, да смекчат остротата на икономическите проблеми на застаряващото население и на свой ред да създадат нови икономически и бизнес възможности в Европа. Предполага се, че новите ИКТ, предназначени за по-възрастните хора, ще

играят важна роля за решаването на бъдещите проблеми. Ето защо Европа трябва да планира начините, по които технологиите могат да отговорят на нуждите на застаряващото общество, тъй като ИКТ могат да спомогнат за подобряване на качеството на живот на хората, за това да останат в добро здраве, да живеят по-дълго време без да зависят от чужда помощ и да останат активни на своите работни места или в своите общности. Би могла да бъде предложена широка гама от услуги в областта на комуникациите, пазаруването, безопасността, здравеопазването и др.

4.9 Тъй като интересите на европейските граждани и на световните предприятия в сектора на ИКТ не винаги съвпадат, трябва да бъде постигнат баланс между интересите на гражданите и интересите на предприятията.

4.10 Усилията за създаване на динамичен единен за Европа онлайн пазар на стоки и услуги се съпътстват от особеното предизвикателство на езиковото многообразие. Необходими са повече инвестиции, за да се намерят иновационни решения на това предизвикателство.

4.11 Наличието на съдържание и услуги с високо качество в Интернет е основната движеща сила, която ще накара потребителите да го приемат. Разпространението на услугите, предлагани от правителствата и публичните власти в ЕС, е много неравномерно и трябва да се направи повече, за да се помогне на изоставащите да напреднат със своите програми, по-специално много повече може да се направи в областта на електронните търгове за обществени поръчки на стоки и услуги.

4.12 Насърчаването на икономика с трансгранична електронна търговия в Европа е изключително комплексен процес. За да обхване по-широк кръг от потребители освен „първите почитатели“, електронната търговия трябва да бъде лесна и безопасна. Понастоящем правното, езиковото, културното и технологичното фрагментиране между 27-те държави-членки на ЕС създава значителни препятствия пред растежа на отворена общоевропейска икономика с електронна търговия. Тези проблеми трябва да се решават един по един, но въвеждането на европейска електронна идентичност за всеки гражданин и общоевропейското сертифициране на електронните търговци до голяма степен ще облекчат проблемите.

4.13 Добър пример за сертифициране на електронните търговци има в Нидерландия. Сдружението на продавачите в Интернет е създадо сертифициращ институт с независим надзорен съвет. Всички членове на сдружението трябва да спазват етичен кодекс и да използват стандартен договор с клиентите, договорен с Нидерландската организация на потребителите - Consumentenbond. При сертифицираните електронни търговци потребителите могат да използват структурирана процедура за подаване на жалби за решаване на споровете. Информираността относно сертифицирането е голяма – 83 % от онлайн потребителите познават етикета. Комитетът очаква от Комисията да предприеме действия за въвеждане на система за сертифициране на електронните търговци в целия ЕС.

4.14 Когато хората започват за използват Интернет за пръв път, те са особено уязвими по отношение на киберпрестъпниците и безскрупулните търговци. На уязвимите ползватели, възрастни или деца, трябва да се осигури всякаква защита, която да им помогне да се ползват от безопасна онлайн среда⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁷⁾ <http://www.nytimes.com/2010/09/27/technology/27virus.html> и <http://www.ft.com/cms/s/0/e9d3a662-c740-11df-aeb1-00144feab49a.html?ftcamp=rss>.

⁽¹⁸⁾ ОВ C 255, 22.9.2010 г., стр. 98.

⁽¹⁹⁾ През последните 15 години ЕИСК публикува редица становища относно този въпрос. Последните две са публикувани в ОВ C 128, 18.5.2010 г., стр. 69 („Въздействие на сайтовете за социални контакти в Интернет“) и ОВ C 224, 30.8.2008 г., стр. 61 („Защита на децата при използване на Интернет“).

4.15 Комисията би могла да посвети на лицата с увреждания специална глава в своя годишен доклад за напредъка, за да определи и даде количествено измерение на напредъка, постигнат от Програмата в областта на цифровите технологии за Европа, в това отношение.

4.16 В европейската онлайн икономика без граници е важно Европол да разполага със средства за контрол на търговската и социалната дейност, така че тя да бъде безопасна за всички.

Брюксел, 8 декември 2010 г.

Председател
на Европейския икономически и социален комитет
Staffan NILSSON

ЦЕНИ ЗА АБОНАМЕНТ ЗА 2011 г. (без ДДС, с включени разходи за стандартна доставка)

Официален вестник на ЕС, серии L + C, единствено на хартиен носител	на 22 официални езика на ЕС	1 100 EUR за годишен абонамент
Официален вестник на ЕС, серии L + C, на хартиен носител + годишно сборно издание на DVD	на 22 официални езика на ЕС	1 200 EUR за годишен абонамент
Официален вестник на ЕС, серия L, единствено на хартиен носител	на 22 официални езика на ЕС	770 EUR за годишен абонамент
Официален вестник на ЕС, серии L + C, месечно издание на DVD (сборно издание)	на 22 официални езика на ЕС	400 EUR за годишен абонамент
Притурка към Официален вестник (серия S — Договори за обществени поръчки и процедури по възлагане), DVD, едно издание на седмица	многоезичен: на 23 официални езика на ЕС	300 EUR за годишен абонамент
Официален вестник на ЕС, серия C — Конкурси	на език(езици) в зависимост от конкурса	50 EUR за годишен абонамент

Абонамент за *Официален вестник на Европейския съюз*, издаван на официалните езици на Европейския съюз, може да се направи за 22 езикови версии. Един абонамент включва сериите L (Законодателство) и C (Информация и известия).

За всяка езикова версия се прави отделен абонамент.

Съгласно Регламент (ЕО) № 920/2005 на Съвета, публикуван в Официален вестник L 156 от 18 юни 2005 г., според който институциите на Европейския съюз временно не са задължени да съставят всички актове на ирландски език и да ги публикуват на този език, изданията на Официален вестник на ирландски език се разпространяват отделно.

Абонаментът за притурката към Официален вестник (серия S — Договори за обществени поръчки и процедури по възлагане) включва всички 23 официални езикови версии в едно общо многоезиково DVD.

Абонатите на *Официален вестник на Европейския съюз* имат право, след заявка, да получат различните приложения към Официален вестник без допълнително заплащане. Информация за публикуването на приложенията се предоставя чрез съобщения за читателите, включени в *Официален вестник на Европейския съюз*.

Продажби и абонаменти

Абонаментът за различните платени периодични издания, като например *Официален вестник на Европейския съюз*, може да бъде направен чрез всички наши търговски представители.

Списъкът на търговските представители е достъпен на адрес:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_bg.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) предлага директен безплатен достъп до законодателството на Европейския съюз. Този интернет сайт дава възможност за справка с *Официален вестник на Европейския съюз* и включва договорите, законодателството, юриспруденцията и подготвителните законодателни актове.

За подробна информация за Европейския съюз посетете интернет сайта: <http://europa.eu>

